

Marit Ekne Ruud

Ungbo – mellom omsorg og forebygging

Evaluering av

Ungbotiltaket i Oslo og Trondheim

BYGGFORSK

Norges byggforskningsinstitutt

Marit Ekne Ruud

Ungbo – mellom omsorg og forebygging

Evaluering av

Ungbotiltaket i Oslo og Trondheim

Prosjektrapport 275 – 2000

Prosjektrapport 275
Marit Ekne Ruud
Ungbo – mellom omsorg og forebygging
Evaluering av Ungbotiltaket i Oslo og Trondheim

Emneord: ungdom, bolig, vanskeligstilte på bolig-
markedet

ISSN 0801-6461
ISBN 82-536-0685-0

100 eks. trykt av
S.E. Thoresen as
Innmat:100 g Kymultra
Omslag: 200 g Cyclus

© Norges byggforskningsinstitutt 2000

Adr.: Forskningsveien 3 B
Postboks 123 Blindern
0314 OSLO
Tlf.: 22 96 55 55
Faks: 22 69 94 38 og 22 96 55 42

Forord	3
Kapittel 1: Innledning	4
1.1 Oppdraget og hensikten med rapporten	4
1.2 Bakgrunn for Ungbomodellen.....	4
1.3 Problemstillinger	6
1.4 Ungdom og boligetablering.....	7
1.5 Teoretiske perspektiver	9
1.6 Metode.....	10
1.6.1 Materialinnsamling	10
1.6.2 Spørreundersøkelsen blant brukerne	10
1.6.3 Spørreundersøkelsen blant de ansatte	12
1.6.4 Telefonintervjuer med samarbeidsetater	12
Kapittel 2: Ungbo i Oslo og Trondheim	13
2.1 Mål og målgruppe	13
2.1.1 Oslo	14
2.1.2 Trondheim	14
2.2 Organisering av tiltaket	14
2.2.1 Oslo	14
2.2.2 Trondheim	15
2.3 Økonomisk ramme	16
2.3.1 Oslo	16
2.3.2 Trondheim	16
2.4 Opptaksprosedyrer og oppfølging.....	16
2.4.1 Oslo	17
2.4.2 Trondheim	18
2.5 Oversikt over boligtyper	19
2.5.1 Oslo	19
2.5.2 Trondheim	19
2.6 Oversikt over beboergrupper og søkere	20
2.6.1 Oslo	20
2.6.2 Trondheim	21
2.7 Oppsummering – en oversikt over Ungbokontorene i Oslo og Trondheim 1998.....	22
2.8 Samarbeid mellom Ungbo og andre offentlige kontorer og hjelpeapparatet	22
Kapittel 3: Beboerne og søkerne i Ungbo.....	24
3.1 Beboerne i Ungbo	24
3.1.1 Beboernes bakgrunn.....	25
3.1.2 Hvorfor trengte de bolig?.....	27
3.1.3 Kjennskap til Ungbo	29
3.1.4 Oppsummering: Beboerne i Ungbo	31
3.2 De vanskeligstilte – den utsatte gruppen.....	31
3.2.1 Ungdom med innvandrerbakgrunn	32
3.2.2 Den yngste gruppen beboere.....	33
3.2 Hvem søker Ungbo?.....	34
3.2.1 Søkeres bakgrunn.....	34
3.2.2 Nåværende bosituasjon	36
3.2.3 Økonomisk situasjon.....	38
3.2.4 På jakt etter ny bolig?.....	38
3.2.5 Søkeres kjennskap til Ungbo.....	40
3.2.6 Oppsummering: Et bilde av søkerne	40

Kapittel 4: Ungdommens erfaringer med Ungbo	44
4.1 Erfaringer med bosituasjonen	44
4.1.1 Botid, boligtype og bostandard	44
4.1.2 Bosituasjonen	47
4.1.3 Tiltak knyttet til Ungbo	49
4.1.4 Fremtidig bosituasjon	56
4.1.5 Beboernes inntrykk av Ungbo	58
4.1.6 Oppsummering: Erfaringer med bosituasjonen	59
4.2 Tidligere beboeres situasjon	60
4.2.1 Hvilke erfaringer blir ansett som nyttige senere?	60
4.2.2 Nåværende bosituasjon	61
4.3.3 Oppsummering: Tidligere beboeres situasjon	64
4.5 Oppsummering: Et bilde av beboerne	64
Kapittel 5: Ungbo - forholdet mellom mål og praksis	67
5.1 Organisering og struktur	67
5.1.1 Organisering av arbeidsoppgaver	67
5.1.2 Samarbeid innad i Ungbo	68
5.2 Hvordan gjøres tiltaket kjent?	68
5.2.1 Markedsføres tiltaket godt nok?	68
5.2.2 Treffer tiltaket målgruppen?	69
5.2.3 Bør tiltaket markedsføres som et tilbud til ungdom generelt eller bør det legges vekt på vanskeligstilte?	70
5.3 Hvem er de vanskeligstilte?	70
5.3.1 Hvordan skille mellom "vanlige" og vanskeligstilte ungdom?	71
5.3.2 Skal Ungbo begrense inntaket av studenter?	72
5.3.3 Bør andelen av vanskeligstilte øke?	73
5.4 Å bo sammen med andre – bogruppe som modell	74
5.4.1 Hvordan fungerer bogruppene i forhold til intensjonen?	74
5.4.2 Hvor stort press tåler bogruppene?	75
5.5 Omsorg og oppfølging	76
5.5.1 Ungbo som et forebyggende tiltak	76
5.5.2 Fungerer oppfølgingen i forhold til beboernes behov?	77
5.5.3 Har beboerne behov for voksenkontakt?	78
5.5.4 Hva kan gjøres annerledes med oppfølging av beboerne?	80
5.6 Boform og boligtype	81
5.6.1 Hvilken boform fungerer best i Ungbo?	81
5.6.2 Hvor stor betydning har fellesskapet?	82
5.6.3 Hvilke boform ønsker beboerne selv?	83
5.6.4 Boligens standard som virkemiddel	83
5.6.5 Hvordan fungerer kontakten med nabolaget?	84
5.7 Hvilke andre alternativer har beboerne uten Ungbo?	85
5.7.1 Hva koster Ungbo i offentlige midler?	85
Kapittel 6: Konklusjon og anbefalinger	88
6.1 Ungbotiltaket som modell	88
6.2 Sentrale funn i undersøkelsen	89
6.3 Kildekritiske bemerkninger	90
6.4 Forslag til alternativ modell og endringer av Ungbo	90
Litteratur og referanser	93
Vedlegg	96

Forord

Denne evalueringen er utført på oppdrag fra Trondheim kommune ved Bolig- og byfornyelseskantoret og er finansiert av Kommunal- og regionaldepartementet. Evalueringen omfatter Ungbokantorene i Oslo og Trondheim.

Rapporten har vært ute til høring i begge Ungbokantorene, og er kommentert av disse.

I tillegg til å sette søkelys på hvordan Ungbomodellen fungerer i forhold til ungdom som har problemer på boligmarkedet, har prosessen med evalueringsarbeidet skapt en bevisstgjøring om Ungbos mål og metode blant de ansatte i miljøene. Det har vært arrangert to seminarer med ansatte fra begge Ungbokantorene underveis i arbeidet, der ulike erfaringer fra miljøene og foreløpige funn i undersøkelsen har vært diskutert.

Evalueringen er utført av etnolog Marit Ekne Ruud, Norges byggforskningsinstitutt.

Oslo, november 1999

Thorbjørn Hansen
Avdelingssjef

Marit Ekne Ruud
Prosjektleder

Kapittel 1: Innledning

1.1 Oppdraget og hensikten med rapporten

Bakgrunnen for oppdraget er en henvendelse fra boligsjefen i Trondheim kommune til Kommunal- og arbeidsdepartementet (nå Kommunal- og regionaldepartementet) i april 1997, der det søkes om finansiering til en evaluering av Ungbo som et boligpolitisk tiltak for ungdom. Evalueringen var opprinnelig ment å omfatte Ungbokontorene i Oslo, Bergen og Trondheim. Fordi Bergen har en annen organiseringsmodell enn de to andre byene, omfatter evalueringen kun Oslo og Trondheim.

Evalueringen av Ungbotiltaket kan sees på bakgrunn av at boligsituasjonen for ungdom i den senere tiden er stadig mer satt i fokus. Det er mangel på rimelige boliger blant annet fordi antall utleieboliger over tid har blitt redusert og det er liten satsing på nye utleieboliger. Samtidig er husleieprisene høye i tillegg til at boligprisene generelt har steget. Dette rammer blant annet ungdom som i stor grad ikke har økonomi til å kjøpe seg inn på boligmarkedet.¹

Ungbo er et boligtilbud til ungdom med problemer på boligmarkedet, der boligtilbudet også omfatter oppfølging og læring til unge med en vanskelig livssituasjon. Ungbo skiller seg derfor ut sammenlignet med andre boligtilbud til unge. Ungbotiltaket spiller imidlertid en forholdsvis beskjeden rolle i det alminnelige boligtilbudet til ungdom. Med 164 nye tildelinger i Oslo og 94 i Trondheim i 1998 er det kun en liten del av ungdommene som nås gjennom Ungbo, sammenlignet med for eksempel boliger som tildeles gjennom studentsamskipnaden. Samtidig er det mange som venter på å få tildelt en bolig i Ungbo. Av søkere var det i samme periode registrert 839 i Oslo og 323 i Trondheim.

Hensikten med evalueringen er først og fremst å sette søkelys på hvordan Ungbo fungerer i forhold til ungdom som har problemer på boligmarkedet eller problemer i forhold til sin livssituasjon. Det skal også settes fokus på Ungbos rolle overfor alminnelig boligsøkende ungdom. Videre ønsker vi å kunne se erfaringene fra Ungbo i forhold til en mer generell boligmodell for vanskeligstilte på boligmarkedet.

1.2 Bakgrunn for Ungbomodellen

Ungbo ble etablert i Oslo 1974 og i Trondheim 1985. Ungbo i Trondheim ble stiftet etter modell fra Oslo. Ideen er hentet fra Danmark, som bygger på prinsippet om integrering av vanskeligstilte i et normalt miljø. Bakgrunnen for etableringen av Ungbo i Oslo var et tiltagende behov for et kommunalt drevet boligtiltak for ungdom. Det var særlig erfaringer fra Ungdomskontorets uteseksjon som lå til grunn for etableringen av tiltaket, og som viste et stort behov for boliger til det sosiale hjelpeapparatets klienter (Nordahl 1985:30).

I samme periode viste undersøkelser at innflyttede ungdom bodde i dyre og dårlige boliger, med usikre leieforhold og dermed ustabil bosituasjon. Av vesentlig betydning for det

¹ Opplysninger i oversendelsesbrev fra Trondheim kommune til Kommunal- og arbeidsdepartementet 16.04.97.

kommunale boligtiltaket var derfor å kunne gi sikre kontrakter og rimelige boutgifter, ut fra kunnskap om at ustabil bosituasjon virker inn på livssituasjonen i sin helhet.

Videre var det også viktig å kunne tilby boliger i eksisterende bomiljøer for å integrere ungdommen. Egne hybelhus for ungdom som dominerte det offentlige tilbudet på den tiden, ble til en viss grad sett på som stigmatiserende og som bidro til å forsterke avstanden mellom ungdom og den øvrige befolkning. Det ble også satt som mål at hjelpeapparatets klienter skulle bo sammen med «normalungdommen», og at tiltaket dermed skulle være åpent for alle typer ungdom. Problembelastet ungdom skulle på den måten få et alternativt nettverk ved å bo sammen med andre og som ble regnet som ettervernstiltak.

Samtidig ble det lagt vekt på forebygging. Ved å tilby sikre og rimelige boliger til ungdom, ville tiltaket bidra med å forhindre sosiale og psykiske problemer som følger av bostedsløshet eller usikre boforhold. Tilbudet skulle gjelde den yngste gruppen ungdom, de mellom 17 og 23 år. Boligene var imidlertid ment å være gjennomgangsboliger og ikke et permanent boligtilbud. Derfor ble det bestemt kontrakter med varighet i 3 år. Den første tiden ble boligene tilbudt til like mange klienter som til «normalungdom», men som etter hvert ble endret til å gjelde 20% klienter (Nordahl 1985:31).

Tiltakets ansatte skulle bestemme bogruppernes sammensetning. I tillegg ble det knyttet en miljøarbeider til hver gruppe, med oppgave å hjelpe ungdommene med å finne seg til rette i bosituasjonen samt å bistå med råd til personlige problemer (ibid.). Et tidligere krav var at søkerne måtte være i arbeid eller gå på skole for å få tildelt bolig. I 1985 måtte Oslo imidlertid gå bort fra dette, fordi arbeidsledigheten etter hvert ble større for denne gruppen og andelen arbeidsledige ble mer synlig blant søkerne.

Ungbotiltakets hovedmålsetting og virkefelt slik det er i dag skiller seg ikke vesentlig fra den opprinnelig modellen. Et unntak er at Ungbo har endret den ideelle målsettingen med 20% vanskeligstilte. I kapittel 2 kommer vi nærmere inn på hvordan Ungbo fungerer og er organisert i dag.

Venteboligtilbudet

Venteboligen er et tilbud til de som trenger bolig raskt, og er særlig rettet mot de som står helt uten bolig og de som bor på hospits. Botiden skal ikke overstige 3 måneder, og skal bare benyttes inntil beboerne har fått seg et mer permanent botilbud i ordinær Ungbo-bolig.

Det legges vekt på at venteboligene skal være lett tilgjengelig, og ikke ligge for langt fra Ungbokontoret. Disse boligene er bra utstyrt fordi den korte botiden tilsier at stadig flytting av personlige eiendeler for beboerne vil redusere trivsel. Det forventes heller ikke at beboerne i løpet av den korte botiden skal sette personlig preg på boligen. Boligene er derfor bedre utrustet enn de ordinære Ungbo-boligene. For å forhindre at beboerne blir boende utover den normerte botiden, er venteboligene noe dyrere enn de ordinære Ungbo-boligene, men billigere enn hospits. Dette er også en konsekvens av at boligene er bedre utstyrt.

Dette botilbudet er i tillegg også rettet mot ungdom som trenger spesiell oppfølging eller botrening før de kan flytte inn i vanlig bogruppe. De fleste av ungdommene som får tilbud i venteboligen trenger tettere oppfølging enn det som gis ellers, og behovet for botrening er ofte stort. Derfor innebærer tilbudet ukentlig oppfølging av beboerne, mot månedlig oppfølging i Ungbo forøvrig. Enkelte beboere må vente lenger på mer permanent botilbud i Ungbo enn

andre. Dette fordi hver enkelt beboer vurderes i forhold til egne og den fremtidige bogrupper behov, og noen sliter mer med tilpasning og hverdagslivet ellers enn andre.

1.3 Problemstillinger

I et problemnotat om Ungbo fra 1992 er det formulert enkelte påstander om Ungbo som det ønskes svar på, og som kan danne utgangspunkt for hva vi ønsker med evalueringen (Hansen 1992).

- For det første hevdes det at mange ungdom ville fått betydelige problemer og/eller påført kommunen store alternative utgifter uten Ungbo.
- For det andre hevdes det at opphold i Ungbo reduserer unges problemer og gir de bedre evne til å ta vare på seg selv.
- For det tredje stilles det spørsmål ved behovet for et slikt tiltak i forhold til hvor mange som har interesse og utbytte av tiltaket.

Utgangspunktet for evalueringen blir altså å finne ut om Ungbomodellen slik den fungerer i Oslo og Trondheim har den ønskede effekten sett i forhold til målgruppen.

For å kunne gi svar på dette vil evalueringen fokusere på to forhold. For det første skal det settes søkelys på selve Ungbomodellen, med vekt på Ungbo som en organisatorisk modell og med vekt på tiltakets målsetting og praksis. Til tross for at tiltaket formulerer både mål og målgrupper i sine årsrapporter og handlingsplaner, er dette ikke entydig fordi Ungbo både ønsker å fange opp ungdom generelt og vanskeligstilte ungdom. Følgende spørsmål skal diskuteres:

- *Hvilke målsetting har Ungbo for virksomheten?*
- *Hva går tiltaket ut på?*
- *Hvem er målgruppen for tiltaket?*
- *Hvordan velges beboerne ut, hvor mange utgjør målgruppen, hvem får tilbudet?*
- *Hvilke ressurser anvendes for at tiltaket skal fungere?*

For det andre skal det settes søkelys på de unge som søker Ungbo og som får botilbud gjennom tiltaket, med fokus på hvordan tilbudet fungerer for ungdommene både på kort og lang sikt og hvem det særlig fungerer positivt.

- *Hvilke bakgrunn har de?*
- *Hva er hovedårsaken til å søke Ungbo?*
- *Hva slags ønsker og behov har de?*
- *Hvordan tilpasser de seg bosituasjonen?*
- *Hvordan fungerer tilbudet for beboerne, hvem er det særlig det fungerer positivt for, hvor mange er det i forhold til gruppen som helhet?*
- *Hvilke holdninger har de til selve tiltaket og hvordan bruker de det?*
- *Kan det etterspores noen effekt eller nytte av modellen i forhold til ungdommenes situasjon?*

Sentralt i evalueringen vil også være å sammenligne funnene i Oslo og Trondheim.

1.4 Ungdom og boligetablering

Boligetablering

Det har i tidligere forskning om ungdom og boligetablering særlig vært fokusert på hvordan boligmarkedets rammebetingelser påvirker de unges situasjon. Forskning om ungdom og boligetablering viser hvordan nye husholdninger skaper nye boligbehov i form av billige overgangsboliger (Gulbrandsen og Hansen 1985), og viser også hvordan store ungdomskull, arbeidsledighet, betalingsproblemer og gjeldskrise har påvirket etableringsmønstre for de unge (Gulbrandsen m.fl. 1992). Det konkluderes med at vi har et stort behov for flere rimelige boliger. Videre er det fokusert på økonomiske støtteordninger, eieform (eie eller leie) og tilgang på boligmarkedet (Andersen 1998, Øistensen 1998). Resultater viser blant annet at en de unge i stor grad har små muligheter til å kunne kjøpe bolig uten økonomisk hjelp fra foreldre eller andre som følge av manglende egenkapital (Øistensen 1998:7).

At ungdom har problemer på boligmarkedet, viser seg å være et generelt fenomen utover våre landegrenser. I Sverige er det foretatt en omfattende undersøkelse av Hyresgästernas Riksförbund blant ungdommer, som viser at et tusentalls ungdommer i alderen 20 til 27 år fortsatt bor hjemme hos foreldrene mot sin vilje, såkalte "mambos". 25% av unge mellom 20 - 23 år bor fortsatt hjemme. Prisen på utleieleiligheter er fordoblet på 1990-tallet.² I Danmark satses det stort på å rehabilitere gammel og fraflyttet bygningsmasse om til ungdomsboliger, med små leiligheter til en rimelig pris. Behovet for boliger for ungdom er stort også i Danmark.³

Et trekk som viser seg tydeligere de siste årene er den økende forskjellen mellom de ungdommene som klarer seg bra og de som kan karakteriseres som vanskeligstilte. I undersøkelsen fra 1992 vises det til at antallet ungdom som mottok sosialhjelp økte fra 3,6% i 1980 til 10% i 1990, og at halvparten av de unge hjemmeværende ønsket å bo for seg selv, men at økonomien hindret dem i å realisere sine ønsker (Gulbrandsen m.fl. 1992:7). Samtidig påvises det at flertallet etablerer seg i bra boliger og at en del ungdom mottar arv/gaver fra familien for å finansiere boligen (ibid.). Det antydes dermed store forskjeller mellom ungdomsgruppene, en tendens som viser seg å ha blitt mer markert de siste årene.

I juni 1998 kom stortingsmelding om "Boligetablering for unge og vanskeligstilte" (St. meld nr 49 1997-1998). Bakgrunnen for meldingen var at Stortinget under behandling av statsbudsjettet for 1998 vedtok å be Regjeringen legge fram en handlingsplan for ungdomsboliger. Det ble blant annet pekt på at i en tid med "rekordhøye boligpriser og stadige dyrere inngangsbillett til boligmarkedet, er det et stort udekket behov for utleieboliger". Kjernen i stortingsmeldingen er å gi kommunene hovedansvaret for å gjøre noe med den vanskelige bosituasjonen for unge og vanskeligstilte. I følge de som jobber med vanskeligstilte ser det ut til at situasjonen har blitt verre bare i løpet av de par siste årene, særlig i Oslo.⁴ Et annet dilemma er den store tilstrømningen av ungdom som søker utdanning eller arbeid i de større byene. Det er en økende ubalanse mellom veksten av arbeidsplasser og utdanningsplasser på den ene siden og tilgangen av boliger på den andre siden.

² Opplysninger fra bladet BO (Boligsak og boligsamvirke) 7/98. Utg: NBBL, basert på opplysninger fra Byggforsk.

³ Boligen 9/98, 10/98, 2/99. Utg: Boligselskabernes Landsforening, Danmark

⁴ BO (Boligsak og boligsamvirke) 5/98. Utg: NBBL.

Ungdomstiden som fenomen

Ungdom i denne evalueringen er knyttet til en bestemt aldersgruppe, og knyttes til den fasen i livet som omfatter størst forandringer. Det snakkes i dag om en forlenget ungdomstid sett i forhold til tidligere. På den ene siden blir barna fysisk sett tidligere voksne nå enn før, samtidig som utdanning og etablering tar lenger tid. Ungdom er nå tidligere kulturelt uavhengig av voksenpersoner, men lenger økonomisk avhengig. Økonomisk avhengighet kan ofte fortsette etter at de unge har flyttet hjemmefra (Øia 1996:15). Ungdomstiden i dag bærer med andre ord preg av en kombinasjon mellom tradisjonsbrudd på den ene siden, og kulturelt mangfold på den andre (ibid.:23).

Ungdomstiden kan (i følge den danske sosialpsykologen Sven Mørck) sees som en livsfase som har en spesiell oppgave å løse (Mats Lieberg 1993:196). Oppgaven består i å kvalifisere seg til handlingsrettet voksne individer i et modernisert samfunn. Man skal tilpasses samfunnet og bli selvstendig. Å flytte for seg selv vil inngå som et ledd i dette.

Dis-embedding eller re-embedding er begreper som benyttes for å beskrive en selvstendigjøring, og som kan kobles til fremveksten av en individuell væremåte, og til økt refleksivitet som betyr at individet i større grad må sette sammen sin egen biografi, uavhengig av tradisjoner (Giddens 1990:21, Heggen 1996:212). I dag er det både viktigere men også vanskeligere enn noen gang å finne sin plass i samfunnet, både individuelt og kollektivt. Overgangen mellom ungdom og voksen var tidligere ofte basert på voksne slektingers erfaringer, og sosialiseringen inn i voksenlivet var knyttet til faste mønstre innen egen kultur. Dette var med å bestemme ens identitet. Nå er dette i stor grad forandret fordi individet har mange tilhørigheter. De unges identitet formes av egne handlinger, utvikling og erfaringer og ungdommen bygger opp egne referansepunkter for sine handlinger (Melucci 1992:60). Samtidig som identitetsprosessen i dag ofte baseres på egne handlinger og erfaringer, er det viktig å påpeke at dette ikke kan sees løsrevet fra bakgrunn, sosialisering og kulturell tilhørighet.

Selvstendigjøring kan sees som en relativ prosess, som et forhold mellom tvang og valgfrihet. Ungdommen selv kan føle at de må flytte ut for å realisere seg selv og bli selvstendige, mens de likevel har et tilbud om å bo hjemme i flere år. Dette trenger ikke være avhengig av familiens økonomi eller plass. Andre har i realiteten ikke noe valg fordi det ikke er plass eller mulighet for å bo hjemme. Mellom disse ytterpunktene er det mange variasjoner og forhold som påvirker det å flytte for seg selv.

Vi har i dag en økende gruppe ungdom med en annen kulturell bakgrunn sammenlignet med få år siden, og som kan ha andre behov og andre preferanser enn "norsk" ungdom under etablering. For innvandrerungdom kan det være vanskelig å forvalte en ungdomsidentitet fordi de ikke får den positive bekreftelsen fra jevnaldrende eller "moderne" voksne. En egen ungdomsidentitet oppleves et stykke på vei som fremmed for denne gruppen sammenlignet med norsk ungdom. Kulturell frisetting blir derfor lett til en generasjonskonflikt der de unge har lettere for å definere seg negativt i forhold til hva de ikke er, enn å formulere et trygt og positivt alternativ (Ehn og Löfgren 1982:69).

Sett i sammenheng med Ungbotiltaket og modellen som anvendes står forholdet mellom individets selvstendighet og frihet på den ene siden, og det å tilpasse seg de samfunnsstrukturene på den andre siden sentralt. Det siste kan være tilpasning til et bomiljø, fellesskap, ordensregler og lignende.

1.5 Teoretiske perspektiver

Det er to begreper som er relevante i forhold til denne evalueringen. Det ene er *forebygging* og det andre er *selvrepresentasjon / mestring* av egen livssituasjon. Begrepene tar utgangspunkt i hvert sitt ståsted. Forebygging tar utgangspunkt i Ungbomodellen, om hvilke ideologier som ligger bak og hva man ønsker å oppnå med tiltaket. Selvrepresentasjon og mestring tar utgangspunkt i ungdommene selv og deres ståsted, og handler om hvordan de takler bo- og livssituasjonen i Ungbo.

Forebygging

Forebyggingsbegrepet er en sentral innfallsvinkel til forståelsen av Ungbos målsetting. Her har jeg hentet ideer fra den svenske sosiologen Ingrid Sahlin (Sahlin 1992). Forebygging er basert på grunnleggende forestillinger om hva som er ønskelig og hva som bør unngås i fremtiden, dvs. hvilke problemer som skal forhindres at oppstår, og antagelser som hva som kan utvikles til et problem. Å forebygge kan henseile både på å hindre at noe skadelig eller negativt skjer, men også sette inn tiltak på noe etter at det har skjedd.

Sahlin påpeker at forebyggende prosjekter imidlertid ikke alltid er konsekvente, fordi prosjektmodellene ikke har rom for å følge målsettinger fullt ut. Det skjer for eksempel ofte at de mest problembelastede eller de som trenger hjelpen mest utelukkes fordi de likevel ikke passer helt inn i prosjektet. Dette er en del av prosjektets paradokser slik hun sier det. Når det oppstår et stort utbud av problembelastede ungdom kan det velges ut de som passer best, eller som hun sier, de mest attraktive deltakerne. Man siler altså til en viss grad ut for at det skal passe best mulig. Det kan være vanskelig i prosjekter å forandre på praksis, fordi rutiner er for godt innarbeidet. Prosjektkulturen kan hemme mulighetene for å analysere og utvikle forsøksvirksomheter.

I forebygging ligger det mye *makt og kontroll*. Man vil påvirke ungdommens liv, noe som kan foregå både direkte og indirekte, enten gjennom ulike virksomheter eller gjennom kampanjer. Videre kan det snakkes om to typer kontroll i dette: de ene kan knyttes til prosjektets målsetting, eller kan bare være et middel for å oppnå et annet mål. Man kan delvis snakke om makt og kontroll med utgangspunkt i rasjonelle strategier på det konkrete nivået, delvis kan det kontrolleres uten at noen oppfatter seg som utsatt for kontroll, og delvis om en kontroll som oppfattes eller fungerer som sådan uten at noen opplever at de faktisk utøver kontroll.

Observasjon og informasjon foregår i stor grad på individnivå, og man kan på den måten individualisere avvik. Her er sosial kontroll sentralt. Gjennom problemkonstruksjon skjer en oppdeling mellom det som ansees som normalt og det som avviker (Sahlin 1992:19).

I følge Ole Petter Askheim er inkludering en viktig politisk målsetting innen ungdomspolitikken. I dette ligger det at de unge skal gis mer ansvar og flere oppgaver, de skal integreres i nabolag, nærmiljøer og fellesskap etc. Det som imidlertid ofte skjer i ungdomsgrupper er ekskludering. Dette forklares blant annet ved at ungdomstiden strekker seg over et lengre tidsrom enn tidligere. Med dette menes at det blir færre alternativer til skolegang og større arbeidsledighet blant de yngste, samtidig som de etter hvert har fått større vanskeligheter på boligmarkedet. Mulighetsstrukturene i lokalmiljøene har ikke blitt bedre, og fritiden brukes mer og mer utenfor lokalmiljøene. Her får vi altså en konflikt mellom inkluderingsaspektet som et overordnet mål og ekskludering som skyldes delvis strukturelle samfunnsforhold, og delvis ungdomsgruppens autonomi på den andre.

Selvrepresentasjon

Selvrepresentasjon betegner behovet for å iscenesette seg selv for å bli tydelig for seg selv og omverdenen. I ungdomstiden står forholdet mellom avhengighet og selvstendighet sentralt. Moderniseringen har ført til økt sosial og økonomisk avhengighet hos de unge. Samtidig har de unge ofte mer innsikt og dermed mer makt på enkelte områder enn andre generasjoner. Der det tidligere var slik at kunnskap ble overført fra voksne til unge, skjer det ofte motsatt på enkelte felt, for eksempel innen data og media. Det moderne samfunnet er altså preget av at samtidig som de unge er mer avhengig av voksne, er de mer psykisk og kulturelt uavhengige. Spenningen mellom voksenstyring/avhengighet og uavhengighet/selvstendighet er sentralt i forståelsen av ungdomsfasen (Askheim 1994).

1.6 Metode

1.6.1 Materialinnsamling

Evalueringen er basert på materialet samlet inn fra tre felt:

- Det er foretatt en spørreundersøkelse blant brukerne av Ungbo. Her ble det sendt ut spørreskjemaer til fire grupper i Oslo og Trondheim: Til beboere og tidligere beboere, samt til søkere og tidligere søkere. Hensikten med å dele inn brukerne i disse gruppene har vært å fange opp blant annet hvordan tidligere brukere har erfart Ungbo og hvordan de har klart seg senere, og hva som skjer med de som faller ut av søkerlistene i Ungbo. Materialet fra spørreskjemaene er det mest omfattende materialet i undersøkelsen.
- Det ble sendt ut spørreskjemaer til ansatte ved Ungbokontorene i Oslo og Trondheim.
- Det er foretatt telefonintervjuer med et utvalg samarbeidsetater i begge byene.

I tillegg er det foretatt fire intervjuer med beboere (en var bogruppe), samt samtaler med ledere og medarbeidere.

Underveis i arbeidet med evalueringen har det vært arrangert to seminarer med medarbeidere i Ungbo fra Oslo og Trondheim, der foreløpige resultater og funn har blitt presentert og diskutert.

1.6.2 Spørreundersøkelsen blant brukerne

Vi valgte å sende ut til 200 beboere, og 100 tidligere beboere, 100 søkere og 100 tidligere søkere i hver by. Disse tallene måtte justeres ned i noen av gruppene delvis fordi kontorene ikke hadde flere i adresselistene eller de hadde flere beboere. Enkelte utsendte skjemaer kom fort i retur. I Trondheim utgjør utvalget av beboergruppen alle beboere, mens i Oslo utgjør et utvalg på 200 godt under halvparten. Vi valgte likevel å sende ut til like mange i begge byene. Selve utsendelsen foregikk fra Ungbokontorene, som selv plukket ut fra adresselistene. Dette for å unngå å utlevere navn på brukerne.

Det ble sendt ut til sammen 968 spørreskjemaer til brukere Oslo og Trondheim, fordelt på 485 i Oslo og 483 i Trondheim. Vi fikk svar fra til sammen 415, en svarprosenten som tilsvarer 43

prosent. Svarprosenten er noe høyere i Trondheim med 46 prosent. I Oslo kommer svarene ned i 40 prosent.

Ser vi på gruppen beboere og tidligere beboere ligger prosentandelen på over 50 prosent i Trondheim og 46 prosent i Oslo. Utvalget i forhold til Ungbos beboersammensetning viser at vi har fått et relativt større utvalg i Trondheim enn i Oslo, fordi alle beboere fikk tilsendt spørreskjema.

Nedenfor angis en oversikt over kategoriene og fordelingen mellom utsendte og besvarte skjemaer.

	Oslo sendt	Oslo mottatt	Trondheim sendt	Trondheim mottatt	I alt
Beboere	198	92 46%	191	102 53%	194
Tidligere beboere	94	43 46%	92	47 51%	90
Søkere	95	27 28%	100	52 52%	79
Tidligere søkere	98	30 31%	100	22 22%	52
I alt	485	192	483	223	415

Spørsmålene omfatter litt om ungdommens bakgrunn og bosituasjon før de fikk bolig i Ungbo, hvordan de ble kjent med tiltaket, hvordan de vurderer bosituasjonen i Ungbo samt hvordan de vurderer og benytter tilbudene om oppfølging som Ungbo gir. For beboere stilles det også spørsmål om hvordan de tenker seg fremtidig bosituasjon.

Spørsmålene til søkerne fokuserer på nåværende situasjon og behovet for bolig i Ungbo.

Spørrelistene ligger vedlagt.

Materialet kan tyde på at det er flere såkalt vanlige eller ”ressurssterke” som har svart på spørreskjemaene sett i forhold til beboergruppen som helhet, og at vi kan ha fått en viss skjevhet i materialet. Dette gjelder for både Oslo og Trondheim. Denne fordelingen er ikke uventet, fordi terskelen for å ta seg tid til å svar på et omfattende spørreskjema kan være høy blant ungdom.

Det viser seg særlig i Oslo at en del av ungdommene har så store lese- og skrivevanskeligheter at de av den grunn ikke kan svare på denne type spørreundersøkelse.⁵

Gruppen som er mest vanskeligstilte er i liten grad fanget opp gjennom spørreundersøkelsen, men er blitt synliggjort gjennom samtaler med Ungbos medarbeidere og samarbeidsetater.

⁵ Opplysninger fra en medarbeider i Ungbo i Oslo.

1.6.3 Spørreundersøkelsen blant de ansatte

Det ble sendt ut spørrelister til Ungbokkontorene i Oslo og Trondheim, både til medarbeidere og til ledere. I Oslo ble skjema delt ut til 13 bokkonsulenter samt avdelingsleder. 9 skjemaer ble returnert. I Trondheim ble skjema gitt til 4 ansatte i tillegg til leder. Her samarbeidet de ansatte om felles besvareelser, i tillegg til eget svar fra to ansatte og avdelingsleder.

Spørsmålene tar for seg Ungbo som arbeidsplass, hvordan forholdet er mellom Ungbos mål og praksis, hvordan Ungbo markedsføres, praksis ved opptak til Ungbo, boligtilbudet samt hvordan oppfølgingen av beboerne skjer. Det ble også spurt etter egen vurdering av tiltaket.

Spørrelisten ligger vedlagt.

1.6.4 Telefonintervjuer med samarbeidsetater

Det er foretatt telefonintervjuer med et utvalg samarbeidsetater i begge byene. I Oslo er det hovedsakelig sosialkontorene som er kontaktet, i Trondheim er kontaktene knyttet mer direkte til etater som jobber innen ungdomssektoren. Det er foretatt 5 telefonintervjuer i hver by.

Spørsmålene tar for seg hva etatene vet om Ungbo og hvordan etatene informerer ungdom om tiltaket, hvem er det som blir informert om Ungbo, hvordan foregår samarbeidet med Ungbo, evt. hvor mange som henvises i måneden eller i året, hva koster de ulike tiltakene i offentlige midler samt hvordan de vurderer Ungbotiltaket. Det ble i tillegg spurt om hvilke alternativer som finnes for vanskeligstilte ungdom, og om hva som evt. kunne vært gjort annerledes i forhold til samarbeidet med Ungbo.

Kapittel 2: Ungbo i Oslo og Trondheim

I dette kapitlet skal det presenteres noen hovedtrekk ved hvordan Ungbokontorene i Oslo og Trondheim er organisert, hvordan de arbeider og hvilke boligtyper som forvaltes. Vi vil også komme inn på beboersammensetning ut fra foreliggende statistikker og hvilke generelle endringer som har skjedd i søkertilfang i løpet av de siste par årene.

Kapitlet vil i tillegg ta for seg hvilke andre etater Ungbo samarbeider med og hvordan samarbeidet skjer, samt sette opp noen forskjeller mellom Ungbotiltaket og andre offentlige hjelpeinstanser.

Fremstillingen er hovedsakelig basert på statistikker og beretninger fra Ungbo-kontorene, besvarelser av spørreskjemaer fra medarbeidere i Ungbo samt intervjuer/samtaler med enkelte av ansatte. I tillegg er det foretatt telefonintervjuer med et utvalg samarbeidsetater i Oslo og Trondheim.

2.1 Mål og målgruppe

Overordnet mål for virksomheten er ”Ungbo skal gjennom botilbud og bo-oppfølgning bidra til å fremme ungdoms mulighet til å ta ansvar for eget liv.” Det heter også at ”UNGBO gjennom sosialfaglig, økonomisk og teknisk kompetanse og med boligen som virkemiddel, legger til rette for selvstendigjøring og mestring av egen livssituasjon” (Strategisk plan Oslo 1995-1998). I Trondheim heter det at ”Ungbos målsetting er å gi ungdom gode og rimelige boforhold i en etableringsfase og at Ungbotiltaket både skal ha et boligpolitisk og et sosialpolitisk perspektiv” (Ungbo i Trondheim 1997).

Det legges stor vekt på forebygging ved å hindre negativ utvikling hos utsatt ungdom, der målet er å endre ungdoms livssituasjon ved å bedre deres livskvalitet. Dette skal skje gjennom følgende tiltak: tilbud om trygge boliger, oppfølging og voksenkontakt i tilknytning til bosituasjonen, skape sosiale nettverk, tilby meningsfulle jobber for langtidsledige samt å trygge oppvekstvilkår for barn (Strategisk plan Oslo 1995-98).

Botiden i Ungbo skal i prinsippet ikke være lenger enn tre år. Kontrakter i en tre-års periode ansees av Ungbo som en ideel tidsramme. Det er fordi dette gir en stabil bosituasjon over flere år, og tre år regnes som lenge for ungdom i en tidlige etableringsfase. Samtidig er ikke botiden så lenge at beboerne ”etablerer” seg i Ungbo. Meningen er at de skal finne en egen bolig etter å ha bodd i Ungbo.

Det viktigste med Ungbos målsetting er å gi ungdom et trygt boligtilbud med oppfølging, samt billige boliger. De unge skal ha muligheten til en billig bolig som de kan betjene økonomisk, og ha et nettverk rundt der de kan hente bistand ved behov. Det er også viktig at Ungbo fremstår som et forebyggende tiltak som fanger opp ungdom i risikozonen og som senere blir i stand til å mestre egen livssituasjon.

2.1.1 Oslo

I Oslo er det de siste årene særlig blitt en målsetning å øke forståelsen for kulturforskjeller mellom norsk ungdom og ungdom med innvandrere bakgrunn.

Målgruppen i Oslo er i utgangspunktet all ungdom mellom 17 og 23 år, både ressurssterke og vanskeligstilte, men det legges særlig vekt på ungdom i en vanskelig livssituasjon. I utgangspunktet skal ikke Ungbo ta i mot ungdom med rusproblemer eller ungdom med tunge psykiske problemer. Tidligere var det et mål å ikke ta inn flere enn 20% problembelastede ungdom, men dette gikk de bort fra i 1985.

Et tankekors er at myndighetene ønsker at det skal legges mer vekt på de tyngre sosialt belastede, mens Ungbo selv arbeider for at det ikke bør tas inn for mange belastede ungdom. Dette begrunnes med at det bør være en viss balanse mellom ressurssterke og vanskeligstilte for at målet med å bruke bosituasjonen som et middel for selvstendigjøring av ungdommen skal kunne opprettholdes.

2.1.2 Trondheim

Også i Trondheim ble målgruppen i utgangspunktet satt til å gjelde ungdom mellom 17 og 23 år. I 1987 ble aldersgrensen for å søke endret til å omfatte ungdom mellom 18 - 25 år, men med en flytende grense oppad til 30 år, og nedre grense til 16 år. Begrunnelsen for å forandre aldersgrensen var et ønske om bredere alderssammensetning i bogrupperne, men også at de fleste andre som jobbet med ungdom benyttet denne aldersinndelingen (Ungbo i Trondheim 1997:5). I boligprogrammet 1993-95 ble det også lagt mer vekt på å følge opp den yngste gruppen ungdom, på bakgrunn av en økning av unge søkere med behov for tett oppfølging (ibid.:12).

Unntaket fra aldersgruppen er søkere med fast jobb og høy inntekt (over 8-10 000 kr måneden). Ungdom med store oppfølgingsbehov kan bare tildeles bolig når Ungbos samarbeidspartnere tar hovedansvar for oppfølging i boligen.

2.2 Organisering av tiltaket

2.2.1 Oslo

Ungbo i Oslo er en avdeling i Bolig- og eiendomsetaten i Oslo kommune, og avdelingen er et sosialt og oppvekstpolitisk tiltak. Budsjett og resultatoppfølging er derfor underlagt Byrådsavdelingen for Eldre og bydelene.

Ungbo hadde i 1998 21 faste stillingshjemler, i tillegg til at to engasjementer ble gjort om til faste stillinger (tilknyttet resepsjon og tekniske tjenester). 7 engasjementer var knyttet til spesielle prosjekter.

Avdelingen er organisert i tre seksjoner: to sosialfaglige ungdomsseksjoner og en boligforvaltningsseksjon. I tillegg driver Ungbo arbeidstreningsprosjektet APRO som er plassert under avdelingssjefen. APRO startet i 1993 og målet med tiltaket er å kvalifisere

ungdom for ordinært arbeid. Så langt har erfaringene med tiltaket vært meget gode. (APRO blir ikke omtalt / evaluert videre i denne undersøkelsen).

Ungbo hadde i 1998 organisert tiltaket i flere større prosjekter med hvert sitt ansvarsområde: *Bygge/rehabiliteringsprosjektet* i Strømsveien med boliger til 20 ungdom, som sto ferdig 1998. *Flytteprosjektet* der det ble nedsatt en egen gruppe som hadde ansvar for å skaffe nye lokaler til avdelingen. Flytting til nye lokaler skjedde juni 1998. *Informasjonsprosjektet* har som målgruppe både ungdom flytter ut av Ungbo og som skal ut på det ordinære boligmarkedet, og de som skal inn i Ungbo. Innsatsen har vært konsentrert om de som skal ut av Ungbo. Det er videre blant annet planlagt å arrangere en rekke kurs for beboere som omfatter boligsøking. *Innvandrerprosjektet "Det flerkulturelle hjem"* er tilknyttet en prosjektleder, og målet med prosjektet er å analysere og formidle erfaringer med Ungbos arbeid med etniske minoritetsgrupper. Bakgrunnen for prosjektet er den kraftige økningen av søkere med etnisk minoritetsbakgrunn. *Kursutviklingsprosjekt, Kompetansesenter-Rus* er et prosjekt der hensikten er å styrke offentlige kontorers møte med etniske minoriteter. Ungbo fungerer som et utprøvningsmiljø for kurset. *Forprosjekt "oppfølging av vanskeligstilte kommunale leietakere"* ble gjennomført våren 1998 på oppdrag fra Byrådsavdelingen for eldre og bydelene. Oppdraget var å utarbeide en prosjektbeskrivelse og en skisse for oppfølging med utgangspunkt i Ungbos modell. Fem bydeler har vært med i prosjektet. En prosjektleder er nå ansatt for å bistå med veiledning og erfaringsspredning overfor bydeler som ønsker å knytte seg opp mot prosjektet (Bolignytt 3-98). Det legges vekt på at tilbudet baseres på individuelle behov der det overordnede målet er selvhjelpenhet. Et viktig virkemiddel er husleiekontrakten der beboerne får pekt ut sine rettigheter og plikter som beboer (ibid.).

2.2.2 Trondheim

Ungbo i Trondheim er en del av kommunens samlede boligfaglige enhet, Bolig- og byfornyelseskantoret. Dette innebærer at de ansatte knyttet til Ungbotiltaket også deltar i det generelle boligpolitiske arbeidet i kommunen.

Trondheim kommune har fire ungbomedarbeidere i tillegg til en gruppeleder. Disse arbeider med alt fra å ta i mot søknader, ha samtale med alle søkerene, finne egnete boliger til å følge opp beboerne i bosituasjonen. En sentral del av virksomheten er å ha god kontakt med andre hjelpeinstanser når det gjelder søkere og beboere. I tillegg kommer generell boligplanlegging.

I likhet med Oslo har Ungbo i Trondheim hatt flere prosjekter:

Utvikling av bomiljø og utnyttelse av lavstandardboliger gjennom boligtildeling til ungdom med ressurser og alternativ livsstil, samt forsøk med skånsom rehabilitering. *Unge umyndige boligsøkere*, et prosjekt finansiert av de såkalte "Sandemann-midlene". Prosjektet ble senere gjort til fast tiltak som en del av Ungbo. *Utvikling av metoder i forhold til samarbeidspartnere* med intensjon om å ansvarliggjøre sosialkontor og andre i forhold til mer forpliktende samarbeid og oppfølging av enkeltbeboere. *Utarbeide boligløsninger (dubletter)* med store privatsoner for de aller mest vanskeligstilte boligsøkerne. *Samarbeidsprosjekt med Kvamsgrinskollektivet* (et kollektiv for rusmisbrukere) der Ungbohus tas i bruk til ungdommer etter endt behandling på kollektivet.

2.3 Økonomisk ramme

2.3.1 Oslo

Kommunale overføringer til Ungbo i Oslo utgjorde i 1998 7,6 millioner kroner. Inkludert udisponerte midler fra 1997 og momskompensasjon utgjorde netto driftsramme *8,3 millioner* (Årsberetning Oslo 1998:1).

Driftsutgiftene beløp seg til ca 19 millioner i 1998, derav lønn, trygd og pensjoner på 8,3 millioner. Driftsinntekter beløp seg til ca 11,2 millioner, derav leie- og salgsinntekter 8,3 millioner og overføring fra staten 1,1 million. Den siste posten omfatter tilskudd til ulike tiltak og prosjekter i Ungbo (ibid:14).

I forhold til året før har et vært en økning i driftsutgifter som skyldes flytteutgifter, samt en husleieøkning i de boligene som Ungbo leier andre. Det har også vært en økning i inntekter, med økt salgs- og leieinntekter blant annet på grunn av at nye boliger er tatt i bruk.

2.3.2 Trondheim

I 1997 ble det bevilget kr 846.705 til subsidiering av husleiene i Ungbo og brukt kr 806.000. Det ble bevilget kr 117.000 til inventar og utstyr i bofellesskapene, og kr. 37.000 til diverse andre utgifter som for eksempel rundvask av bofellesskapene. Til sammen ble det bevilget kr 1.000.705 direkte til selve boligtiltaket. Lønnskostnader inkludert sosiale utgifter til fire Ungbomedarbeidere utgjør ca kr 1.200.000. Driftsrammen beløper seg dermed til ca *2,2 millioner*.

Den vanskeligste posten å holde innenfor budsjettet er subsidiering av husleie, dersom de får flere boliger enn de har beregnet. I 1997 ble denne posten overskredet med kr 43.000.

Husleiene i Ungbos boliger i Trondheim beregnes ut fra prinsippet om full kostnadsdekning, dvs at husleie skal dekke kommunens kapitalkostnader / avskrivning og alle fdv (forvaltning, drift og vedlikehold) kostnader. Samtidig er det vedtatt hva ungdommene skal betale, slik at kommunen må subsidiere egne husleiekostnader. Statlig bostøtte går til reduksjon av kommunens husleiesubsidiering.

2.4 Opptaksprosedyrer og oppfølging

Søkerne får tilbud om bolig fortløpende når de har ledige boliger, og hver enkelt vurderes i forhold til personlige behov og i hvilken gruppesammenheng vedkommende passer inn. Alle søkere fyller ut et eget søknadsskjema der de skal opplyse om boligønsker, om nåværende bosituasjon, personlige opplysninger om hovedbeskjeftigelse og utdanning, hvor de kommer fra samt oppgi noe om egen bo- og livssituasjon hvis de ønsker. Søknadene må bekreftes fire ganger i året innen faste tidsfrister (den 1. i hvert kvartal). Dersom søkerne glemmer å fornye søknaden, strykes de av listene.

I prinsippet stiller alle søkerne likt når de har sendt inn søknadsskjema til Ungbo. Før ungdommen får tilbud om bolig blir alle innkalt til intervju, og det er først etter intervjuet at ungdommene vurderes i forhold til boligtilbud. Hensikten med intervjuet er å finne ut om

Ungbo passer for søkerne, samt at medarbeiderne må få muligheten til å danne seg et inntrykk av personene med tanke på sammensetning i bogrupper. Tilbudet om bolig kan komme umiddelbart etter intervjuet, eller de vil måtte vente inntil en passende bolig er ledig. Enkelte får også avslag i Ungbo med en begrunnelse, og med forslag til hva som bør forandres før de får tilbud om bolig. Enkelte blir henvist fra hjelpeapparatet. Disse søkerene vurderes på lik linje med andre avhengig av beboernes behov og hva Ungbo kan tilby av egnet plass.

Under intervjuet blir det gitt informasjon om Ungbo, i tillegg til å finne fram til ungdommens behov. Informasjonen relateres til det å bo i bogrupper, samarbeid med andre, om priser, leilighetene og standard, samt om oppfølgingen av beboerne. Det handler om å spørre om erfaringer med det å bo, erfaringer med det å fungerer i egen bolig, om behovet for oppfølging og om kontakt med eventuelle samarbeidspartnere. Sentralt er også å kartlegge hvordan de takler konflikter, ordenssans, deres forhold til rusmidler, deres ønsker og forventninger. I intervjuene blir det også snakket om de unges situasjon i forhold til skole og arbeid.

Før beboerne flytter inn gjennomgås kontrakten med kontaktpersonen (bokkonsulenten) i Ungbo. Alle boligene har en bokkonsulent ansatt på Ungbo. Bokkonsulenten er bindeleddet mellom Ungbo og beboerne, og har jevnlig kontakt med de som bor. Et viktig virkemiddel i forhold til målsettingen er personlig oppfølging av beboerne. Som et hjelpemiddel utarbeides det konkrete handlingsplaner og rapporter for grupper og individ i beboermassen. Bokkonsulenten gir råd om husleie og økonomi, og påser at leiligheten blir holdt ved like. De bidrar med hjelp i leieforholdet med praktiske forhold eller til å løse konflikter som måtte oppstå i bogrubbene.

Boligtyper som tilbys er både leiligheter og hybler i bogrupper. I bogrubbene består av mellom 3 og 8 personer. I Oslo kan ikke beboerne lenger velge boligtype, og alle tilbys hybel i bogruppe. Leiligheten benyttes der det viser seg at beboere av ulike årsaker ikke kan bo i bogrupper og det er spesielle hensyn som ligger til grunn for at enkelte bor i egen leiligheter.

2.4.1 Oslo

Ungbo i Oslo markedsfører tiltaket gjennom media, skoler og offentlige kontorer, samt via plakater og brosjyrer. Dette skjer imidlertid sporadisk, og er avhengig av kapasiteten til de ansatte.

Informasjon legges ved søknadsskjema om Ungbos boligtilbud, der søkerne opplyses om at Ungbo kun tilbyr boliger i bogrupper og at husleien i gjennomsnitt ligger på 1800 kr måneden. Antatt ventetid er oppgitt til mellom 4 og 7 måneder, men kan variere.

Når kontrakten skrives under får beboerne i Oslo en informasjonsbrosjyre om praktiske ting tilknyttet bosituasjonen i Ungbo. Informasjonen omfatter melding om ny adresse, bestilling av strøm (gjelder alle beboere i egen leilighet), om utlevering av nøkler og råd om å tegne innboforsikring. Brosjyren har også råd om hvordan man oppnår best mulig trivsel i boligen, om møbler og møblering, om betaling av husleie og om ansvar overfor andre beboere i bomiljøet.

I Oslo besøker bokkonsulenten bogrubbene en gang i måneden (39 bogrupper fordelt på 13 bokkonsulenter). Oppfølgingen går ikke på person men på bogruppa. Det er hvordan gruppa fungerer som er det viktigste. Noen får personlig oppfølging etter eget ønske eller som krav fra Ungbo. Den kunnskapen som Ungbo får gjennom disse besøkene anvendes videre når de

skal sette sammen bogrunder, finne personer som passer sammen og lignende. For de ansatte er det viktig å ikke skape en klientifisering av ungdomsgruppene. Bokkonsulentene går aldri inn i de private hyblene med mindre han/hun blir invitert inn. De oppholder seg i stue/fellesrom. Det handler om respekt for de unges hjem.

Beboere med særlige behov eller som ikke fungerer godt i bogrunder, blir tildelt leilighet. De som bor i leilighetene får en mer personlig oppfølging fordi de bor alene, samtidig er beboerne overlatt mye til seg selv sammenlignet med beboere i bogrunderne.

Andelen ungdom med spesielle oppfølgingsbehov i Oslo viser seg å være generelt økende, og Ungbo må nå på kapasitetshensyn i forhold til noen ungdommer gi midlertidig avslag. De har vedtatt en oppfølgingsnorm på 40 beboere pr bokkonsulent, og som i følge Ungbokkontoret regnes for å være svært høy. Denne fordelingen vurderes redusert dersom fokuseringen av gruppen vanskeligstilte skal fortsette (Årsberetning Oslo 1998:12).

2.4.2 Trondheim

I Trondheim har de ingen tilsvarende brosjyrer eller skriftlig informasjonsmaterieil, og informasjonen blir gitt muntlig. Kontoret driver heller ingen bevisst markedsføring til målgruppen. Kjennskap om Ungbo spres gjennom uformelle kanaler og gjennom hjelpeapparatet.

Også i Trondheim har de samtaler med alle søkere, i tillegg til eventuelt andre instanser som ungdommene har / har vært i kontakt med. De opererer med to ventelister, en prioritert og en uprioritert. Ved inntak vurderes sammensetning som alder, kjønn og problematikk. I Trondheim går leiligheter med god standard til de mest vanskeligstilte, og leiligheter med lav standard går til ungdom uten særlig oppfølgingsbehov.

Ventetiden er nå mellom ett og halvannet år, og som er en nedgang fra to år i forhold til tidligere. Dette gjelder for søkere på uprioritert liste. For de på prioritert liste varierer ventetiden mer. Det tildeles gjennomsnittlig seks boliger i måneden. Første gang søkerne glemmer å fornye søknaden får de en påminnelse, deretter må se selv huske å fornye søknaden. Erfaringen viser at lange ventelister skremmer bort en del fra å opprettholde søknaden.

Ett av tildelingskriteriene er økonomi. Beboerne skal ikke ha fast inntekt på mer enn 8000 - 10 000 kr i måneden.

I Trondheim er det obligatorisk møteplikt ved møtene i bogruppa. Møtene i bogrunderne holdes annenhver måned eller ca. hver sjettede uke, men ungdommen følges tettere opp ved behov. Både beboerne og bokkonsulentene kan be om møter. Det holdes for øvrig introduksjonsmøte når nye flytter inn, dugnadsmøter og eventuelle klagemøter ved klage fra naboer eller vaktmester.

I leilighetene foretas hjemmebesøk i løpet av første måneden etter innflytting eller hjemmebesøk etter avtale.

Bokkonsulentene har 4 – 5 bogrunder hver som de følger opp, i tillegg til ca 30 leiligheter. I leilighetene drives det differensiert oppfølging, ofte i samarbeid med Ungbos samarbeidspartnere. Denne fordelingen tilsvarer omtrent det som er normen i Oslo.

I bogrubbene er det et mål ikke å ha for mange vanskeligstilte, og leiligheter med vanlig standard tildeles først og fremst ungdom med spesielle behov.

2.5 Oversikt over boligtyper

2.5.1 Oslo

Antall botilbud i Oslo var i 1998 463, en økning på 15 boliger fra året før. Økningen skyldes at Ungbo fikk bevilget penger til 63 nye plasser, i tillegg sto 20 nye plasser ferdig i Strømsveien. Grunnen til at økningen i boliger ikke er høyere, er at det stadig skjer en avskalling av kommunale boliger som skal rives / rehabiliteres eller slås sammen. Boligmassen består av rundt 55% leiligheter og 45% bogrupper (39 bogrupper).

Boutgiftene på hybler varierer mellom ca 1100 kr til ca 2200 kr i måneden, med et snitt på rundt 1800 kr. Husleien inkluderer strøm, vedlikehold av leiligheten og enkelte gebyrer til Ungbo.

Ungbo i Oslo har 10-12 Ungbo-hus, i tillegg til boliger integrert i borettslag og andre bomiljøer. Boligmassen er spredd over 17 bydeler, men over 60% av dem er plassert i bydel 4 (Sagene-Torshov), bydel 5 (Grünerløkka-Sofienberg) og bydel 6 (Gamle Oslo). De fleste boligene ligger i sentrum. Årsaken til flest sentrumsboliger er at de fleste unge vil bo i sentrum med gåavstand til alt. På grunn av 40% budsjettkutt måtte en del av bogrubbene på Holmlia, Ellingsrud og Furuset kuttes ut. De mest populære boligene ligger på Vålerenga og Grünerløkka.

2.5.2 Trondheim

I Trondheim har det i stor grad vært satset på å utvide boligtilbudet med varierte løsninger. I boligutvalgets dokument i 1987 ble det lagt vekt på å styrke det forebyggende boligtiltaket ved å prøve forskjellige boligtyper avhengig av ungdommens behov (Ungbo i Trondheim 1997).

Trondheim operer med tre boligkategorier: hybel i bogruppe, leiligheter med vanlig standard og leilighet med svært lav standard. Leilighetene med lav standard er som oftest uten bad og wc. Enkelte leiligheter med vanlig standard er såkalte dubletter som er to leiligheter med noe fellesareal.

Antall boliger i Trondheim var pr. 31.12.1998 226. Disse fordeler seg på 90 leiligheter med vanlig standard, 48 leiligheter med lav standard uten bad. 25 av disse ligger på Svartlamoen med "livstidskontrakt". Trondheim har også 71 hybler fordelt på 18 bogrupper, 11 lavstandardboliger med årskontrakter, samt 6 trygdeboliger som Ungbo har tatt over fra kommunen i 1998. Fordi tallet på vanskeligstilte søkere har steget de siste årene, har de fått flere leiligheter enn tidligere. I følge statistikken fra 1996 er antall leiligheter steget fra 115 i 1996 til 138 i 1999.

Husleien varierer mellom kr 1250,- pr måned for enkelthybler med strøm og opp til kr 2700,- for treromsleiligheter uten strøm.

De aller fleste boligene ligger i sentrum eller i nærheten av sentrum. 11 borettslagsleiligheter ligger utenfor Trondheim i "drabantbyer". Boligene er ellers fordelt på egne Ungbohus og kommunale hus med utleieboliger.

Når det gjelder vedlikehold av boligene varierer dette avhengig av standard. Leiligheter med god standard skal vurderes for eventuell oppussing etter hver utflytting. De med dårlig standard blir det gjort lite med.

Hyblene er ikke møbler, men alle fellesrom er møblert med standard møbler, gardiner og utstyr. Leilighetene utstyres av beboerne selv.

2.6 Oversikt over beboergrupper og søkere

2.6.1 Oslo

Søkermassen har endret seg til å omfatte en større andel av mer sosialt belastede ungdom og særlig har det vært en markant økning av innvandrerungdom. Antall nye søkere i Oslo var 747 i 1998, en økning fra 596 i 1997, og inkludert de som sto på venteliste fra året før var antallet *aktuelle søkere* 839 i 1998. Det ble tildelt boliger til 164 beboere, som tilsvarer ca. 80% avslag. Til sammen bodde det i Oslo 568 *beboere* pr. 31.12.98. Dette er en økning på 28 fra 1997.

Som utsatte ungdomsgrupper regnes ungdom uten fast arbeid, uten fast bolig, innvandrerungdom, ungdom under 18 år og ungdom med barn. Det er særlig gruppen innvandrerungdom som skiller seg ut blant beboerne. Denne gruppen utgjør 203 beboere, som tilsvarer 39% av alle beboere. De representerer 40 land: 13 afrikanske, 13 asiatiske, 6 søramerikanske, 7 europeiske pluss Australia. 137 i denne gruppen kommer fra Afrika.

Andelen arbeidsledig ungdom gikk noe ned og som skyldes en positiv utvikling på arbeidsmarkedet de siste par årene. Andelen bostedsløse gikk litt opp. Denne gruppen utgjorde 29% av alle søkere og 41% av de som flyttet inn. Beboere under 18 år gikk noe ned i forhold til tidligere år, som kan bety at de er ivaretatt av barnevernet.

Når det gjelder kjønns- og alderssammensetning de siste årene ligger gjennomsnittsalderen på rundt 22 år, og beboergruppen fordeler seg relativt jevnt på jenter og gutter. Sett i forhold til tidligere har andelen av gutter økt, og som videre er en positiv tendens fordi guttene har hatt størst problemer i forhold til boligmarkedet. Beboerne i bogrupperne er i gjennomsnitt noe yngre enn de som bor i leiligheter (20,5 mot 23,5) Beboerne i venteboligene er rundt 19 år. Likevel er det en relativt stor andel av beboerne som er 25 år og over, derav 4 beboere som er eldre enn 32 år. Denne andelen har imidlertid gått ned fra 10% året før, til 5,5%. Tallene de siste årene gir en indikasjon på at det er få andre boligtilbud til de unge, og at de mer eller mindre frivillig bor i Ungbo lenger enn ønskelig i forhold til intensjonen med tilbudet (Beboerstatistikk Oslo 1996).

Det er i følge statistikken fra 1996 flere jenter enn gutter som flytter ut av Ungbo, og som underbygger antagelsen om at jentene klarer seg bedre på det øvrige boligmarkedet. Andelen av utflyttede beboere med lang botid har økt. Det viser seg også at til tross for at flere jenter enn gutter flytte ut av Ungbo, øker andelen av gutter, og der er i flertall blant de med lengst botid.

Botiden i Ungbo var i 1996 1 år og 10 måneder, og som er en nedgang på 4 måneder siden året før. Det har også jevnet seg ut i forhold til kjønn. Nedgangen vises også i forhold til begge boligtypene. Det er også færre beboere som bor over 3 år i Ungbo, 22% mot 25% året før. Denne gruppen har ikke vært så liten siden 1990. Statistikkene viser også at beboerne hadde en relativt stabil bosituasjon, der rundt 70% kun bodde på en adresse, 24% på to adresser. Kun et fåtall skiftet dermed adresse/bolig flere ganger.

2.6.2 Trondheim

I 1998 hadde Trondheim 323 *søkere*. 94 ble tildelt plass. Dette tilsvarer ca. 70% avslag. I 1997 var det 60% avslag. I utgangen av året sto 88 på venteliste. Til sammen hadde Trondheim rundt 260 *beboere* pr. 31.12.98 (i tillegg til 33 barn). Dette ligger omtrent på samme nivå som i 1996, og en liten nedgang fra 1995.

Ungbo i Trondheim ser en tendens til flere søkere under 18 år, flere med sammensatte problemer og flere fra psykiatrien. Det har blitt en tyngre gruppe søkere og beboere de siste årene. I 1996 viste resultatene at rundt 30% av beboerne var henvist fra andre instanser i hjelpeapparatet, og 36% av beboerne mottok hjelp fra Ungbos samarbeidspartnere i løpet av botiden. Medregnet langvarige sosialhjelpsmottakere og ungdom på attføring utgjorde gruppen vanskeligstilte beboere rundt 40% av alle beboere i Ungbo.⁶ I 1998 var det 24 innvandrere som søkte bolig, og i tillegg ble 44 søkere henvist fra andre instanser. I samme periode søkte 30 ungdom under 18 år, derav 6 som fikk tildelt bolig.

En oversikt fra Ungbo i Trondheim over leiligheter med alminnelig standard (90 leiligheter med til sammen 100 voksne beboere og 33 barn) viser at 26 var enslige forsørgere med barn, 34 har / har vært i kontakt med hjelpeapparatet av andre grunner enn økonomi, 36 var arbeidsledige, levde av sosialstønad eller attføring / trygd. 26 var uten fast bolig før innflytting og 15 hadde studentstatus.⁷ Denne oversikten viser at de fleste beboerne som tildeles egne leiligheter er i en vanskelig livssituasjon.

Samtidig ser Ungbo i Trondheim en økning av studenter som søker, og som har fått opplysninger gjennom studentaviser og Studentsamskipnaden. Kontoret satser nå på å fange opp den yngste gruppen ungdom.

⁶ Opplysninger hentet fra "Evaluering av boligtiltaket Ungbo – forslag til forskningsprosjekt", oversendt KAD fra Trondheim kommune, datert 16.04.97.

⁷ Statistikk fra Ungbo i Trondheim 1998.

2.7 Oppsummering – en oversikt over Ungbokkontorene i Oslo og Trondheim 1998

	Oslo	Trondheim	Sum
Antall beboere	568	260 ⁸	828
Antall søkere	839	323	1162
Antall boliger	463	226	689
Antall bogrupper	39	18	57
Antall tildelinger	164	94	258
Antall beboere med innvandrerbakgrunn	203	29	232
Antall beboere under 18 år	15	6	21
Antall arbeidsledige beboere	91	52	143
Antall bostedsløse før de flyttet inn	64	39	103
Husleie for boligene	Mellom kr 1100 og 2200	Mellom kr 1250 og 2700	
Økonomisk ramme (netto)	8,3 millioner	2,2 millioner	10,5 millioner
Antall ansatte	23	4+1	28

2.8 Samarbeid mellom Ungbo og andre offentlige kontorer og hjelpeapparatet

Ungbo har tett samarbeid med andre instanser innen det offentlige hjelpeapparatet, og en del av beboerne henvises til Ungbo gjennom disse instansene.

Samarbeidsetater er særlig etater innen ungdomsarbeid, ungdomspsykiatrien og rusomsorgen. I tillegg samarbeides det med sosialkontorer.

Samarbeidet har ulik karakter avhengig av etatene. Når det gjelder ungdom som har bodd på en eller annen form for institusjon og som trenger bolig med oppfølging, eller som har behov for mye oppfølging, opprettes det kontakt med Ungbo i forkant for å legge forholdene best mulig til rette for ungdommen. I noen tilfelle fortsetter samarbeidet under Ungbo-tiden ved at andre personer følger opp beboerne i tillegg til bokonsulenten i Ungbo.

⁸ Tallet oppgis et sted mellom 250 og 270 i tillegg til 33 barn. Opplysninger fra Ungbo i Trondheim.

Som oftest få søkerne hjelp til å fylle ut søknaden og får i tillegg et vedlegg om sin egen livssituasjon skrevet av det aktuelle kontoret eller institusjonen.

I Oslo foregår det sjelden direkte samarbeid med sosialkontorene, men ungdom får opplysninger om tiltaket og oppfordres til å søke Ungbo. Enkelte ungdom følges imidlertid opp av sosialkontorene gjennom sosialstøtte. I Trondheim foregår det ofte et direkte samarbeid med sosialkontorene om oppfølging av enkelte ungdom.

I Oslo har ikke ungdom som henvises fra hjelpeapparatet eller fra andre samarbeidsetater noen prioritering i forhold til andre søkere. I prinsippet behandles alle søkere likt, og tilbud om plass og evt. ventetid avhenger av ungdommens behov og situasjon samt hvordan dette passer inn i forhold til tilgjengelige boliger. I Trondheim har Ungbo en egen venteliste for prioriterte søkere. Ungdommene prioriteres på grunnlag av anbefaling fra andre samarbeidsetater.

Det er ikke gått nærmere inn på prosedyrer for hvordan samarbeid mellom andre etater og Ungbo foregår, noe som vi ser burde vært lagt mer arbeid i.

Resultater fra telefonintervjuene vil komme inn under aktuelle temaer videre i rapporten.

Kapittel 3: Beboerne og søkerne i Ungbo

I det følgende skal vi se nærmere på ungdommene som for tiden bor eller tidligere har bodd i Ungbo, samt på søkergruppen. Fremstillingen er først og fremst basert på spørreskjemaene som ble sendt ut til de forskjellige gruppene (tidligere omtalt i innledningen), men også på enkelte intervjuer med beboere.

Temaene tar utgangspunkt i de mest sentrale spørsmålene i spørrelistene, og vil dermed til en viss grad følge spørreskjemaenes oppbygging. Vi har valgt å behandle svarene fra begge byene sammen under hvert tema, for å få fram eventuelle likheter og forskjeller både ved beboernes bakgrunn og sammensetning, og deres erfaringer med Ungbo. Spørsmålene som er stilt i spørrelistene har ulik karakter og form. Noen er registrerende, der hensikten er å få et overblikk over gruppens alder, kjønn, fødested, utdanning, hva de er beskjeftiget med og deres økonomisk situasjon. De registrerende opplysningene omhandles i dette kapitlet. Andre spørsmål åpner opp for subjektive vurderinger av egen situasjon og egne erfaringer med Ungbotiltaket. Det er i tillegg gitt rom for ungdommens egne refleksjoner om tiltaket spesielt og deres livssituasjon generelt. Disse aspektene kommer vi tilbake til i kapittel 4.

Kapitlene er delt inn etter de to hovedkategoriene i materialet: Beboere og tidligere beboere i Ungbo, og søkere og tidligere søkere til Ungbo. Hensikten med denne inndelingen er på den ene siden å se på hvilken nytte beboerne har/har hatt av Ungbotiltaket og om dette eventuelt har hatt betydning for senere situasjon, og på den andre siden kunne fange opp hvilket alternativ som finnes for de som venter på å få bolig gjennom Ungbo eller som ikke lenger søker. Hvor har de havnet? Skaffer de seg annen bolig, hvordan skjer det?

Svarene presenteres hovedsakelig i form av tabeller for å visualisere fordelingen av svarene i de ulike kategoriene. For å komme nærmere inn på ungdommene presenteres også av og til beboerne ved hjelp av sitater og uttalelser om deres erfaringer med Ungbo, dette gjelder særlig i neste kapittel. Det viser seg at beboernes egne kommentarer er viktige korrektiver til de kvantitative oversiktene. Tabellene viser prosentvis fordeling, med unntak av tabell over aldersfordeling, utdanning og inntekt. Med prosentvise fordelinger er det lettere å gjøre sammenligninger mellom Oslo og Trondheim, selv om de nominelle tallene kan være små.

3.1 Beboerne i Ungbo

Beboergruppen er representert med til sammen 194 besvarelser, 92 fra Ungbo i Oslo og 102 fra Trondheim. Dette tilsvarer en svarprosent på 46 for Oslo og 53 prosent for Trondheim. Fordelt på kjønn er det langt flere jenter enn gutter som har svart, 116 jenter og 78 gutter. Denne fordelingen er forholdsvis lik i begge byene. Sett i forhold til beboerstatistikken fra Ungbo i Oslo ved utgangen av 1997 var fordelingen relativt jevn mellom gutter og jenter.

3.1.1 Beboernes bakgrunn

Tabell 3.1: Alder, fordelt etter antall beboere.

	18-19 år	20-22 år	23-25 år	26-29 år	Fra 30 år	Ukjent	Sum
Oslo	11	41	31	5	1	3	92
Trondh.	14	29	34	20	2	3	102
Sum	25	70	65	25	3	6	194

Oversikten viser at langt de fleste beboerne er gruppert i alderen mellom 20 og 26 år, og som gjenspeiler den aldersgruppen som tradisjonelt sett er i etableringsfasen. Tallene viser imidlertid forskjeller i de to byene. I Oslo finner vi flere i aldersgruppen mellom 18 og 22 år enn i Trondheim, og kun enkelte er 26 år eller eldre. I Trondheim ser vi en annen tendens, med hovedtyngden av eldre ungdom i alderen mellom 23 og 29 år. 25 beboere er *eldre* enn den aldersgruppen som Ungbotiltaket er rettet mot. Aldersgrensen for Ungbo gjelder imidlertid på søkertidspunktet, noe som kan forklare at en del beboere er eldre enn 25 år. En annen forklaring kan være at Ungbo i Trondheim opererer med 25 leieforhold med oppsigelige kontrakter på Svartlademoen (boliger med lav standard).

Den eldste gruppen beboere gjenspeiler her at rundt 15% har såkalt utvidet botid, som innebærer en kontrakt på mer enn 3 år. Dette gjelder for begge byene. Rundt 20% har botid mellom 2 og 3 år. Nesten halvparten av beboerne har imidlertid bodd i Ungbo mellom ½ og 2 år, mens 20% har nettopp flyttet inn.

Tabell 3.2: Fødested, fordelt etter antall beboere.

	Fra byen	Nær byen	Steder i Norge	Utlandet	Ukjent	Sum
Oslo	21	8	31	24	8	92
Trondheim	55	7	26	11	3	102
Sum	76	15	57	35	11	194

Her viser materialet markerte forskjeller mellom Oslo og Trondheim. I Oslo finner vi at den største gruppen beboere (rundt 1/3) er født andre steder i Norge, og ¼ i utlandet. 17 av 24 er fra asiatiske, afrikanske eller søramerikanske land. I Trondheim er over halvparten fra byen eller omegn, og det er kun 6 som har innvandrerbakgrunn. Når det gjelder botid i de respektive byene viser det seg at over halvparten av beboerne i Oslo kun har bodd noen få år i byen, og det er bare 15 (16%) som har bodd der hele livet. I Trondheim viser materialet at de fleste beboere har bodd i byen hele livet.

Omtrent 2/3 av ungdommen bor alene, noe som gjelder begge byene. I Oslo er 20% samboere og 8% har hatt samlivsbrudd. 8 oppgir å bo sammen med sine barn. I Trondheim bor 1/3 i samboerforhold, menes 13 bor sammen med egne barn.

Tabell 3.3: Utdannelse, fordelt etter antall beboere.

	Grunn-Skole	1-2 årig yrkesfag	Videregående	Høyskole Univers.	Annet	Ukjent	Sum
Oslo	16	18	35	20	2	1	92
Trondh.	10	11	44	31	5	1	102
Sum	26	29	79	51	7	2	194

I rubrikken annet skjuler det seg ulike kurs og skoler som folkehøyskoler, friundervisningen, forkurs til studier og lignende.

En relativt stor andel av ungdommen har videregående skole (47%) eller høyere utdanning (30%). (Mange av som har krysset av her går på høyskole/universitet). Enkelte oppgir imidlertid kun grunnskole (10 %).

Hva er beboerne beskjeftiget med?

Tabell 3.4: Oversikt over beskjeftigelse, fordelt etter antall besvarelser.

	Fast arbeid	Midlertidig	Skole	Arb. ledig	Arb. tiltak	Hjemme Værende	Annet	Ukjent	Sum
Oslo	23	13	40	9	4	7	7	1	104
Trondh.	18	21	57	15	3	6	11	-	121
Sum	41	34	97	24	7	13	18	1	225

På dette spørsmålet er det enkelte som svarer på flere alternativer, og som viser seg å kombinere skole og midlertidig arbeid. Av de med fast eller midlertidig arbeid finner vi mange som arbeider med barn og ungdom (barnehager og fritidsordninger), eller innen serviceyrker. Vi finner også en del som jobber innen renhold. Den typen arbeid som ungdommene har, viser hvordan lavtlønnsjobber kan fungere som et økonomisk springbrett i ungdomsfasen.

Oversikten viser at over halvparten av beboerne i Trondheim som har svart på spørreskjema går på skole/universitet, mens tallene er noe lavere i Oslo. Det er flere i Oslo som oppgir fast arbeid. I tillegg ser vi også at en del ungdom oppgir å ha midlertidig arbeid, mange i tillegg til studier. 9 i Oslo og 15 i Trondheim oppgir å være arbeidsledige.

Hva lever beboerne av?

De fleste beboerne lever av arbeidsinntekt, eller av deltidsarbeid. I tillegg er det mange som har studielån og stipendier. Det er få som lever av arbeidsledighetstrygd (4 i Oslo og 5 i Trondheim). Flere oppgir å leve av sosialhjelp (10 i Oslo og 15 i Trondheim). 4 i Oslo og 9 i Trondheim går på attføring. I tillegg er det enkelte som har overgangsstønad eller er uføretrygdet. Noen få av beboerne oppgir også at de blir forsørget av foreldre.

I forhold til disse svarene kan det se ut som at det i Trondheim er lettere å skille mellom de mer vanskeligstilte beboerne som lever av støtteordninger og er arbeidsledige, og de som klarer seg relativt bra. Inntrykket fra Oslo er ikke så entydig.

Tabell 3.5: Beboernes månedlige inntekter, fordelt etter antall beboere.

	Under 2000 kr	2000 – 4000 kr	4000 – 6000 kr	6000 – 8000 kr	Over 8000 kr	Ukjent	Sum
Oslo	11	25	20	11	20	5	92
Trondh.	6	42	25	13	7	9	102
Sum	17	67	45	24	27	14	194

Ved å se på månedlige inntekter viser oversikten at flertallet har lave inntekter og bekrefter inntrykket av at de fleste beboerne har svært dårlig råd. Svarene viser forskjell mellom Oslo og Trondheim, ved at tallene fordeler seg mer spredd i Oslo mens over halvparten av beboerne i Trondheim har under 4000 kr måneden i inntekt.

3.1.2 Hvorfor trengte de bolig?

Hvordan bodde ungdommen da de fikk tilbud fra Ungbo og hvorfor søkte de seg til Ungbo? I dette avsnittet har vi tatt med både beboere og tidligere beboere under ett, fordi det må antas at tidligere bosituasjon og begrunnelse for å søke Ungbo ikke avviker i disse gruppene.

Tabell 3.6: Bosituasjon på søkertidspunktet, prosentvis fordeling.

	Oslo		Trondheim	
	Beboere	Tidligere beboere	Beboere	Tidligere beboere
Egen leilighet	2	5	9	13
Egen hybel	12	16	14	11
Delt leilighet	16	9	16	13
Delt hybel	5	2	6	4
Hos foreldre	27	37	33	51
Hos slekt/venner	20	16	12	6
Hospits/hybelhus	8	5	2	-
Institusj./fengsel	1	3	1	-
Tilfeldige steder	8	7	6	2
Ikke svart	1	-	1	-
I alt	100	100	100	100

Den største gruppen bodde hos foreldre, og som vi finner både blant beboere og tidligere beboere. Dette skiller seg klart ut fra de andre svarkategoriene. Ellers hadde de tidligere bosted på hybler eller delte leilighet med andre. Enkelte hadde også egne leiligheter. Her viser oversikten at det var forholdsvis flere beboere og tidligere beboere i Trondheim enn i Oslo som bodde hos foreldre eller i egen bolig før de fikk bolig i Ungbo.

Vi ser også at en relativt stor andel av ungdommene bodde tilfeldig hos slekt og venner, og som særlig er synlig blant ungdommene i Oslo. En del bodde også på hospits/hybelhus eller på institusjon, eller tilfeldige steder. Grensen mellom kategoriene "hos slekt og venner" og "tilfeldige steder" er flytende. Begge gir imidlertid en indikasjon på utilfredsstillende boforhold. Dersom vi legger sammen kategoriene som viser til en usikker og ustabil bosituasjon, kommer vi opp i rundt 1/3 i Oslo og noen færre i Trondheim som kan karakteriseres som "bostedsløse".

I følge statistikken fra Oslo i 1996 var det 40% av ungdommene som flyttet hjemmefra til Ungbo, jevnt fordelt på gutter og jenter. Rundt 22% kom fra hybler eller leiligheter, der er jentene i flertall. Rundt 30% av ungdommen var uten fast bolig, også her jevnt fordelt på begge kjønn. Sett i forhold til besvarelsene i denne undersøkelsen finner vi et visst samsvar i fordelingen.

Ved å gå nærmere inn på årsaken til at de søker Ungbo, blir bildet mer nyansert. Hvorfor søkte de ny bolig?

Tabell 3.7: Begrunnelsen for å søke Ungbo, fordelt på antall besvarelser.

	Oslo beboere	Tidligere beboere	Trondheim beboere	Tidligere beboere	Sum
Konflikt med utleier	1	4	7	-	12
For dyr husleie	11	5	17	3	36
Flyttet til byen	20	12	4	3	39
Gården skulle rives/rehab.	7	3	10	6	26
Konflikt med foreldre	8	8	14	9	39
Foreldre flyttet	2	1	2	1	6
Bodde tilfeldig	19	5	16	5	45
Flytte m. kjæreste	7	-	1	-	8
For liten bolig	3	3	8	-	14
Andre årsaker	29	8	38	21	96
Sum	107	49	117	48	321

De største svarkategoriene finner vi blant de som bodde tilfeldig, samt de som flyttet til byen uten å ha en bolig. Her ser vi et skille mellom Oslo og Trondheim. I Oslo er det en relativt større andel som bodde tilfeldig, men det er i kategorien "flyttet til byen uten bosted" som skiller mest og som gjenspeiler den store tilstrømmingen av ungdom til hovedstaden.

Ikke alle som bodde hos foreldre oppgir at de først og fremst hadde behov for å flytte for seg selv, som et naturlig ledd i å bli selvstendig. Særlig i Trondheim ser vi at flere var i konflikt med foreldrene. Vi vet også at enkelte trengte ny bolig fordi foreldrene flyttet et annet sted. Økonomi er for øvrig også blant den viktigste årsaken som oppgis for å søke bolig i Ungbo. Mange oppgir å ha problemer med å betale boutgifter og ønsker noe billigere.

I kategorien "annet" finner vi de som rett og slett ønsket å finne noe for seg selv. Enkelte begrunner dette med trange boforhold sammen med en stor familie. Noen ønsket å bytte miljø. En ville bort fra nabolaget "et helvete å ha 48 narkomane som nærmeste naboer". Samlivsbrudd oppgis også som årsak til flytting.

En gruppe som ikke synliggjøres i materialet er unge jenter som venter barn og som ikke har en tilfredsstillende bosituasjon for seg og barnet. Hvor mange som kan karakteriseres å ha vært i akutt bolignød er ikke mulig å si noe om ut fra materialet. Kun noen få oppgir selv at de var i akutt bolignød der de enten ikke hadde bolig eller at konfliktene hjemme gjorde det umulig å bo hjemme. Imidlertid er både økonomisk situasjon og hensyn til omsorg for barn viktige kriterier for å definere ungdom som trenger rimelige boliger.

Inntrykket etter denne gjennomgangen er at en relativt stor andel av beboerne kan betraktes som virkelig trengende, der årsakene oppgis som mangel på bolig eller for høye bostgifter der de bor. Vi finner selvsagt også en del ungdom som ikke oppgir andre grunner enn at de ønsker å flytte hjemmefra, men som ikke endrer inntrykket av at mange av beboerne hadde akutt behov for en billig og sikker bolig.

En kritisk bemerkning til disse svarene er om ikke beboerne hadde svart annerledes på dette spørsmålet dersom svarene skulle vært brukt i en annen sammenheng. Det kan være fristende å "krisemaksimere" for å oppnå ønsket effekt. Til tross for at dette må tas inn som et forbehold, er det liten tvil om ungdommens behov for bolig.

Det kan videre stilles spørsmål om disse ungdommene viser større behov enn andre ungdom som trenger bolig. Vi har ingen andre undersøkelser som kan gi svar på det, men det er grunn til å tro at en stor andel av beboerne i Ungbo stiller svakere på det ordinære boligmarkedet enn ungdom flest. Hvor stor andel dette dreier seg om er umulig å beregne nøyaktig ut fra vårt materiale. Legger vi til grunn følgende tre kategorier i tabell 3.7: tilfeldig bosted, flyttet til byen uten bolig og økonomiske problemer, finner vi i begge byene at 14% svarte at de var uten fast bolig, 12% at de kom til byen uten sted å bo og 11% at de hadde problemer med å betale husleien.

Forholdet mellom utdanning og tidligere boligforhold

Et interessant spørsmål er å finne ut om det er noen sammenheng mellom tidligere boforhold og utdanning. Er det slik at de med lavest utdanning hadde dårligst boforhold? Ved en gjennomgang av besvarelsene finner vi et mønster som i stor grad bekrefter denne antagelsen. Ungdom uten videreutdanning eller uten arbeid bodde oftere tilfeldig hos andre enn ungdom med høyere utdanning eller jobb. I den siste gruppen finner vi mange som bodde hos foreldre. Dette mønsteret kan tolkes som en bekreftelse på betydningen av en stabil og trygg bosituasjon for livssituasjonen som helhet, og at muligheten for videre utdanning eller å klare en arbeidssituasjon er vanskeligere ved en tilfeldig bosituasjon.

3.1.3 Kjennskap til Ungbo

Hvordan ble de kjent med Ungbotiltaket og hva visste de om Ungbo da de flyttet inn? I spørreskjema var vi ute etter å få vite om hvordan ungdommene hadde fått kjennskap til Ungbo og hva de visste om tiltaket da de søkte. Svarkategoriene omfatter både formelle og uformelle kanaler.

Tabell 3.8: Kjennskap til Ungbo, fordelt etter antall besvarelser.

	Oslo beboere	Tidligere beboere	Trondheim beboere	Tidligere beboere	Sum
Bolig/sosialkontoret	13	5	17	6	41
Venner / slektninger	61	33	79	39	212
Media	3	2	-	-	5
Skole/utdanningsinst.	3	4	1	1	9
Brosjyre/Plakat	11	8	2	-	21
Annet	5	4	10	2	21
Sum	96	56	109	48	309

Svarene viser at de aller fleste ungdommene fikk kjennskap til Ungbo gjennom venner og kjente, og flere oppgir også å ha venner som bodde i Ungbo på søkertidspunktet. Dette gjelder særlig Trondheim. Relativt få ble kjent med tiltaket gjennom boligkontor/sosialkontor, og enkelte ble opplyst om Ungbo gjennom hjelpeapparatet eller skolen. Det er altså først og fremst via den uformelle kanalen som Ungbotiltaket spres. Oversikten viser også en forskjell mellom Oslo og Trondheim. I Oslo spres informasjon om Ungbo gjennom plakater og brosjyrer, og omtales også i media. Ungbo i Trondheim driver ikke aktiv markedsføring eller opplysningskampanjer om tiltaket.

Sett i forhold til Ungbos egne statistikker avviker disse svarene fra Ungbos materiale. I følge egen oversikter i Oslo får beboerne først og fremst kjennskap om tiltaket gjennom plakater og brosjyrer, samt gjennom andre kommunale kontorer. Svarene fra denne undersøkelsen kan tolkes negativt i forhold til hvordan informasjonen spres til brukerne. Spørsmålet er om den når fram til alle i målgruppen. Dette diskuteres nærmere i neste kapittel.

Hva visste ungdommene om Ungbo da de søkte?

Både i Oslo og Trondheim oppgir de fleste at Ungbo var et kommunalt boligtiltak (i Oslo 70% av beboere og 65% av tidligere beboere, i Trondheim 80% i begge gruppene), og at det var rimelige boutgifter (i Oslo 53% av beboere og 70% blant tidligere beboere, i Trondheim 70% av beboerne og 62% blant tidligere beboere). Det kan kanskje virke overraskende at ikke *alle* oppgir disse alternativene, fordi det finnes få andre offentlige og rimelige boligtilbud for ungdom.

Mer interessant er det å få vite om beboerne visste at tiltaket var rettet mot de som har det spesielt vanskelig. Det er langt færre som opplyser at de kjente til Ungbo som et tilbud til de som har det spesielt vanskelig i sin livssituasjon eller på boligmarkedet, (i Oslo 35% av beboere og 28% av tidligere beboere, i Trondheim 40% av beboerne og 32% blant tidligere beboere). Videre var det langt færre som visste at tiltaket omfattet jevnlig oppfølging og kontakt med ansatte i Ungbo (i Oslo 19% blant beboere og 14% blant tidligere beboere, i Trondheim 17% blant beboere og 23% blant tidligere beboere). Mange visste imidlertid at det stort sett tilbys hybler i bofellesskap (i Oslo 48% av beboere og 65% blant tidligere beboere, i Trondheim rundt 30% blant begge gruppene).

3.1.4 Oppsummering: Beboerne i Ungbo

- Beboerne viser en uensartet gruppe ungdom. Vi finner studenter langt opp i 20-årene, innvandrerungdom og flyktninger, ungdom i 18-19 års alderen, enslige forsørgere, arbeidsledige og hjemmeværende.
- Felles for alle er dårlig råd og behov for en billig bolig.
- I Oslo finner vi flere som kommer fra andre steder enn Oslo, i Trondheim er flere ungdom fra byen/omegn. Blant Oslo-beboerne er særlig ungdom med innvandrerbakgrunn markert i materialet.
- Gruppen er i gjennomsnitt noe yngre i Oslo enn i Trondheim.
- I Trondheim finner vi flere studenter enn i Oslo og aldersgjennomsnittet er noe høyere. Forskjell i alder må forklares med at tiltaket omfatter ungdom opp til 25 år i Trondheim, mot 23 år i Oslo, og 25 oppsigelige leiekontrakter på Svartlademoen.
- Rundt 1/3 i Oslo og noen færre i Trondheim bodde utilfredstillende før de flyttet til Ungbo, med bolig tilfeldig hos andre. I tillegg viser materialet at mange hadde for høye boutgifter.
- Tiltaket spres først og fremst gjennom de uformelle kanalene, gjennom venner og kjente. Det er hovedsakelig boligtilbudet som er kjent blant ungdommen. Færre vet om den sosiale oppfølgingen som tiltaket også omfatter. Enkelte visste ikke noe om Ungbo da de søkte om bolig.

3.2 De vanskeligstilte – den utsatte gruppen

Hva innebærer ”vanskeligstilte” i denne sammenhengen? I følge Ungbo skal tiltaket være både et boligpolitisk og sosialpolitisk tiltak som skal 1) gi bolig til unge med problemer på boligmarkedet, 2) gi boligtilbud med oppfølging og opplæring til unge med store livsproblemer. I følge Ungbos egne rapporter og årsmeldinger (særlig i Oslo), har gruppen vanskeligstilte økt faretruende de siste årene (Årsberetning 1998, Oslo).

Antall bostedsløse søkere øker, og i tillegg er det først og fremst ungdom med innvandrerbakgrunn som nå ser ut til å ha det vanskeligst på boligmarkedet. Med dagens ventetid faller en stor andel av de mest ressurssterke fra, mens de som klarer seg dårligst ikke har andre alternativer enn Ungbo. Andelen ungdom med spesielle oppfølgingsbehov blir da generelt økende (ibid.:11).

Som bostedsløse regnes personer som ikke disponerer egen eller eid bolig og er henvist til tilfeldige boalternativer, samt personer som ikke har ordnet oppholdssted for kommende natt. Dette omfatter også personer som oppholder seg på institusjoner, hospits eller lignende. Som bostedsløse regnes også den som bor midlertidig hos slektninger og venner (Lappegård og Ulfrstad 1997:12). Mange av de bostedsløse er unge, og i Oslo er 14 prosent under 24 år. I Trondheim er tilsvarende tall 22 prosent. Det viser seg også at i Oslo er 22 prosent av de bostedsløse født utenfor Norden (ibid.:14).

Kriteriene for vanskeligstilte kan imidlertid være problematisk å sette fordi det ikke bare kan tas hensyn til de mest synlige kriteriene. I følge politikere kan vanskeligstilte på boligmarkedet sees med utgangspunkt i tre kriterier: At en bor svært dårlig, og som innebærer at man enten ikke har bolig eller snart vil miste boligen eller at boligen klart er uegnet. Videre at personen eller husholdet har små muligheter for å skaffe egnet bolig selv, enten på grunn av lav inntekt og formue, eller for eksempel på grunn av diskriminering. Et tredje kriterium er at

en ikke kan påregne snarlige bedringer i inntekt eller formue. (Hansen og Knudtzon 1997:13) Lav inntekt defineres ofte ut fra grensen som er fastlagt for bostøtte, ca. 100 000 i brutto årslønn for en person og ca. 164 000 i årslønn for familier på mer enn 4 personer.

Ut fra denne definisjonen er alle beboerne i Ungbo vanskeligstilte. For å se nærmere på de svakeste gruppene er det her tatt utgangspunkt i ungdom med utenlandsk opprinnelse og den yngste gruppen ungdom – de som er født 1978 og senere. Særlig skiller ungdom med innvandrerbakgrunn seg ut i Ungbo, blant annet fordi denne gruppen viser seg å ha større problemer med å skaffe seg bolig enn andre (Sipe 1998, Årsberetning Oslo 1998).

3.2.1 Ungdom med innvandrerbakgrunn

Andelen innvandrerungdom er bekymringsfull, og i følge Ungbos Årsberetning 1998 fra Oslo ligger de nesten 70% over måltallet, mot 38% året før. I følge statistikkene i Oslo utgjorde innvandrerungdom 39% av alle beboere i 1998. Disse ungdommene kommer hovedsakelig fra Asia og Afrika (Årsberetning 1998, Oslo:14). Gruppen ser ikke ut til å ha andre tilbud enn Ungbo. Andre undersøkelser viser at boligsøkere med etnisk minoritetsbakgrunn møter større hindringer på boligmarkedet enn andre (Øistensen 1998, Søholt 1999). Dette skyldes blant annet mangel på informasjon om boligmarkedet, mangel på nettverk av familie og venner, mangel på fast arbeid og mangel på kredittverdighet. Det rapporteres også om utestegning fordi de har minoritetsbakgrunn. Det gjelder særlig for somaliere og iranere (Søholt 1999:24).

I Oslo er det 4 kvinner og 9 menn med innvandrerbakgrunn, i tillegg til 6 som var i den yngste gruppen (til sammen 19). Dette representerer rundt 20% av beboerne.⁹ Ungdommen kommer hovedsakelig fra Afrika, med unntak av enkelte fra Tyrkia. I Trondheim finner vi 6 beboere med innvandrerbakgrunn i tillegg til den yngste gruppen (3), her er de fleste fra Vietnam.

De fleste ungdom med innvandrerbakgrunn bodde tilfeldig hos andre, og hadde ikke fast bolig før de fikk bolig i Ungbo. Noen få bodde sammen med foreldre og søsken. En undersøkelse av somaliske flyktninger i Ungbo viser den vanskelige situasjonen mange av flyktningene er eller har vært i (Sipe 1998). Som eneste mulighet til å få et sted å overnatte har de kun hatt nettverk blant sine egne, ofte andre bostedsløse, som sporadisk bor på hospitser og hybelhus. Et viktig funn i den refererte undersøkelsen er også hvordan de unge selv opplever og vurderer sin egen bostedsløshet som et nederlag i forhold til omgivelsene, for eksempel overfor skolen. De er oppgitte og bekymret for egen fremtid. Det påpekes at skrittet videre til kriminalitet og stoff er kort fordi de mangler de trygge rammene for en akseptabel livssituasjon (ibid.). Selv om den refererte undersøkelsen fokuserer på en etnisk gruppe, er dette fenomenet allmenngyldig.

I Ungbo viser besvarelsene at denne gruppen klarer seg bra, og har god kontakt med medarbeiderne. Noe som skiller dem fra andre beboere, er at de ofte trenger lengre botid, og at flere trenger egne leiligheter fordi det er vanskelig å bo sammen med mange andre med forskjellig bakgrunn. De fleste bor i egne leiligheter, og svarene viser også at de som bor i bogrupper ønsker å være alene. Samtidig finner vi enkelte som ønsker å bo sammen med andre for å bli inkludert i et fellesskap særlig med norsk ungdom. Dette kan ofte bli vanskelig fordi det som regel må bo flere med forskjellig innvandrerbakgrunn i samme bogrupper.

⁹ Sammenlignet med Ungbos egne oversikter er dette en del færre enn beboersammensetningen i sin helhet. I følge Årsberetning fra 1998 utgjorde andelen innvandrerungdom 39%.

Et annet trekk er at denne gruppen har relativt høy gjeld. Det skyldes blant annet at skolegang tar lenger tid pga. språkbarrierer. Dette er forhold som kompliserer utdannelsen, og dermed vokser også gjelden fort.

3.2.2 Den yngste gruppen beboere

Ungbo tilbyr boliger til ungdom ned til 17 års alderen. I besvarelsene finner vi kun en under 18 år. I følge Ungbos Årsberetning i Oslo fra 1998 har denne gruppen beboere gått ned den siste tiden, og som antas å ha sammenheng med at de er ivaretatt av barnevernet (Årsberetning 1998 Oslo:14).

I Oslo er det 21 som har oppgitt fødselsår 1978 eller senere, 14 jenter og 7 gutter. 6 har utenlandsk opprinnelse (gutter). Blant de 21 var det 15 som gikk på skole og som levde av stipender og lån, 2 som hadde fast arbeid og 4 var arbeidsledige og levde av trygd eller sosialhjelp.

1/3 blant den yngste gruppen bodde hos foreldre, og oppgir som grunn at det enten er konflikter med hjemmet eller at de bodde utenbys og trengte noe i nærheten av skolen. 1/3 delte leilighet/hybel med andre og oppgir at dette ble for dyrt. 4 bodde tilfeldig hos venner og kjente, noe som må betraktes som midlertidig og uholdbart i lengden. En bodde på asylmottak og en på hybelhus. Enkelte oppgir som grunn at de rett og slett ville flytte for seg selv. 2 bodde i egne boliger (hybler) da de søkte Ungbo.

I Trondheim har jeg funnet 23 i den yngste gruppen, 20 jenter og 3 gutter. Kun 1 har innvandrerbakgrunn. To av jentene hadde barn og var aleneforsørgere. De aller fleste (17) var skoleelever/studenter. 2 hadde midlertidig jobb eller gikk på tiltak, 3 var arbeidsledige. 1 hadde fast jobb.

Rundt halvparten bodde hos foreldrene sine før de fikk plass i Ungbo. 3 oppga at de bodde tilfeldig hos andre og 1 på institusjon. Resten hadde leilighet enten alene eller som de delte. Konflikt med foreldre, eller at de ville bo for seg selv var også her begrunnelsen for å ønske noe annet. Mange oppgir uholdbar bosituasjon som begrunnelse for å søke seg til Ungbo.

I følge Ungbos samarbeidsetater innen ungdomsarbeid i Trondheim er Ungbo det eneste alternativet utenom institusjoner og krisehjem for en del av de yngste ungdommene. Det opplyses blant annet om svært vanskelige hjemmeforhold og mange ungdom "faller ut" på skolen og i dagliglivet ellers. Fordi Ungbo tilbyr trygge boforhold med personlig oppfølging av voksenpersoner kan disse ungdommene få et godt botilbud, som en start på en selvstendig tilværelse med trygge rammer. Enkelte kan også flytte hjem etter en tid dersom forholdene hjemme er blitt bedre.¹⁰

Et generelt inntrykk fra etatene som har vært kontaktet i denne undersøkelsen er også at det har skjedd en merkbar økning av unge ungdom med problemer de to – tre siste årene. Det har blitt et tøffere miljø, og det er særlig tilgangen på ulike typer rusmidler som fører til at mange etter hvert mister kontrollen. Dette går utover skole og familieliv. Denne situasjonen gjelder både i Oslo og Trondheim.

¹⁰ Opplysninger fra Omsorgstasjonen for barn og unge, Trondheim.

Sammenlignet med andre beboere som er bostedsløse eller bor midlertidig hos slekt og venner, og / eller er uten arbeid eller skoleplass, er ungdom i denne alderen er svært utsatt gruppe og kan sies å ha en vanskeligere livssituasjon først og fremst på grunn av sin unge alder.

3.2 Hvem søker Ungbo?

I dette kapitlet skal vi se nærmere på hvem som for tiden søker Ungbotilbudet. Det skal først og fremst fokuseres på bakgrunn og begrunnelse for å søke. Et sentralt spørsmål som kan stilles til materialet er om søkerne viser seg å ha andre behov for bolig enn det som forventes av ungdom på boligjakt generelt. I denne gjennomgangen skal vi også se på tidligere søkere, som av en eller flere årsaker sluttet å fornye søknaden. Hvorfor sluttet de å søke? Fikk de andre botilbud?

Materialet består av 27 søkere og 30 tidligere søkere fra Oslo, og 53 søkere og 22 tidligere søkere fra Trondheim. Til sammen gir dette 80 søkere og 52 tidligere søkere. Dette utgjør et relativt lite utvalg, og det er dermed vanskelig å kunne trekke slutninger ut fra materialet. Oversiktene kan likevel gi en tendens.

3.2.1 Søkernes bakgrunn

Tabell 3.9: Alder, fordelt på antall søkere.

	Under 20	20-22 år	23-25 år	26-29 år	Fra 30 år	Ukjent	Sum
Oslo søk.	4	22	1	-	-	-	27
Tidl.søk	11	14	4	-	-	1	30
Trond.søk	9	28	14	1	-	-	52
Tidl. søk	3	8	9	2	-	-	22
Sum	27	72	28	3	-	1	131

Oversikten viser at hovedvekten av søkerne i Oslo er yngre enn tilsvarende gruppe i Trondheim. Særlig skiller gruppen tidligere søkere seg ut. Majoriteten av søkerne til Ungbo er under 22 år. Sett i forhold til beboernes alder viser tallene at hovedvekten er forflyttet til en yngre aldersgruppe, en forventet fordeling sett i sammenheng med Ungbos målsetning for den yngre ungdomsgruppen. Vi finner imidlertid også ungdom i gruppen 23 til 25 år (og eldre i Trondheim), og som viser behov for et rimelige boliger for ”den eldre gruppen ungdom”.

Hvor kommer søkerne fra?

I Oslo finner vi at 11 (41%) av søkerne er født i andre land (fra Afrika og Asia), mens blant tidligere søkere utgjør denne gruppen kun 2. Noen kommer fra andre deler av landet, men fleste har tilhørighet i Oslo eller omegn. Det samme finner vi i Trondheim. Kun 13 (25%) av søkerne og 4 av tidligere søkere er fra andre steder i Norge. Søkernes botid viser at innvandrerungdom kun har bodd mellom noen få måneder og et par år i byen. Vi finner få av gruppen innvandrerungdom blant tidligere søkere. Det kan her stilles spørsmål om søkere med innvandrerbakgrunn får plass i Ungbo foran andre norske. Tallene kan også tolkes motsatt, ved at denne gruppen forblir i søkerkøen, og som er i tråd med antagelsene fra medarbeiderne i Ungbo. Tallene kan imidlertid også gjenspeile problemer med å finne tilbake til tidligere søkere fordi mange flytter ofte, og har en ustabil bosituasjon.

Utdannelse blant søkerne gjenspeiler alderssammensetningen i de to byene. I Oslo oppgir de aller fleste å ha videregående skole, og noen har høyskole/universitet. I Trondheim viser det seg at nesten ¼ av søkerne har høyskole eller universitetsutdanning, mens 60% av tidligere søkere har det. I den andre enden av skalaen finner vi ca. 26% av søkerne i Oslo og 14% i Trondheim som bare har grunnskole.

Hva er søkerne beskjeftiget med til daglig?

Tabell 3.10: Søkeres beskjeftigelse, fordelt på antall besvarelser.

	Søkere Oslo	Tidligere søkere	Søkere Trondheim	Tidligere søkere	Sum
Fast arbeid	8	7	7	2	24
Midlertidig arbeid	4	6	8	4	22
Skole universitet	14	15	26	11	66
Arbeidsledig	2	2	10	2	16
Arbeids tiltak	-	-	1	-	1
Hjemmeværene	1	2	4	3	10
Annet	3	3	4	1	11
Sum	32	35	60	23	150

Vi ser at nesten halvparten av både søkere og tidligere søkere i begge byene oppgir å være studenter og skoleelever. I Oslo er det flere som oppgir å ha fast arbeid, mens det i Trondheim er flere arbeidsledige. Inntektskildene oppgis hovedsakelig som arbeidsinntekt, studielån eller stipender. Noen mottar imidlertid arbeidsledighetstrygd (1 i Trondheim) eller sosialhjelp (rundt 16% i begge byene). Enkelte oppgir at de blir forsørget av foreldre (mellom 6% og 11%), enkelte har barnebidrag (mellom 4% og 13%) eller går på attføring (mellom 3% og 7%).

Noen få av søkerne har under 2000 kr måneden å klare seg for etter at skatt er betalt. Den største gruppen har mellom 2000-4000 kr (rundt 35%), og rundt 25% har 4000-6000 kr å klare seg for. Fordelingen er lik i alle gruppene, med unntak av tidligere søkere i Trondheim der 1/3 har mellom 4000-6000 kr. Rundt 2/3 har gjeld. Tallene viser at hovedvekten blant søkerne har lave inntekter og relativt dårlig økonomi.

3.2.2 Nåværende bosituasjon

Hvordan bor søkerne for tiden?

Tabell 3.11: Søkeres bosituasjon, fordelt på antall besvarelser.

	Søkere i Oslo	Tidligere søkere	Søkere i Trondheim	Tidligere søkere	Sum
I egen leilighet	3	5	9	11	28
I egen hybel	2	3	7	5	17
Deler leilighet med andre	4	5	5	3	17
Deler hybel	2	5	7	-	14
Hos foreldre	6	8	21	3	38
Hos slekt og venner	8	1	-	-	9
Hospits hybelhus	-	1	1	-	2
Tilfeldig hos andre	1	1	2	-	4
Sum	26	29	52	22	129

Tallene angir her en forskjell mellom de to byene. I Oslo oppgir den største gruppen blant søkere å bo hos slekt og venner, eller hjemme hos foreldre. Få oppgir å bo i egne boliger. Blant tidligere søkere bor den største gruppen hos foreldrene.

I Trondheim vider tallene at halvparten av tidligere søkere har egen leilighet, mens den største gruppen søkere bor hjemme hos foreldre. Materialet viser her at majoriteten blant søkerne bor sammen med andre eller hjemme hos foreldre, noe som viser et stort behov for å flytte for seg selv. Det er interessant å se at tidligere søkere særlig i Trondheim i stor grad bor i egne boliger (leiligheter eller hybler), mens et fåtall i Oslo er i samme situasjon.

Det er viktig å se svarene kritisk i forhold til utvalget. Det er relativt få som har besvart i denne kategorien, og det vil alltid være et usikkerhetsmoment å finne fram til riktig adresse fordi ungdom flytter mye rundt. Derfor er gruppen som her har svart overrepresentert med de med en relativt stabil bolig.

Hva er hovedårsaken til ønske om ny bolig?

Tabell 3.12: Begrunnelsen for ønske om bolig i Ungbo, fordelt på antall besvarelser.

	Søkere Oslo	Søkere Trondheim	Sum
Konflikt med utleier	1	3	4
For dyr husleie	9	12	21
Flyttet til byen	7	1	8
Gården rives/rehab.	1	-	1
Konflikt m. foreldre	5	7	12
Foreldre flyttet	-	-	-
Bodde hos venner	8	6	14
Andre grunner	10	30	40
Sum	41	59	100

I likhet med beboerne oppgir søkerne i begge byene at de har for dyr husleie. Vi finner også innflytting til byen som begrunnelse. Dette gjelder oslounddommen. Noen i denne gruppen bodde midlertidig hos venner. For øvrig viser svarene at de først og fremst har behov for å flytte fra foreldre. Enkelte har også barn de må ta hensyn til.

Årsakene til å søke Ungbo finner vi derfor til en viss grad i at mange ungdom flytter inn til byen uten å ha et sted å bo. I likhet med beboergruppen oppgis også dyre boutgifter eller trange boforhold.

Forsøker de å skaffe seg bolig andre steder enn gjennom Ungbo?

70% av søkerne både i Oslo og Trondheim svarer at de forsøker å skaffe seg bolig på andre måter, i første rekke ved å leie annen bolig, og flere forsøker hos venner og kjente. Den andelen som ikke prøver andre muligheter svarer først og fremst at det er for dyrt, men også at det ikke har vært aktuelt før, eller at det ikke finnes aktuelle botilbud for dem. De som forsøker å skaffe seg bolig har i liten grad lykkes med dette. De fleste begrunner manglende resultater med at det er for dyrt, noen med at de ikke får økonomisk støtte, og flere finner ikke noe som passer. Enkelte har imidlertid også opplevd at utleierne ikke vil ha dem. Det er i første rekke gjennom annonser (75-80%) og gjennom venner og kjente (40-60%) at søkergruppen forsøker å skaffe annen bolig. Her er det flest i Oslo som benytter seg av det uformelle kontaktnettet. Ellers benyttes uformelle veier som lapper i nærmiljøet. Kun 5 i Oslo og 2 i Trondheim oppgir at de går til sosialkontoret for å få hjelp.

En viktig årsak til at de fleste også forsøker å skaffe seg bolig gjennom andre kanaler enn Ungbo er den lange ventetiden, slik kommentarene viser:

”Ungbo bør kunne øke ”kapasiteten”, slik at man unngår at det blir overfylt med søknader som videre fører til at man ikke prioriterer de som er i bolignød foran de som foreløpig har bolig. Min bosituasjon har vært preget av dårlig levestandard og uholdbare forhold, i forhold til vaskemuligheter og matlaging. Nå har jeg fått leilighet, og er svært fornøyd med det, men dere bør prioritere de som mest trenger det mest, først!” (mann 20 år).

”Ungbo bør bli mer enn et tilfeldig system hvor noen får hjelp raskere enn andre. Sosialetaten bør slutte å bruke Ungbo til sine egne klienter” (mann 20 år).

”Syns det er utrolig synd at det er så lange ventelister for Ungbos tilbud. Forstår selvfølgelig årsaken til dette – markedet er jo sprenget, men Oslo kommune burde anse dette problemet som adskillig mer alvorlig enn de nå later til å gjøre.”

Hvor havnet de som ikke lenger søker Ungbo?

Blant de tidligere søkerne stilte vi spørsmål om *hvordan de fikk tak i sin nåværende bolig*, dersom de bor for seg selv. Også i denne gruppen svarer den største andelen at de fikk tak i boligen gjennom annonser, men mange svarer også at de fikk tak i boligen gjennom venner og kjente eller familie. Dette er likt i begge byene.

Måtte de vente lenge før de klarte å skaffe seg bolig?

Det viser seg at flertallet fikk bolig relativt raskt, innen 3 måneder. Svarene viser forskjeller i de to byene, ved at flere tidligere søkere i Trondheim måtte vente inntil ½ år eller lenger før de fikk bolig. På spørsmål om de *fikk hjelp til å søke bolig* svarer flertallet benektende på dette. Enkelte oppgir at de fikk hjelp gjennom familie eller venner. Ingen i denne gruppen hadde behov for bistand fra kommunen for å søke bolig.

Hvordan skaffet de seg penger til boligen?

Her er begge byene slått sammen. Kun 1 skaffet penger gjennom etableringslån, og 4 oppgir at de skaffet penger gjennom sosialhjelp. Ingen fikk penger gjennom boligtilskudd eller gjennom bostøtte. Det er først og fremst gjennom egenfinansiering og studielån som denne gruppen har skaffet penger til boligen. 5 oppgir at de har fått økonomisk hjelp fra foreldrene. Nesten ingen oppgir at de fikk hjelp til å søke boliglån, 5 i Oslo og 4 i Trondheim. De fikk hjelp enten av sosialkontoret, foreldre eller PPT.

Svarene som dette avsnittet baseres på er relativt få (til sammen 39 av 52 som bodde for seg selv), men kan vise en tendens som samsvarer med resten av materialet. Svarene viser at søkerne ikke benyttet kommunale eller offentlige kanaler til å skaffe bolig eller hjelp til finansiering. Det kan derfor stilles spørsmål om ungdommen kjenner til det eksisterende offentlige og kommunale tilbudet om støtteordninger. I følge en rapport fra Byggforsk om Boligetablering er slike ordninger lite kjent (Øistensen 1998).

3.2.3 Økonomisk situasjon

Tidligere har det kommet frem at høye boutgifter er en av årsakene til å søke Ungbo. En skulle derfor forvente at de aller fleste har problemer med å betale boutgiftene som til har i dag. På spørsmål om de klarer å betale de månedlige boutgiftene svarer imidlertid over ¾ blant søkerne, og over halvparten av de tidligere søkerne at det går greit (fordelingen gjelder for begge byene). Under 20% svarer at det ofte er vanskelig. Vi ser heller ikke her forskjeller mellom gruppene i Oslo og Trondheim.

3.2.4 På jakt etter ny bolig?

Er de tidligere søkerne til Ungbo tilfreds med boligsituasjonen eller er de på jakt etter ny bolig? Svarene viser at over 1/3 i Oslo og halvparten i Trondheim nå er på leting etter ny bolig. Som årsak oppgis at det er dårlige naboforhold eller for dårlig standard i boligen. Enkelte er i konflikt med foreldre, og noen vil ha sitt eget eller flytte sammen med kjæresten. Noen oppgir også at de trenger noe billigere. Spørsmålene skiller her mellom «klarar ikke å

betale husleia» og «trenger billigere bolig enn det jeg har». Det er kun en som oppgir å ha problemer med å betale husleia, mens de fleste svarene finner vi i «trenger billigere bolig». Dette kan tolkes dit hen at boutgiftene er for store i forhold til inntekt.

På spørsmål om *de vil søke Ungbo igjen*, svarer over halvparten vet ikke eller kanskje. Svarene viser ingen forskjell mellom Oslo og Trondheim. Noen er positive til å søke. Blant de få som svarer nei, kan alder være en årsak til at de ikke vil forsøke igjen (som også antydes).

Tabell 3.13: *Hvorfor sluttet de å søke Ungbo? Prosentvis fordeling.*

	Tidligere søkere i Oslo	Tidligere søkere i Trondheim	Sum
Fikk annen bolig	13	11	24
Glemte å fornye søknaden	6	8	14
Flyttet hjem til foreldre	4	1	5
Flyttet til institusjon	-	-	-
Flyttet til venner eller familie	3	2	5
Annet	5	5	10
Sum	31	27	58

Som tidligere antydte fikk mange av de tidligere søkerne andre boligtilbud. Det er også noen som rett og slett glemte å fornye søknaden. Enkelte bor hjemme hos foreldre eller bor hos venner og kjente. I kategorien "annet" oppgis det at enkelte fikk skoletilbud i en annen by, eller de ga opp fordi det tok lang tid: «sluttet å søke fordi jeg aldri fikk noen bolig, tross prioriteringsrett», «fikk vite at det tok 1-2 år før en fikk bolig» og «dårlig oppfølging og informasjon, med tungrodd byråkrati.»

Hvor lenge sto de på listen over søkere? De fleste ventet mellom 2 og 6 måneder (over halvparten i begge byene). En noe høyere prosentandel i Oslo sto på venteliste opptil et år.

Kan det spores forskjell i de unges behov for tiltaket avhengig av hvor lenge de står i søkerkøen (opprettholder søknaden) til Ungbo? En hypotese er at de som står lengst i køen trenger Ungbos tilbud mest. Både Ungbo i Oslo og Trondheim mener å finne at dette er tilfelle. Materialet viser at det særlig er mange ungdom med innvandrerbakgrunn som står som søkere sett i forhold til tidligere søkere, og bekrefter dermed denne hypotesen. De mest ressurssterke finner andre alternativer. Dette viser at behovet for et slikt tiltak er stort blant de svakeste gruppene.

3.2.5 Søkernes kjennskap til Ungbo

Det er grunn til å anta at søkerne til Ungbo har fått kjennskap til tiltaket på samme måten som beboerne, noe som også bekreftes i materialet. Her er begge gruppene, både søkere og tidligere søkere, slått sammen. De aller fleste fikk høre om Ungbo gjennom venner og slektninger, eller gjennom skole- og utdanningsinstitusjon. Noen ganske få fikk informasjon gjennom bolig- sosialkontoret. I Oslo oppgir imidlertid nesten ¼ at de fikk informasjon gjennom brosjyrer og plakater, mens ingen i Trondheim krysser av på det. Det oppgis også informasjon gjennom PPT, kirkens bymisjon, og gjennom psykolog. Det viser seg at også denne gruppen kjenner andre som bor der, noe som gjelder halvparten av søkerne og noen færre blant de tidligere søkerne.

Hva visste de om Ungbo?

I likhet med beboerne har søkerne kjennskap til at Ungbo er et kommunalt boligtilbud (mellom 75% og 80% i begge gruppene). Nesten halvparten vet også at det er et tilbud for vanskeligstilte. I tillegg scorer rimelige boutgifter og hybler i fellesskap høyt på svaralternativene, det samme gjelder kjennskap til ansatte som har kontakt med de unge. I kommentarene vises det positive holdninger til at tilbudet er for ungdom som er i en vanskelig livssituasjon. Sett i forhold til beboergruppen kan det tyde på at søkerne i større grad har bedre kunnskap om Ungbotiltaket enn beboerne, utover lave boutgifter og kommunale boliger.

Hva er hovedårsaken til at de søker?

De fleste svarene viser seg å være som en av flere muligheter, etterfulgt av billige boutgifter. De fleste som svarer kombinerer imidlertid alternativene, og svarer billige boutgifter i tillegg til at de er i akutt bolignød, eller at de trenger personlig oppfølging. Vi finner her enkelte ungdom som vurderer sin egen situasjon som vanskelig.

Hva slags type bolig ønsker søkerne?

Langt de fleste vil ha egen leilighet (56% i Oslo og 78 % i Trondheim). I Oslo er det også en relativt stor andel som ønsker bofellesskap (41%), mens færre oppgir det i Trondheim (21%). I kommentarene går det frem at noen vil bo sammen med kjæresten eller andre venner.

Når det gjelder *forventninger til Ungbo* skiller svarene mellom Oslo og Trondheim. I Trondheim oppgir 1/3 at de har ingen forventninger til Ungbo, mens i Oslo legges det mest vekt på å få nye venner (1/3). Enkelte ser frem til å få hjelp til personlige problemer, og enkelte har forventninger til at noen skal passe på eller bry seg om dem. Kommentarene handler i stor grad om det å bo billig og få hjelp med å skaffe et godt bosted. En og annen ønsker Ungbo som springbrett til videre etablering, og ønsker trygghet.

3.2.6 Oppsummering: Et bilde av søkerne

- Søkerne representerer i stor grad ungdom med innvandrerbakgrunn uten tilknytning til byene fra før, særlig gjelder dette i Oslo. I tillegg finner vi både studenter, men også unge arbeidsledige. Søkerne representerer således både "ressurssterke" og mer vanskeligstilte.
- Søkerne er yngre enn beboergruppen.
- Hovedårsaken om ønske om bolig i Ungbo er dyr husleie for de som bor i egen bolig, samt midlertidig bolig. I tillegg oppgis konflikt med foreldre som årsak.

- Mellom 1/3 og halvparten av de tidligere søkerne er på jakt etter ny bolig, og som begrunnes med for høye boutgifter. Årsaken til at de sluttet å søke Ungbo var i stor grad at de fikk annen bolig. Et fåtall glemte også å fornye søknaden.

Hvem er typisk søker i Ungbo?

Oslo

Reza 18 år kommer fra Somalia, han går på skole og har sosialhjelp som eneste inntektskilde. Han bor for tiden hjemme hos foreldrene sine. De er imidlertid 10 personer som deler en leilighet, og det er ikke lenger plass til Reza. Som en av flere muligheter søker Reza om plass i Ungbo, men vet at andre muligheter er for dyre. Han har fått vite om Ungbo gjennom sosialkontoret, men har også venner som bor der. Reza ønsker å bo sammen med andre i et fellesskap og ønsker seg nye venner.

Amir 18 år er også fra Somalia, og har bodd i Oslo bare to måneder. Han er for tiden uten arbeid og lever av sosialhjelp. Amir bor midlertidig hos slekt og venner, en uholdbar bosituasjon som han ikke kan ha lenger. Han forsøker å leie andre steder, men det er lite som er aktuelt. Sosialkontoret hjelper ham med å skaffe bolig, men Ungbo fikk han vite om gjennom venner. Han vet imidlertid lite om Ungbo, og ønsker aller helst at Ungbo kan hjelpe ham med å skaffe jobb i tillegg til en leilighet, han vil helst bo for seg selv.

Per 20 år er født og oppvokst i Oslo, han er arbeidsledig og lever av sosialhjelp. Per har ikke annet enn grunnskole og har ikke hatt noe å gjøre de siste par årene. Han har mellom 2000 og 4000 kr måneden å klare seg for. Per bor midlertidig hos venner, og har problemer med å betale husleia. Han vil ha sin egen bolig, noe som også vil gi ham en mer stabil livssituasjon: ”jeg er lei av bare å gå rundt uten noe å gjøre og uten bolig. Men utleiemarkedet er umenneskelig.” Per benytter de uformelle kanalene for å skaffe et sted å bo, og får også hjelp på sosialkontoret. Han kjenner noen som bor i Ungbo, og vet at Ungbo også tilbyr oppfølging av beboerne. Per er i akutt bolignød og trenger bolig raskt.

Tone 20 år har nettopp flyttet til Oslo for å studere, og var heldig som fikk leilighet sammen med andre. Boutgiftene er imidlertid for høye med 3500 kr i måneden. Hun må skaffe seg noe billigere og har begynt å lete i annonser og gjennom venner. Ungbo fikk hun vite om via kjente.

Elin 20 år jobber for tiden i et vikarbyrå, og flyttet til Oslo uten eget sted å bo. Hun bor nå for tiden sammen med mor, stefar og to mindre stesøsken, en løsning som ikke er tilfredsstillende. Elin er i konflikt med familien, og har dessuten problemer med å betale husleie med den lille inntekten hun har. Ungbo er det eneste alternativet hun for tiden søker på, og fikk informasjon gjennom boligkontoret. Forventningene til tiltaket omfatter både hjelp til å skaffe jobb og økonomisk støtte, men også hjelp til personlige problemer og at noen kan bry seg om henne.

Trondheim

Materialet i Trondheim har vist at majoriteten søkere er født og oppvokst i Trondheim eller nærliggende kommuner, bor hjemme hos foreldre eller har leilighet eller hybel med for høye boutgifter, og er studenter på universitet eller høyskolen. Mange finansierer boutgifter med studielån, stipend og arbeidsinntekt ved siden av:

Kari er 21 år, født og oppvokst i Trondheim. Hun går for tiden på universitetet og lever av studielån, stipend og litt arbeidsinntekt. Kari har allerede 50 000 i gjeld. Hybelen hun nå leier koster 2000 kr i måneden, men med en netto inntekt på 2000 kr blir boutgiftene for høye. Husleien betaler hun med studielånet. Ungbo fikk hun kjennskap til gjennom noen hun kjenner. Hun søker nå Ungbo fordi hun ikke klarer å betale boutgiftene. Det er ellers ikke lett å få seg annen bolig. Kari søker på alt hun kommer over, og er aktiv både gjennom aviser og gjennom venner og kjente. Som regel er det hun finner for dyrt og dermed ikke aktuelt. Hun vet at Ungbo kan tilby billige boliger, noe som er det viktigste for henne nå.”

Siri 20 år er i samme situasjon som Kari, men er innflytter fra Nord-Norge for å studere på universitetet i Trondheim. Hun har delt hybel med andre i ett år, og trenger noe for seg selv. Husleia er på 2900 kr, og er for stor i forhold til det Siri har å leve av i måneden. Hun mener selv at hun er i akutt bolignød. Også Siri har forsøkt å skaffe bolig gjennom aviser og venner uten resultat, der det som kan tilbys er for dyrt.

Bernt 21 år er oppvokst i Trondheim, han har videregående skole og har fått fast jobb som butikkbetjent på bensinstasjon. Bernt bor hjemme hos foreldrene sine og mener det er på tide å flytte hjemmefra, og vil helst flytte sammen med kjæresten. Bernt forsøker ikke andre muligheter enn Ungbo foreløpig, bl.a. fordi det som tilbys på boligmarkedet er for dyrt. Ungbo har han fått kjennskap til gjennom venner. Neste år begynner han å studere. Begrunnelsen for å søke Ungbo er muligheten til å bo billig slik at han ikke trenger å ta opp så mye lån.

Materialet viser imidlertid også en annen kategori søkere som fremstår med andre og kanskje mer sammensatte problemer, og som til tross for å være i mindretall kan betraktes som en like viktig eller kanskje viktigere gruppe søkere til Ungbo.

Ahmed 19 år er opprinnelige fra et asiatiske land, men har bodd i Trondheim sammen med familien i 7 år. Han har midlertidig jobb i praksis, og har mellom 6000 og 8000 kr i måneden netto. Ahmed bor hjemme hos foreldre og fire søsken, i en liten 2 roms leilighet. Han trenger noe for seg selv fordi det blir for trangt hjemme. Det er vanskelig for Ahmed å få lån eller økonomisk støtte til egen bolig, og ser derfor ingen annen mulighet enn Ungbo. Ahmed er en av de få som har forventninger om personlig oppfølging, at noen kan passe på han/bry seg om han i Ungbo. Det er av mindre betydning hva slags boligtype han eventuelt måtte få. Også Ahmed har fått kjennskap til Ungbo gjennom venner og slektninger.

Unni 20 år har bodd i Trondheim i 7 år, bor på egen hybel, og er for tiden arbeidsledig. Unni begynte på videre utdanning, men droppet skolen fordi hun manglet motivasjon. Hybelen hun bor på er beregnet for studenter, og hun må ut av denne. Unni lever for tiden av sosialhjelp, og har ingen mulighet på boligmarkedet. Hun kjenner noen som bor i Ungbo, og ser dette som den eneste utveien. Som hun selv sier: ”det er bare et tidsspørsmål om når jeg står på gata, og jeg får sannsynligvis ikke hjelp fra sosialkontoret til ny bolig, for mindre hjelpsom etat skal letes lenge etter!”

Lise 20 år er fra Trondheim, bor hjemme hos foreldrene, er for tiden hjemmeværende og lever av overgangsstønad. Snart venter hun barn, og trenger derfor egen bolig. Å bo hjemme hos foreldrene er ikke noe alternativ, fordi hun er i konflikt med foreldrene. Lise stiller bakerst i køen som boligsøker. For det første har hun lav inntekt, og for det andre er det få som vil leie ut til en enslig mor. Ungbo kjenner hun gjennom venner som bor der, og dette er i følge Lise

det eneste alternativet for henne. Lise regner seg som en ungdom i akutt bolignød. Materialet viser for øvrig at det er flere søkere i samme situasjon som Lise.

Simen 20 år bor tilfeldig hos andre og trenger ny bolig raskt. Han har for tiden ikke arbeid eller ingen inntekt og venter på sivilteneste. Simen forsøker alle muligheter for å få seg bolig, men prisene er for høye. Han ser Ungbo som den mest realistiske muligheten, et tilbud han har hørt om gjennom venner. Standarden er ikke så viktig for Simen, bare det er billig.

Kapittel 4: Ungdommens erfaringer med Ungbo

Dette kapitlet fokuserer på tre forhold: Det første er en presentasjon av hvilke erfaringer beboerne og tidligere beboere har med Ungbo, hvordan de bor og vurderer bosituasjonen, og hvordan de benytter og vurderer oppfølging fra medarbeiderne.

Det andre forholdet er de mest vanskeligstilte beboerne for å se nærmere på deres livssituasjon. Det tredje som fokuseres på er tidligere beboernes erfaringer med tiltaket.

4.1 Erfaringer med bosituasjonen

4.1.1 Botid, boligtype og bostandard

Hvor lenge måtte beboerne vente på bolig?

I noen av kommentarene er det enkelte som klager på lange ventelister for å få bolig i Ungbo. Materialet i Oslo viser kortere ventetid blant de tidligere beboerne og noe lengre ventetid for dagens beboere. Hovedvekten i begge grupper oppgir ventetid på mellom 2 og 6 måneder (rundt 45%). Det er også flere beboere i dag som oppgir mellom 6 måneder og 1 år enn tidligere (24% mot 9%), det samme gjelder ventetid over 1 år (13% blant beboere mot 4% blant tidligere beboere).

I Trondheim var det rundt 30% i begge gruppene som fikk tildelt bolig i løpet av de to første månedene, og mellom 20% og 30% fikk bolig innen et halvt år. Den andre halvparten av søkerne måtte vente inntil et år eller over et år for å få bolig, enkelte oppgir nesten to år. Vi ser et skille mellom de som får bolig raskt og de som må vente lenge. Dette har blant annet sammenheng med opptakrutiner der sammensetning av bogrupper er viktig. I tillegg vurderes søkerens akutte behov. I følge medarbeiderne i Trondheim er det også enkelte beboere som står på venteliste for en spesiell type bolig (helst leilighet) og som selv ønsker å vente til de får ønsket bolig. (I Oslo har de nå avvirket leilighetskøen fordi de ved opptak kun tilbyr boliger i bogrupper. Leiligheter tilbys individuelt senere.)

Hvor lenge blir de boende?

Ungbo tilbyr bolig inntil 3 år. Er det slik at beboerne flytter ut etter at disse årene er gått? Både i Oslo og Trondheim er det rundt 15% blant de nåværende beboerne som har bodd lengre enn 3 år. Enkelte har bodd fire-fem år og en har fått livstidskontrakt. Blant de som tidligere bodde i Ungbo, bodde over 1/3 lenger enn 3 år. Tallene viser at den normerte botiden ikke overholdes av beboerne, men også at den ikke håndheves strengt av Ungbo. Det må imidlertid tilføyes at i Trondheim kan beboerne søke om et 4. år, men i følge medarbeiderne er det få som får bo så lenge.

Hvilken boligtype bor de i?

Tabell 4.1 : Oversikt over informantenes boligtyper, prosentvis fordeling..

	Oslo		Trondheim	
	Beboere (92)	Tidligere beboere (43)	Beboere (102)	Tidligere beboere (47)
Egen leilighet	40	11	64	38
Bogruppe	54	78	34	58
Annet	6	11	1	4
Ukjent	-	-	1	-
Sum	100	100	100	100

Oversikten gjenspeiler forskjell i boligstrukturen i Oslo og Trondheim. Trondheim har flest egne leiligheter å tilby, mens det i Oslo primært tildeles boliger i bogrupper. Det vises også en markert forskjell mellom nåværende og tidligere beboere i begge byene. I Oslo bodde over $\frac{3}{4}$ av de tidligere beboerne i bogrupper, mens blant de nåværende beboerne har dette jevnet seg mer ut. I Trondheim bodde de fleste tidligere beboere i bogrupper, mens de fleste beboerne i dag bor i egne leiligheter.

Hvordan er standard på boligene?

Standarden oppgis å være veldig bra eller O.K. (Spørsmål om standard gjelder kun nåværende beboere.) I Oslo svarer 18% veldig bra og 65% OK, mens i Trondheim fordeler dette seg likt med rundt 44% i begge kategoriene. Det er kun 15% i Oslo og 10% i Trondheim som mener boligen har dårlig standard, der f.eks. dusj mangler og wc ligger i kjelleren.

Hvilken standard på boligen foretrekker ungdom dersom de kan velge?

Ut fra en antakelse om at ungdom gjerne ønsker å bo litt kummerlig med lav boligstandard og dermed lave boutgifter, og med ønsker om å skape sin egen stil, stilte vi dette spørsmålet i undersøkelsen. Det viser seg at over $\frac{3}{4}$ i Oslo og rundt $\frac{2}{3}$ i Trondheim foretrekker god standard på boligen. Beboerne begrunner svarene i stor grad med at god standard gir bedre grunnlag for trivsel, og at de slipper vedlikehold og "overraskelser" i form av dyre reparasjoner. Enkelte trekker også fram barnas behov som årsak til denne preferansen. I besvarelsene er det flere som er overrasket over at dette spørsmålet stilles i undersøkelsen fordi de mener god standard er en selvfølge.

Likevel er det noen som har svart at de foretrekker lav standard. Svarene viser forskjeller mellom de to byene. Det er flere beboere i Trondheim som svarer at de foretrekker en bolig med lav standard (25%) mens bare 15% i Oslo. Disse ungdommene mener lav husleie betyr mer enn å ha fine boliger. Noen mener også at de selv foretrekker å sette sitt personlige preg på boligen fremfor at alt er nyoppusset. Variasjonene som her vises mellom de to byene gjenspeiler bl.a. at Trondheim har hatt boliger i den gamle arbeiderbydelen "Svartlamoen" med sin gamle trehusbebyggelse. Områdets fremtid har inntil nylig vært preget av usikkerhet på grunn av ønsker om riving og bruksendring til næringsvirksomhet, og boligene har derfor ikke gjennomgått rehabilitering etter dagens krav til standard. Med sine lave priser og særpregede utforming har stedet og boligene vært (og fremdeles er) populært blant annet for ungdom. Enkelte av Ungbos beboere fremhever nettopp dette områdets betydning og de mulighetene boligene gir for å skape sin egen stil.

"Det er et veldig bra tiltak. Å bo i byen er svindyrt, og forstedene er et grusomt alternativ for oss. Ungbo holder byen levende, jfr. Svartlademoen, og det

overveldende antallet kunstnere, musikere og annen åndselite som bor under ordningen Ungbo er et eksempel på at det finnes en halv lilletånegl med menneskelighet og rettferdighet i et system som ellers fremstår og praktiserer sine spikra rutiner som et grymt maskineri. Livet er alt annet enn Ski-VM og D.D.E. ” (mann 29 år).

”Ungdom trenger bolig! Ta i bruk lavstandardboliger om mulig! Boliger a la Svartlademoen er en drøm for ungdom!” (kvinne 20 år).

Hvem er det som kan tenke seg boliger med lav standard? Kan vi finne noen sammenheng mellom utdanning / beskjeftigelse og preferanser på boligstandard? Ved å se på besvarelsene viser dette markerte forskjeller mellom Oslo og Trondheim. I Oslo er det først og fremst arbeidsledige og de med lav eller ingen utdanning som kunne tenke seg å bo i lavstandardboliger. I Trondheim er det først og fremst studenter og de med høyere utdanning som svarer dette. I begge byene begrunner beboerne ønske om lavstandardboliger med lavest mulig leie.

Her kan svarene delvis også sees i sammenheng med den økte boligstandard som vi har i dag, der barna vokser opp med eget rom, og flere boliger bygges med mer enn ett bad. Mange av ungdommene ønsker eget baderom og ser det som et savn. Behovet for større og flere private rom er økende i dag, og må sees i sammenheng med behovet for privatliv når man bor sammen med mange andre. Sammenlignet med andre rom i en bolig, for eksempel kjøkkenet, nevnes ikke ønsket om eget kjøkken til tross for at mange beboere irriterer seg over andres rot og at det stjeles fra matskapene. Kjøkkenet fungerer som et sosialt, halvoffentlig rom, på lik linje med stua.

Hvor vil ungdommen helst bo i forhold til byen/sentrum?

De fleste beboerne både i Oslo og Trondheim bor i nærheten av sentrum (mellom 60 og 70%), mens noen boliger ligger i selve sentrum eller i rene boligområder i byens randsoner. Det er flere byboliger i Trondheim enn i Oslo. De tre kategoriene som anvendes kan gjenspeile strukturelle forskjeller i de to byene. Både størrelse og hva som betegnes som sentrum av byen vil variere, det samme vil hva som betegnes som nærhet eller utenfor byen. Dermed bør svarene her sees i lys av byenes ulike struktur.

Det er imidlertid interessant å se hvor beboerne helst ville bo dersom de kunne velge. Byen og sentrum er kjent som ungdommens rom, og som først og fremst kan knyttes til en urban livsstil, men også til den praktiske fordelene med gåavstand til det meste og lave reiseutgifter. Derfor kan det forventes at de fleste foretrekker å bo i sentrum.

Det er ofte en sammenheng mellom identitet og sted, og mange knytter seg til steder og plasser som får betydning for trivsel og stabilitet. Særlig ungdom hevdes imidlertid å ikke være stedsbundne på samme måte som gjerne eldre er, ved at de ikke har tilhørighet til noen spesielle steder. Ungdommens sosiale og kulturelle avstand til det lokale blir sterkt understreket. Det er snarere et ideal å knytte seg til byrommet og en urban livsform, og ha tilhørighet i “verden” (Werner 1991). Undersøkelser viser at byen og bylivet står sentralt i ungdoms liv, som et ledd i frigjøringsprosessen til nåtidens ungdom (Werner 1988, 1991, Löfgren 1990). Behovet for å iscenesette seg selv og for å bli tydelig for seg selv og for omverdenen, knyttes først og fremst til by og bylivet.

Det viser seg både i Oslo og Trondheim at rundt 60% også ønsker å bo i *nærheten* av sentrum og ikke nødvendigvis i sentrum. De som helst vil bo i sentrum er 1/3 i Oslo og 1/4 i Trondheim. Svarene viser videre at enkelte også ønsker å bo utenfor byen, i nærheten av skog og mark og helst i rolige boområder utenfor trafikk, eksos og støy. Dette gjelder særlig beboere med omsorg for barn.

4.1.2 Bosituasjonen

Hvordan trives beboerne med bosituasjonen og hvordan begrunner de det?

I de følgende oversikter har vi med både beboere og tidligere beboere.

Tabell 4.2: *Hvordan beboerne trives, prosentvis fordeling.*

	Oslo beboere	Tidligere beboere	Trondheim beboere	Tidligere beboere
Veldig bra	31	28	55	53
Ganske bra	35	16	27	30
Sånn pass	27	40	13	15
Dårlig	5	14	4	2
Trives ikke	2	2	1	-
Sum	100	100	100	100

Ut fra oversikten synes det som om beboerne i Trondheim er mer positive til bosituasjonen enn beboerne i Oslo. Det er særlig blant tidligere beboere i Oslo at de negative erfaringene kommer frem. Helhetsinntrykket er imidlertid at beboerne i Ungbo ser ut til å trives bra med bosituasjonen.

Ved et nærmere blikk på svarene viser materialet at de som trives dårlig eller ikke i det hele tatt med noen få unntak bor / bodde i bogrupper. I det følgende skal vi gå nærmere inn på beboernes begrunnelser for vurderingene.

Tabell 4.3: *Begrunnelse for beboernes trivsel, fordelt på antall besvarelser.*

	Oslo		Trondheim		Sum
	Beboere	Tidligere beboere	Beboere	Tidligere beboere	
Godt miljø i bogrupper	23	13	22	17	75
Godt miljø i nabolaget	16	11	35	6	68
God kontakt med Ungbo	12	10	15	9	46
Bra bolig/ beliggenhet	43	20	74	36	173
Lave boutgifter	49	26	68	34	177
Annet	13	3	7	1	24
Sum	156	83	221	103	563

Bra boliger og boligens beliggenhet, samt at det er lave boutgifter er det som først og fremst trekkes fram som positivt. Forhold som angår miljøet i bograppa eller i nabolaget scorer lavere. Godt miljø i bograppa trekkes i første rekke fram blant de tidligere beboerne.

Det er vanskelig å si om dette er tilfeldige utslag eller om svarene kan skyldes at erfaringene har kommet på avstand. Som vi har sett er det relativt få av de tidligere beboerne som har svart på undersøkelsen, og det kan stilles spørsmål om det er de som er mest positive og har den beste erfaringen med Ungbo som har svart. I besvarelsene er det mange av de tidligere beboerne som i kommentarene takker for tiltaket, og som påpeker at Ungbo var avgjørende i deres livssituasjon. Erfaringer med bograppene tas opp nærmere i neste avsnitt.

Det er få som krysser av på kontakt med bokonsulentene som begrunnelse for en positiv erfaring med bosituasjonen. Igjen er det noen flere blant tidligere beboere som krysser av.

Hva med de som ikke likte seg, hvordan begrunnes det?

Tabell 4.4: Begrunnelse for ikke å like seg, fordelt på antall besvarelser.

	Oslo		Trondheim		Sum
	Beboere	Tidligere beboere	Beboere	Tidligere beboere	
Dårlig miljø i bograppa	15	19	5	6	45
Dårlig miljø i nabolaget	3	2	6	2	13
Mye støy og uro	8	6	13	7	34
Ungbo: for mye kontakt	3	1	2	-	6
Ungbo: for lite kontakt	2	3	2	-	7
Dårlig beliggenhet	15	5	5	1	26
Praktiske ting	17	18	8	8	51
Annet	8	8	11	3	30
Sum	71	62	52	27	212

Av negative trekk ved bosituasjonen er det først og fremst dårlig miljø i bograppa som påpekes og som ofte handler om støy og uro. For øvrig er det først og fremst klage over praktiske ting som trekkes frem: det tar lang tid før noe blir reparert eller utført. Flere ergrer seg over dårlige naboer: "har naboer med visse "vaner" og det tiltrekker seg mye av samme sort", "folk stjeler" og "tyv i bograppa". Det klages også over at det er lytt mellom leilighetene og at det er mye kluss med fellesvasking. Antall besvarelser er imidlertid relativt få i denne kategorien. Det er interessant å se at det også her er tidligere beboere som opplever bograppene som negativt.

Inntrykket er altså at det først og fremst er fysisk standard og billig husleie som beboerne oppgir som begrunnelse for at de trives. Det sosiale miljøet kommer i annen rekke, og kan

tolkes som om dette legges mindre vekt på i bosituasjonen. Samtidig ser vi at det som ikke fungerer og som kan bidra til å skape mistrivsel, er miljøet i bogruppa og praktiske ting forbundet med den.

4.1.3 Tiltak knyttet til Ungbo

I dette avsnittet skal vi se nærmere på det som er spesielt med Ungbomodellen, nemlig de sosiale tiltakene, og se på hvilken måte beboerne bruker og har nytte av dette, og hvilke holdninger de har til tiltaket.

Hva synes beboerne om å ha en kontaktperson knyttet til bosituasjonen?

Et stort flertall både av beboere og tidligere beboere i begge byene svarer positivt til å ha dette tilbudet, og mener at tilbudet er ”veldig bra” eller ”O.K.” Det kan her sees noen nyanser i gruppene. Beboere i Trondheim har flest i kategorien ”veldig bra” (47%) og 41% i neste kategori, mens blant beboerne i Oslo er tilsvarende tall 38% i gruppen ”veldig bra” og 45% i ”O.K.” Går vi til tidligere beboere i Oslo finner vi flere som er mer forbeholdne til tilbudet, selv om 65% svarer positivt. Av kommentarene ser vi at møtene med bokonsulentene hadde liten eller ingen innflytelse på situasjonen eller på problemer som oppsto, og mener det skjedde lite. Enkelte mener også dette er avhengig av den enkelte kontaktperson i Ungbo. Kun noen få vurderer tilbudet som unødvendig.

Sammenlignet med Ungbo-medarbeidernes egne inntrykk og tilbakemeldinger, samsvarer dette med beboernes.

Hvordan bruker eller brukte beboerne tilbudet om kontakt med Ungbo?

Vi ser av tabellen at rundt $\frac{3}{4}$ i Oslo og $\frac{2}{3}$ i Trondheim har hatt behov for å kontakte bokonsulentene i løpet av sin botid (tabell 13). Noe uventet viser materialet at det er flere beboere og tidligere beboere i Oslo som benytter bokonsulentene enn i Trondheim. Dette kan forklares ved at Oslo ikke har obligatorisk møteplikt ved hjemmebesøk slik de har i Trondheim. Praksis viser at Trondheim i utgangspunktet har en tettere oppfølging av beboerne enn Oslo.

Tabell 4.5: Kontakt med Ungbo for råd og veiledning, fordelt på antall besvarelser.

	Beboere Oslo	Tidligere beboere	Beboere Trondheim	Tidligere beboere	Sum
Ja, ofte	5	1	6	2	14
Ja, av og til	35	19	29	14	97
Sjelden	30	12	36	15	93
Nei	22	11	31	16	80
Sum	92	43	102	47	284

Hva har beboerne etterspurt hos bokonsulentene?

Tabell 4.6: Etterspurt hos bokonsulentene, fordelt på antall besvarelser.

	Oslo		Trondheim		Sum
	Beboere	Tidligere beboere	Beboere	Tidligere beboere	
Om forhold i bogrupper/leil.	30	20	16	10	76
Praktiske ting i boligen	50	26	54	23	154
Om å søke bolig/lån	8	2	9	4	23
Skaffe jobb/skoleplass	4	2	2	-	8
Få kontakt m. sosialkontoret	2	-	2	-	4
Oppfølging av husleia	17	10	6	5	38
Annet	2	3	3	2	10
Sum	113	63	92	44	312

Svarene gir et entydig bilde av at det først og fremst er praktiske ting i boligen som beboerne trenger hjelp til, og som er entydig både i Oslo og Trondheim. Vi ser videre at det er behov for å få hjelp til å løse opp i konflikter som oppstår i bogrupper og oversikten gir også et inntrykk av at enkelte ungdom trenger oppfølging med betaling av husleie. Disse forholdene gjelder særlig Oslo. Forhold som angår dagliglivet ellers og som ikke er knyttet spesielt til bosituasjonen er i svært liten grad tatt med. Svarene viser dermed at det er tiltak knyttet til bosituasjonen som benyttes, og som først og fremst omfatter forhold i bogrupper og det praktiske tilknyttet boligen.

Et kildekritisk dilemma i denne sammenhengen er i hvilken grad beboerne har evne til å vurdere sin egen situasjon som vanskelig, og dermed kanalisere forhold som angår personlige ting over på de praktiske forholdene som angår boligen eller bogrupper. I følge medarbeiderne er det mange som får og trenger hjelp til personlige problemer, men som ikke kommer fram når det spørres om direkte.

Mindretallet har oppgitt at de ikke trenger hjelp eller at de ikke har tatt kontakt med bokonsulentene. Dette omfatter 28 beboere og 15 tidligere beboere i Oslo, og 35 beboere og 18 tidligere beboere i Trondheim. Begrunnelsene beboerne gir er hovedsakelig at de selv ordnet opp i det praktiske og at de ordnet opp i eventuelle konflikter. En av kategoriene som ble brukt på skjema var "vil ikke ha noen som kontrollerer meg". Mellom 15% og 20% har krysset av i denne kategorien, med unntak av tidligere beboere i Oslo. I Oslo svarer nesten halvparten på dette. Besvarelsene som viser at beboerne ikke behøver kontakt med bokonsulentene bekrefter dilemmaet som oppstår ved å spørre om forhold som angår livssituasjonen. Diskrepansen mellom å ikke ville bli kontrollert på den ene siden, og medarbeidernes rolle som støttespillere på den andre kan være stor, og som ikke alle beboerne har forutsetning for å forstå.

Erfaringer med bosituasjonen for de yngste beboerne.

Av de 21 under 20 år i Oslo var det kun tre som mente oppfølging var unødvendig. De andre var positive til oppfølging, men det varierer en del i hva de etterspør. Det er interessant å merke seg at de selv ikke føler at de trenger særlig hjelp, kanskje litt til praktiske ting i boligen. Dette samsvarer med beboergruppe som helhet. Enkelte legger likevel vekt på at de bruker bokonsulentene, og at det er fint å ha denne kontakten i "bakhånd": "Det er et godt tilbud til ungdom som ønsker å flytte, men som synes det er litt ekkelt å flytte til en stor by helt alene. Og at du har mennesker som følger deg opp. Siden det er mange som flytter rett fra foreldre og ut på det store livet er det ganske greit."

Også i Trondheim var det bare et par som var negative til oppfølging, og de aller fleste oppgir også at de benytter seg av hjelp de kan få. I likhet med Oslo er det mange som er positive og bruker det litt av og til. De som er skeptiske vil ikke ha innblanding i privatlivet. Det de etterspør er i likhet med beboergruppen som helhet, hjelp til å ordne opp i konflikter i bogrupper og hjelp til praktiske ting i boligen.

Får beboerne den hjelpen de trenger eller ønsker de mer hjelp og oppfølging enn det de tilbys?

I begge gruppene både i Trondheim og Oslo svarer over 70% at de får/fikk den hjelpen de trenger/trengte. Enkelte svarer imidlertid nei på dette spørsmålet. I kommentarene påpekes det at ting tar tid når man ber om noe, og det gjelder særlig utbedring av fysisk standard. De vil særlig ha raskere reaksjon fra vaktmester. Kommentarer omhandler også ønske om lengre botid og kortere køer.

Hva er det som beboerne verdsetter høyest ved Ungbotiltaket, og hva mener de er dårlig?

Tabell 4.7: Hva er det beste ved Ungbotiltaket? Fordelt på antall besvarelser.

	Oslo		Trondheim		Sum
	Beboere	Tidligere beboere	Beboere	Tidligere beboere	
Sikker leiekontrakt	61	24	66	29	180
Billig husleie	75	38	90	41	244
Bo sammen med andre	15	17	26	17	75
Bli kjent med andre ungd.	10	11	12	8	41
Personlig oppfølging	5	5	7	4	21
Hjelp til praktiske ting	4	2	12	3	21
Ikke noe å fremheve	6	1	2	2	11
Annet	3	1	3	2	9
Sum	179	99	218	106	602

Oversikten viser at sikker og stabil bosituasjon samt lav husleie er det som beboerne setter mest pris på ved Ungbo. Langt færre fremhever det å bo sammen med andre som det beste eller det å bli kjent med annen ungdom. I disse svarkategoriene er det særlig tidligere beboere som krysser av. Materialet er for spinkelt for å kunne trekke slutninger, men en nærliggende tolkning er at tidligere beboere i ettertid ser det å bo sammen med andre som en positiv erfaring til tross for at ikke bogrupperne alltid fungerte like godt. På spørsmål om disse beboerne har holdt kontakt med de andre i bogrupperne i ettertid svarer rundt 45% i begge byene bekreftende på dette.

Tabellen viser videre at få ungdom trekker fram personlig oppfølging som det mest positive ved Ungbo, og som er i tråd med svarene tidligere. Svarene kan likevel virke noe overraskende sett på bakgrunn av hva Ungbotiltaket er og hva de kan tilby beboerne utover det å bo billig og trygt i en periode. På den annen side er det nettopp stabile og trygge boforhold som de fleste ungdom trenger i en fase av livet der livssituasjonen for mange ellers er turbulent og ustabil.

Tabell 4.8: Hva mener beboerne er det dårligste ved Ungbo? Fordelt på antall besvarelser.

	Oslo		Trondheim		Sum
	Beboere	Tidligere beboere	Beboere	Tidligere beboere	
For kort botid	40	9	38	15	102
Bo sammen med ukjente	14	10	2	4	30
For liten plass	12	8	17	3	40
Savner eget bad	16	-	15	-	31
For mye kontroll av U.	8	3	4	4	19
Ikke noe å fremheve	19	15	33	19	86
Annet	13	6	9	4	32
Sum	122	51	118	49	340

De fleste som har innvendinger mot Ungbo fremhever for kort botid som en ulempe. De påpeker også mangler ved den fysiske standarden, som for liten plass eller mangel på eget bad. Svarene viser at det er lave boutgifter, sikre boforhold og en viss fysisk standard som betyr mest.

Det er få som trekker inn ulempen ved å bo sammen med andre i denne oversikten og gjennomgangen kan tyde på at beboerne i svært liten grad legger vekt på det sosiale miljøet rundt bosituasjonen eller den sosiale oppfølgingen. Kommentarene som beboerne kommer med viser imidlertid at det ikke alltid fungerer å blande ulike typer beboere i bogrupperne, noe som trekkes frem som negativt ved Ungbo: "Tilfeldig blanding av mennesker førte til mye uro", "Kunne risikere å måtte bo sammen med folk med annen livsstil", "Ungbo tiltrekker seg folk fra belasta miljø, og det hender seg at andre beboere blir grundig berørt", "Ungbo sier at det er lurt å plassere ressurssterke med ressursvake", "For vanskelig å få bråkete folk ut",

”For mange problembeboere”, ”Det er litt for mange og store rus/atferdsproblemer blant de som får boplass. Ungdommer som ikke kan ta vare på seg selv burde ha *mye* mer oppfølging enn det de får gjennom Ungbo”.

Hva mener beboerne at Ungbo bør forandre på?

Tabell 4.9: Ønsker om endringer, fordelt på antall besvarelser.

	Oslo		Trondheim		Sum
	Beboere	Tidligere beboere	Beboere	Tidligere beboere	
Tettere pers. oppfølging	10	10	8	3	31
Bedre kontroll m. bogrupper	11	10	10	6	37
Mindre pers. oppfølging	6	1	5	-	12
Mindre kontr. m. bogrupper	5	3	6	2	16
Bedre oppf. av vedlikeh.	-	18	-	8	26
Bedre boligstandard	29	12	16	1	58
Færre beboere i bogrupper	11	8	6	4	29
Flere beboere i bogrupper	2	1	-	-	3
Flere egne leiligheter	52	29	43	22	146
Raskere oppf. av vaktmester	34	9	51	8	102
Bra slik det er	11	3	15	14	43
Annet	14	6	16	5	41
Sum	185	110	176	73	544

Tabellen over viser at beboerne helst ønsker å bo for seg selv, og ikke i kollektiv eller bogrupper hvis de fikk velge. Samtidig så vi i tabell 4.7 at flere så det positive i å bo i bogrupper, særlig gjaldt det i Trondheim. Her må det presiseres at det ikke nødvendigvis er de samme som svarer at bogrupper er bra og som ønsker å bo for seg selv. Samtidig kan beboerne se det positive i bogrupper, selv om man ønsker å bo for seg selv. Det er også relativt mange som ønsker raskere hjelp til fysiske utbedringer i boligen og bedre boligstandard. Til tross for at svarene tidligere viser skepsis til ordningen med bogrupper, er det få som ønsker en tettere oppfølging av bogrupper eller tettere personlig oppfølging. Her skiller tidligere beboere i Oslo seg ut, ved at nesten ¼ svarer at dette er ønskelig. Under kategorien ”det er bra slik det er” ser vi forskjell i besvarelsene i de to byene, der Trondheim er mest positiv.

Kommentarene som gruppene kommer med omhandler i stor grad ønsker om raskere saksbehandling og raskere reaksjon når de ber om hjelp. Flere peker på vedlikehold og renhold. Noen trekker også frem at tiltaket burde utvides med lengre botid og flere boliger. Enkelte mener at beboerne selv burde få bestemme hvem de skal bo sammen med, samtidig som andre mener at det burde være nøyere kontroll. De er også opptatt av god standard, og i mindre grad at de skal forme omgivelsene selv.

Hvilke forventninger hadde beboerne til Ungbo da de flyttet inn?

For å kartlegge beboernes eventuelle forventninger til Ungbo satte vi opp følgende svarkategorier: Hjelp til å skaffe jobb, hjelp til å søke lån, hjelp til personlige problemer, at noen kunne passe på dem/ha omsorg for dem og ingen forventninger. Det er få som svarer at de hadde forventninger til botilbudet, og de aller fleste svarer at de hadde ingen forventninger eller vet ikke på spørsmålet. Enkelte svarer imidlertid at de forventet hjelp til praktiske ting som å skaffe jobb og søke lån, hjelp til personlig oppfølging og at noen brydde seg med dem. I kommentarene skrives det stort sett at de forventet å få et billig og bra sted å bo og trygge boforhold. Enkelte trekker også frem at de så fram til å få nye venner og å slippe å bo alene.

Har det så langt vært bra å bo i Ungbo og ble det som forventet?

Rundt $\frac{3}{4}$ av beboerne i Oslo svarer ja på at det så langt har vært bra å bo i Ungbo. Enkelte svarer "vet ikke". Kun 5% svarer nei. I Trondheim svarer 87% ja, og bare 2% nei. Tallene viser at et stort flertall opplever Ungbo som bra, og dette slår særlig positivt ut i Trondheim.

På spørsmål om Ungbo var som forventet til tidligere beboere har vi nyansert svarene i kategoriene: Som forventet, bedre enn forventet, og ikke så bra som forventet. Rundt 40% i Oslo svarer "som forventet", 7% "bedre enn forventet", 30% svarer "ikke så bra som forventet". I Trondheim er tilsvarende fordeling 53% "som forventet", 23% "bedre enn forventet" og 9% "ikke så bra som forventet". Her er det relativt stor forskjell mellom byene. Mens rundt $\frac{1}{3}$ av tidligere beboere i Oslo ikke opplevde Ungbo så bra som forventet, var det under 10% i Trondheim som svarte dette. Vi ser også at det i Trondheim er nesten $\frac{1}{4}$ som svarer at Ungbo var bedre enn forventet, mens få svarte dette i Oslo.

Svarene viser at beboere og tidligere beboere i Trondheim er mer fornøyd med Ungbo enn brukerne i Oslo.

Reaksjoner fra omgivelsene

Fordi Ungbo er et kommunalt boligtilbud også for ungdom som har en vanskelig livssituasjon kan det være lett å stigmatisere beboergruppen som en problemgruppe som trenger ekstra oppfølging. Hvilke reaksjoner får beboerne fra omgivelsene, fra venner og kjente, på at de bor i Ungbo? Hva vet andre om Ungbo og hva tiltaket innebærer?

Dette spørsmålet ble kun stilt til nåværende beboere i de to byene. I Oslo er det 129 avkryssninger fordelt på seks svaralternativer, i Trondheim er tilsvarende svar 147.

Tabell 4.10: Reaksjoner fra andre, fordelt på antall besvarelser.

	Beboere i Oslo	Beboere i Trondheim	Sum
Ingen spesielle reaksjoner	50	44	94
Vet ikke hva Ungbo er	32	37	69
Tror det er et kommunalt tilbud	15	22	37
Tror tilbudet er for ungd. m. Problemer	20	26	46
Tror det er en institusjon	2	2	4
Annet	10	16	26
Sum	129	147	276

Oversikten viser først og fremst at beboerne ikke får spesielle reaksjoner av andre når de forteller om Ungbo. Det viser seg også at en del ikke vet hva Ungbotiltaket er. Likevel finner vi ca 16% i begge byene som har fått inntrykk av at tiltaket er for ungdom med problemer.

Under ”annet” svarer de aller fleste at de får positive reaksjoner og at mange av vennene mener beboerne er heldige som har dette tilbudet. Flere av dem ønsker dette tilbudet selv. Noen er også nysgjerrige på hvordan det er å bo i kollektiv. Kun en av beboerne trekker frem negative reaksjoner, og skriver ”Noen fatter ikke at jeg kan bo med så mange ukjente, og bli overvåket av Ungbo”.

Ut fra svarfordelingen er det vanskelig å gi noe entydig bilde av hvilke reaksjoner beboerne får av andre. Vi ser at mange ikke har kjennskap til eller kunnskap om Ungbo, men at den kunnskapen som vises blant annet forbindes med boligtilbud til ungdom som har problemer. Dette omfatter imidlertid ingen stor andel av besvarelsene.

4.1.4 Fremtidig bosituasjon

Et av målene for undersøkelsen har vært å finne ut hvilke boalternativer beboerne hadde hatt og hvor de tror de hadde havnet dersom de ikke hadde fått botilbud gjennom Ungbo. I spørrelisten spør vi om ”Hvor tror du at du hadde bodd nå hvis du ikke hadde fått tilbud gjennom Ungbo?”

Tabell 4.11: Antatt bosted uten Ungbo, fordelt på antall besvarelser.

	Beboere i Oslo	Beboere i Trondheim	Sum
Hos foreldre	5	10	15
Hos venner	9	4	13
Hospits/hybelhus	6	2	8
Institusjon	1	1	2
Annen leilighet	13	28	41
Annen hybel	18	30	48
Vet ikke	22	14	36
Annet	18	10	28
Sum	92	99	191

Egen leilighet eller hybel scorer høyt blant svarene, noe som kunne forventes. Det er imidlertid også enkelte som tror de hadde bodd på hospits eller hybelhus, tilfeldig hos venner eller hjemme hos foreldre. Oslo skiller seg ut ved at så mange som $\frac{1}{4}$ svarer ”vet ikke”. Under kategorien ”annet” skjuler det seg svar som kombineres mellom hjemme hos foreldre og egen hybel/leilighet.

Kommentarene fokuserer først og fremst på dårlig økonomi, som ville ført til at de ville bodd seg i hjel eller flyttet tilfeldig rundt. ”Ville ha bodd sammen med venner” eller i annet kollektiv er også alternativer som skisseres. Sammenlignet med oversikten over hvor beboerne bodde da de fikk Ungbotilbudet, er det færre som bodde i egen leilighet og flere som bodde hos foreldre enn de alternativene som beboerne her viser. Det kan blant annet tyde på at det å fortsatt bo hos foreldre ikke er noe alternativ for mange. Rundt 35% i Oslo og 40% av beboerne i Trondheim mener imidlertid at den tenkte bosituasjonen hadde blitt vanskelig eller gått dårlig, mens rundt 30% mener det hadde gått bra. Det er igjen den økonomiske situasjonen de var bekymret for.

Hvilken type bolig ønsker beboerne senere når de må flytte ut av Ungbo?

I Trondheim ønsker over halvparten (57%) å kjøpe egen leilighet, mens i Oslo er tilsvarende tall 40%. Mens like mange beboere i Trondheim også ønsker å leie leilighet (56%), er tilsvarende tall for Oslo 61%. Denne forskjellen kan tolkes både ut fra hvilke muligheter ungdommene ser i forhold til boligmarkedet, men kan også avspeile ulikheter i beboernes tidligere bosituasjon og erfaringer. Videre finner vi også noen som vil bo i kollektiv eller leie hybel og enkelte vil gjerne flytte hjem til foreldre. Ønsket om å kjøpe sitt eget hus eller et lite gårdsbruk på landet kommer også fram, samt det å bo sammen med søsken og familie. På spørsmål om hva beboerne mener er det meste realistiske, tror imidlertid de aller fleste at det er mest realistisk å leie enn å kjøpe bolig. I Oslo legger beboerne mer vekt på hybler eller kollektiv enn i Trondheim.

I Lund i Sverige ble det i 1997 gjennomført en spørreundersøkelse om studentenes boligpreferanser (Sandberg og Svensson 1997). Funnene viser bl.a. at avstand til skole/arbeidsplass og størrelsen på boligen var de mest markante begrunnelsene for å søke ny bolig, og at et stort flertall, ikke uventet, ønsket seg leilighet framfor hybel eller hybelleilighet dersom de kunne velge. Interessant er det imidlertid at en større andel av menn enn kvinner kunne tenke seg hybel, og at også aldersgruppene svarer forskjellig. De fleste eldste studentene ønsker leilighet, mens flere av de yngste ønsket hybel eller hybelleilighet. Materialet viser også at rundt halvparten av respondentene kunne tenke seg å flytte på en måneds varsel. Når det gjelder boligstandard viser svarene at egen dusj/wc og fryser bør inngå i boligene, mens møbler og innlagt kabel-TV ble tillagt svært lite vekt (ibid.). En tolkning kan være at ungdommen selv vil skape sitt eget hjem med personlig eiendeler. Tatt i betraktning av at boligene er midlertidige og at studenter har dårlig råd, skulle en kanskje forvente at de ville legge mer vekt på at hyblene/boligene også var møblert. Resultatene bekrefter inntrykket av ungdomstiden som en brytningsfase mellom leting og etablering.

En pågående undersøkelse om levekår og forbruk blant studenter i Norge, viser at 8 prosent av studentene bor hjemme hos foreldre eller steforeldre, 16 prosent i studentboliger men 76 prosent bor i annen hybel eller leilighet (Gulløy m.fl. 1998). Den største andelen studenter er leieboere uten innskudd (41 prosent) og 20 prosent leier studentboliger. Vi finner imidlertid også 17 prosent selveiere. Kvinnelige studenter eier oftere enn menn boligen sin selv. Dette er ikke problematisert, og vi vet derfor ikke om dette kan ha sammenheng også med alder. Spørsmål om boligstandard viser at 37 prosent bor trangt (hybel eller ett rom), mens 10 prosent bor svært romslig. Det er først og fremst enslige som bor i små boliger. Par uten barn, de med barn og særlig enslige forsørgere viser seg i liten grad å bo trangt. Forskjeller viser seg også her avhengig av kjønn. Menn bor i større grad på hybler/ett rom enn kvinner. Det antydes også at studenter med innvandrerbakgrunn bor trangere enn norske. Resultatene tegner et bilde av unge menn på hybel mens flere kvinner er mer etablerte i egne boliger, og det konkluderes med at studenter har en dårligere bostandard enn andre deler av befolkningen (ibid.). Å bo trangt betyr ikke nødvendigvis å bo dårlig i denne sammenheng. Det påpekes tvert i mot at en liten hybel for mange kan sees som en forbedring av boligstandard (ibid.)

Begge undersøkelsene fokuserer på boligstandard og boligtype. De fleste særlig eldre studentboliger består av hybler i et fellesskap med delt kjøkken og bad. Det er interessante funn som vises i den ene undersøkelsen, der de yngste foretrekker hybler. Dette kan forklares med at hybler er billigere enn leiligheter, men kan også tolkes dithen at mange ønsker fellesskap med andre den første tiden. I Ungbo viser det seg at mange av de yngste ungdommene ønsker å bo i bofellesskap, og som begrunnes med at de ønsker nærhet, trygghet og få nye venner. Dette kan tyde på at noen ungdommer har behov for en mykere overgang fra omsorg fra foreldre/andre voksenpersoner til en selvstendig tilværelse alene i en bolig.

I en spørreundersøkelse blant beboere i Ungbo som har tre års botid eller mer og som ble foretatt i regi av Ungbo i 1997, viser en relativt stor andel at de ønsker å kjøpe leiligheter selv (Hyttemoen 1997:6). Dette er for de fleste sannsynligvis et urealistisk mål. Her kan det legges inn flere tolkninger på hvorfor så mange av beboerne ønsker nettopp å eie. Drømmen om å eie egen bolig står sterkt særlig her i landet. Å eie sitt eget hjem betyr at en selv bestemmer og selv har kontroll over boligen (og kanskje sitt eget liv), og er i sterkere grad uavhengig enn ved å leie. Dette er igjen viktig for identitet og selvfølelse. For disse ungdommene kan ønsket om å eie være sterkere enn hos andre, fordi de til en viss grad har vært under kontroll fra Ungbo og/eller andre etater. Det mest realistiske er imidlertid å leie boliger.

Undersøkelsen tar også opp hvilken type hjelp og hvilket behov de unge har som Ungbo kan hjelpe dem med. Det settes opp svaralternativer, og alle omhandler hvordan man skal skaffe seg boliger videre. Det er størst interesse for hvordan de skal søke kommunale boliger og lån (Hyttemoen 1997).

For å finansiere en fremtidig bolig er det under 30% av beboerne i vårt materiale som vil låne penger i banken og 13% som vil søke lån i kommunen. Fordelingen gjelder begge byene. Langt færre vil søke kommunalt boligtilskudd. Når det gjelder å benytte familie og venner for å få hjelp til boligfinansiering er dette ikke aktuelt. Få vil ta opp lån eller garantere for lån hos foreldrene og ingen vil låne av slekt og venner. En liten andel svarer at de vil skaffe penger gjennom sosialkontoret (9% i Oslo og 7% i Trondheim). En relativt stor andel (30% i Oslo og 20% i Trondheim) svarer at de ikke vet hvordan de skal finansiere en fremtidig bolig. For øvrig er det arbeidsinntekt beboerne satser på, ofte kombinert med stipender og studielån.

4.1.5 Beboernes inntrykk av Ungbo

Dette avsnittet er basert på beboernes generelle kommentarer om Ungbo og /eller egen livssituasjon utover det som direkte er spurt om i spørrelisten. Det er både positive og negative sider som kommer frem, og mange har refleksjoner om hva som kan gjøres annerledes.

Ønsket om å utvide tilbudet

"Ungbo er et veldig fint tilbud som burde utvides både i antall og i lengde på botiden" (kvinne, alder ukjent).

"Synes det er et godt tilbud til ungdom. Kunne gjerne ha høynet den øvre aldersgrense (som er 25 år). Det er mange studenter over 25 år også! Selv har jeg hatt en ustabil bosituasjon før jeg tok kontakt med Ungbo, og jeg kunne godt tenke meg å leie leiligheten lengre enn hva det står i kontrakten. Trenger stabilitet" (kvinne 23 år).

"Man bør utvide Ungbotilbudet til flest mulig. For det første er det billig og trygt for en ungdom i etableringsfasen. I tillegg lærer man å bo hjemmefra under "kontrollerte" former" (mann 25 år).

Betydningen av tilbudet for ungdom i en vanskelig livssituasjon

"Jeg har vært veldig heldig med Ungbo. De skaffet meg en plass å bo veldig raskt når jeg trengte det som mest. Jeg tror det tok under en måned, kanskje under, før de hadde skaffet meg bolig" (kvinne 18 år).

"Jeg synes det er et bra tiltak til ungdom slik at de får mulighet til å ta vare på seg selv. Det er en god start i livet å få bo i Ungbo og ha regelmessig kontakt. Skulle ønske det var mer slike boliger og mindre ventetid, jeg kjenner en del som ønsker seg bolig med at ventelisten er lang og depresjonene store" (kvinne 23 år).

"Jeg synes Ungbotiltaket er veldig bra, og jeg vet ikke hvilken situasjon eller hvor jeg ville vært i dag uten dere. Jeg er veldig takknemlig for all den hjelpen dere har gitt meg" (mann 22 år).

Kontroll av bogruppene

”Det er flott at Ungbo kjenner til beboernes situasjon til en viss grad når de flytter inn. Flott med en viss kontroll over hvordan alt fungerer i kollektivene, men det er viktig ikke å overdrive dette. Flott med svart/hvitt kontrakt, alle forhold er svært klare og boligene er i forsvarlig stand” (kvinne 19 år).

Til tross for at responsen er overveiende positiv, er det noen som mener at bogruppene ikke fungerer som de skal:

”Ungbo skulle plassere folk som passer sammen under samme tak. Har bodd i Ungbo både i Oslo og Trondheim og begge steder er de så opptatt av mangfold at de plasserer feil folk sammen. Ellers så liker jeg å bestemme selv hvor skapet skal stå i mitt eget hjem . Av og til fungerer det ikke slik i Ungbo” (kvinne 24 år).

”Synes at man burde være strengere med den som ikke holder seg til /bryter regler i leiekontrakten. Dette gjelder spesielt narkotika, hvor ungdomsarbeiderne snur det døde øret til og later som dette ikke skjer, enda folk ruser seg som bare det. Grunnen til at jeg reagerer så strekt på dette er at jeg har opplevd at avvendte folk falt tilbake til gamle synder fordi Ungbo ikke gadd å si opp personen som både ruset seg og skaffet til andre i et stort bofellesskap. Håer at dette kan hjelpe til å gjøre Ungbo til et tryggere alternativ i fremtiden!” (kvinne 26 år).

”Lagt mer vekt på hvilke folk som blir plassert sammen i bofellesskap” (mann 21 år).

Det viser seg også at beboerne ikke alltid har kunnskap om hva tilbudet innebærer. For eksempel tror noen at det kun er dårlig økonomi som er kriteriet for å få plass:

”Jeg synes de burde sjekke bakgrunnen til beboerne bedre, slik at de som virkelig har behov, dvs. dårlig råd pga. studier, skolegang og lignende kommer i første rekke, det skal jo være et tilbud til de som ikke kan betale så mye!” (kvinne, alder ukjent).

4.1.6 Oppsummering: Erfaringer med bosituasjonen

- Beboerne er stort sett fornøyd med standarden på boligen. De fleste foretrekker også en bolig med relativt høy standard fremfor lavstandardboliger.
- Beboerne vil helst bo i nærheten av eller i sentrum
- De fleste trives med bosituasjonen og begrunner det med bra boliger og bra beliggenhet, samt lave boutgifter.
- Et lite mindretall trives ikke, som først og fremst begrunnes med dårlig miljø i bogruppa.
- Beboerne er positive til bokonsulentene, og mellom 2/3 og 3/4 har selv tatt kontakt for å få hjelp, mest til praktiske ting. Svarene tyder på at de ikke ser behov for personlig oppfølging.
- Det beste ved tiltaket er trygg og sikker leiekontrakt, samt billig husleie.
- Det dårligste ved tiltaket er for kort botid.

- Ønsker om endringer i Ungbotiltaket er flere egne boliger og bedre kontroll med bogruppene.
- Et stort flertall av beboerne i begge byene mener det er bra å bo i Ungbo, men blant tidligere beboere var det i Oslo rundt 1/3 som mente det ikke var så bra som forventet. I Trondheim var det mer positive reaksjoner.
- Beboerne får få reaksjoner om Ungbo av andre, og svarene tyder på at Ungbo kun i liten grad assosieres med et tiltak for en utsatt gruppe.
-

4.2 Tidligere beboeres situasjon

4.2.1 Hvilke erfaringer blir ansett som nyttige senere?

Bosituasjonen

For å kunne si noe om hvilken nytte beboerne har av Ungbotiltaket har vi spurt tidligere beboere om de mener at deres erfaringer fra Ungbo har vært til hjelp senere. Svarene viser at over halvparten (58% i Oslo og 51% i Trondheim) mener de har hatt nytte av de erfaringene de fikk da de bodde i Ungbo. Svarene fra denne gruppen begrunnes først og fremst med det positive i å leve i et fellesskap (35% i Oslo og 30% i Trondheim). Et annet viktig trekk er den stabile bosituasjonen som de erfarte i Ungbo, og som medførte at de kunne fortsette skolegang (14% i Oslo og 28% i Trondheim). Mellom ¼ og 1/3 svarer i tillegg at de fikk nye venner.

I følge opplysninger fra Ungbos samarbeidsetater har tiltaket en viktig og positiv effekt for de fleste av de ungdommene som henvises fra andre steder. En institusjon opplyser at alle som kommer fra dem og som har flyttet ut av Ungbo har klart seg bra.¹¹

Bruk av bokonsulentene

Svaralternativene til spørsmålet om hvilke erfaringer de mener har kommet til nytte senere omhandlet også forhold som gikk på praktiske ting i hverdagen, som det å søke bolig eller arbeid eller hjelp til å søke lån. Svært få krysser av på disse svarene. Det er også noen som mener at Ungbotiltaket ikke hadde noen nytte for videre situasjon (23% i Oslo og 32% i Trondheim), og fremhever spesielt at bograppa ikke fungerte. Enkelte av disse er fremdeles arbeidsledige, og svarene kan tolkes i forhold til livssituasjonen som ikke hadde endret seg til det bedre etter botid i Ungbo.

¹¹ Opplysninger fra Kvamsgrind-kollektivet i Trondheim.

4.2.2 Nåværende bosituasjon

Tabell 4.12: Hvordan bor de tidligere beboerne nå? Prosentvis fordeling.

	Tidligere beboere i Oslo (N=43)	Tidligere beboere i Trondheim (N=47)
I egen leilighet	40	64
I egen hybel	2	7
Delt leilighet	35	10
Delt hybel	2	7
Hos foreldre	5	10
Hospits/hybelhus	5	-
Institusjon/fengsel	2	-
Tilfeldig hos andre	5	2
Ikke svart	5	-
Sum i prosent	101	100

Tabellen over nåværende bosituasjon viser forskjeller mellom Oslo og Trondheim. I Trondheim bor de fleste i egen leilighet, mens i Oslo finner vi relativt mange som oppgir at de deler leilighet med andre. Enkelte bor på hybler, og noen har flyttet tilbake til foreldrene. På spørsmål om de eier eller leier boligen viser svarene at over halvparten i Oslo og rundt 40% i Trondheim leier boligen. Vi ser også at rundt 17% i Oslo ikke har flyttet til egen bolig, men bor enten hjemme hos foreldre eller tilfeldig.

Hvor havnet beboerne etter utflytting fra Ungbo Oslo i 1996? I følge Ungbo egne statistikker flyttet de langt fleste (ca. 70%) til hybel/leilighet. Rundt 12% flyttet hjem (til foreldre?), mens rundt 10% ikke hadde fast bolig da de flyttet ut. Resten fordeler seg på hospits og institusjon. Sett i forhold til året før var det i 1996 en økning i andel beboere som flyttet videre til hybel eller leilighet. Det var imidlertid også flere som flyttet til institusjon eller som ikke hadde fast bolig. Færre flyttet hjem.

Ved å sammenligne statistikken fra 1996 med våre funn, finner vi at fordelingen i stor grad samsvarer, og som viser at de fleste flytter til en mer selvstendig bolig etter botid i Ungbo. Likevel ser vi at en gruppe på rundt 15% flytter til en mer tilfeldig og midlertidig bosituasjon.

Endringer i bosituasjonen over tid

Kan det etterspores en forskjell mellom tidligere bosituasjon før de flyttet til Ungbo og bosituasjon etter utflytting fra Ungbo? Har ungdommen fått en bedre bosituasjon enn de hadde tidligere?

I besvarelsene finner vi 25 forskjellige svarkombinasjoner mellom tidligere og nåværende bosituasjon. I oversikten nedenfor er det gitt et forsøk på å systematisere svarene. Den horisontale linjen viser nåværende bosituasjon, den vertikale viser tidligere. De øverste tallene i kolonnene viser svarene fra Oslo, de nederste fra Trondheim.

Tabell 4.13: Forholdet mellom tidligere og nåværende bosituasjon, fordelt etter antall besvarelser.

Nåværende bosituasjon										
Tidlig- ere bosit.	For- eldre	Delt hybel	Egen hybel	Delt leilig.	Egen leilig.	Slekt/ venn	Hos- pits	Til- feldig	Inter- nat	I alt
For- eldre	2 4	1 2	- 2	5 3	6 14			1 -	2 -	17 Os 25 Tr
Delt hybel					1 3					1 Os 3 Tr
Egen hybel				4 -	3 4					7 Os 4 Tr
Delt leilig.				1 1	3 4					4 Os 5 Tr
Egen leilig.	1 1		1 -	- 1	- 4					2 Os 6 Tr
Slekt/ venn	1 -	- 1		2 -	2 2		1 -			6 Os 3 Tr
Hos- pits				1 -						1 Os - Tr
Til- feldig					2 -			1 1		3 Os 1 Tr
Inter- nat				1 -						1 Os - Tr
I alt	9	4	3	19	48	-	1	3	2	89

Svarene kan deles inn etter positive og negative endringer. Positive endringer ser vi ved at de aller fleste har bedret sin bosituasjon. Et stort flertall bor i egen leilighet, og de fleste i denne kategorien bodde tidligere hos foreldre. Vi ser også at enkelte har "avansert" fra en tidligere hybeltilværelse eller fra å dele bolig med andre til å få seg noe eget.

Svarene gir også positive funn for de som hadde en tilfeldig bosituasjon tidligere. Det er svært få som har fått en verre bosituasjon. Kun fire bor fortsatt tilfeldig uten fast bolig.

Svarene viser forskjell mellom de to byene. I Oslo finner vi et mer sammensatt og nyansert bilde på hvor beboerne havner etter Ungbo, og bilde er ikke like entydig som i Trondheim. I Trondheim viser 27 av 47 at de har bedret til bosituasjon til egen leilighet, i tillegg til 4 som hadde egen leilighet før de flyttet til Ungbo. I Oslo er tilsvarende tall 17 av 42.

Hvordan skaffet de seg boligen?

Gikk de gjennom de formelle kanalene eller benyttet de seg av det sosiale nettverket? Her varierer svarene mellom de to byene. I Trondheim svarte 40% på annonser eller satte inn annonser, mens tilsvarende var 13% i Oslo. I Oslo finner vi de fleste svarene i kategorien "gjennom familie", eller "gjennom venner og kjente" (nesten 50%). I Trondheim svarte 25% at de fikk bolig gjennom familie og venner. Nesten ingen svarte at de fikk hjelp gjennom Ungbo (tre personer av hele utvalget). Noen skaffet bolig gjennom studentsamskipnaden eller gjennom studentformidlingen. Materialet viser forskjeller i de to byene. I Oslo skaffet de

tidligere beboerne bolig gjennom de uformelle kanalene, mens i Trondheim gikk de fleste gjennom annonser.

På spørsmål om de fikk hjelp av noen til å søke etter bolig, var det svært få som benyttet hjelp fra andre kanaler som sosialkontor eller Ungbo. Funnene for Oslo samsvarer med funn fra en spørreundersøkelse i Ungbo Oslo fra 1997, der beboere med lang botid først og fremst benytter venner og kjente for å skaffe bolig (Hyttemoen 1997).

Hvordan er boligen finansiert?

I følge besvarelsene er nåværende bolig for de fleste finansiert gjennom arbeidsinntekt og egenfinansiering (mellom 43% og 47%). Det er få som oppgir at de har etableringslån, fått boligtilskudd, bostøtte eller sosialhjelp. Det er også svært få som har fått hjelp fra foreldre. Studielån benyttes for øvrig som en vanlig finansieringskilde til boligen. Rundt 81% i Trondheim svarer at det går greit å betale de månedlige boutgiftene, mens kun 11% sier det ofte er vanskelig. Dette fordeler seg tilsvarende 65% og 19% i Oslo. Fordelingen antyder at det kan være vanskeligere for beboere i Oslo å betale boutgiftene.

Har de vanskeligstiltes situasjon blitt bedre?

En gjennomgang av besvarelsene viser at 9 i Oslo og 7 i Trondheim fremdeles er arbeidsledige, går på tiltak og /eller lever av sosialhjelp, slik de gjorde før de flyttet til Ungbo. Blant disse har 3 i Oslo innvandrerbakgrunn.

Hvordan vurderer denne gruppen vanskeligstilte sin egen situasjon i dag? I Oslo mener 6 av de 9 at de fremdeles har det vanskelig, de sliter med vanskelig økonomi og ustabil bosituasjon. I Trondheim vurderer de arbeidsledige sin situasjon som bra. En trekker frem det positive ved Ungbo: "Ungbo er topp! Noe av de beste 3 årene jeg har hatt. Takk!"

Sett i forhold til antall tidligere beboere i de to byene, utgjør gruppen som fremdeles regnes som vanskeligstilte ut fra de ovennevnte kriterier, henholdsvis 21% i Oslo og 15% i Trondheim. Tallene viser at de til tross for å ha bodd i Ungbo ikke har en tilfredsstillende livssituasjon. Dette viser at Ungbo ikke alltid lykkes i å hjelpe ungdommen til å mestre egen livssituasjon.

Følgende kommentarer fra tidligere beboere gir et bilde av erfaringene med Ungbo:

"Jeg hadde en vanskelig tid med mine foreldre, fikk enorm støtte hos dere. Jeg klarte å åpne med og fortelle mer enn jeg har klart hos andre. Fikk veldig fortrolighet med kontaktpersonene" (kvinne 28 år).

"Flott tiltak, bør opprettholdes og utvides. Unge i dag har store vanskeligheter med boutgifter og Ungbo er god støtte. Bør kanskje gjøre dere mer synlig som tilbud. Jobbe sammen med psykiatrien, det er lite kjent der" (kvinne 23 år).

"Det skulle vært strengere på at de som ikke klarte å tilpasse seg i bogruppa ikke fikk bo der. Bedre opplysning om Ungbo til unge. Strengere på å overholde botid. Bedre oppfølging av beboergruppen mht. gjennomføring av praktiske ting som vasking og lignende" (kvinne 26 år).

4.3.3 Oppsummering: Tidligere beboeres situasjon

- Flertallet av tidligere beboere vurderer oppholdet i Ungbo som positivt
- De fremhever det positive med å bo i fellesskap og nytten av å lære praktiske ting relatert til bosituasjonen
- De fremhever det positive med den stabile bosituasjonen som førte til at skolegang kunne fullføres
- De aller fleste har bedret sin bosituasjon etter Ungbo sett i forhold til hvordan de bodde tidligere. Dette er mer entydig i Trondheim enn Oslo, der de aller fleste som tidligere bodde hos foreldre nå har egen leilighet.
- Nåværende bolig ble i Oslo først og fremst skaffet gjennom det uformelle nettverket, mens det i Trondheim hovedsakelig ble benyttet annonser. Svært få fikk hjelp av Ungbo til å skaffe nåværende bolig.
- Arbeidsinntekt og studielån finansierer boligene, og flertallet har ikke problemer med boutgiftene.

4.5 Oppsummering: Et bilde av beboerne

Oslo

Hovedinntrykket er at beboerne i Oslo består av en svært sammensatt beboergruppe, med ungdom som har svært ulik bakgrunn og livssituasjon. I det følgende skal det presenteres enkelte portretter av beboerne som gir et bilde på hvem de er.

Inga 22 år er fra Finnmark, og flyttet inn til Oslo da hun var 18 år for å få seg jobb som barnehageassistent. Hun fikk bo hos slektninger den første tiden, men dette ble uholdbart og etter kort tid måtte hun skaffe seg noe annet. Inga fikk vite om Ungbo gjennom venner, og fikk etter et par måneder flytte inn i egen leilighet i Ungbo sammen med kjæresten sin. De trives veldig bra fordi det er et hyggelig bomiljø, og på tross av at leiligheten ikke har så bra standard. Nå venter de barn, og må om ikke lenge flytte ut av Ungbo fordi kontrakten snart går ut.

Gunnar 22 år er oppvokst like utenfor Oslo. Han flyttet inn til Oslo uten fast sted å bo, og uten arbeid. Gunnar har bare grunnskole, og er fremdeles arbeidsledig. Han lever av sosialhjelp. Gunnar fikk høre om Ungbo gjennom venner og kjente, og slapp å stå lenge på venteliste. Da han søkte bolig visste han blant annet at Ungbo var et boligtilbud for ungdom i en vanskelig livssituasjon. Gunnar fikk egen leilighet for et par år siden. Han liker seg ikke der han bor, det er for mye tull med boligen og praktiske ting fungerer ikke. Gunnar er imidlertid fornøyd med å ha en kontaktperson i Ungbo. Vedkommende har hjulpet ham med oppfølging av husleie, formidlet kontakt med sosialkontoret og lignende. Dersom Gunnar ikke hadde fått tak i bolig gjennom Ungbo tror han at han ville bodd på hospits i dag. Han vet ikke hvor han havner når botiden i Ungbo opphører.

Juan 26 år er født på Filippinene, og har bodd i Oslo i mange år. Han har yrkesfaglig utdanning og fast arbeid. Da han søkt Ungbo bodde han hos slektninger. Dette ble uholdbart, og det ble etter hvert konfliktyllet. Ungbo fikk han vite om gjennom boligkontoret. Han har nå bodd i bogrupper mellom 2 og 3 år. Juan trives bra, men mener at bogrupperas sammensetning ikke fungerer. Det er mye rot og bråk. Han har imidlertid sjelden benyttet bokonsulentene for å få hjelp. Juan savner eget bad, og skulle helst ha bodd for seg selv. Liker ikke å bo sammen

med ungdom han ikke kjenner. Dersom han ikke hadde fått bolig i Ungbo ville han fortsatt ha måttet bo hos slektninger.

Trondheim

Det danner seg to hovedinntrykk av beboerne i Trondheim. På den ene siden de som er født og oppvokst i byen eller omegn, og går på høyskolen eller universitetet. Mange bodde hos foreldre eller hadde leilighet/hybel da de fikk tilbud om Ungbo. Det er først og fremst økonomi og løsriving fra foreldrehjemmet de oppgir som viktigste årsak til å søke Ungbo. I tillegg finner vi en gruppe studenter fra andre steder i landet. På den andre siden får vi et bilde av de om ikke hadde en tilfredsstillende bosituasjon, som for tiden er uten arbeid eller skoleplass, og som lever av støtte fra det offentlige.

Kjell 23 år er født i Trondheim, men flyttet tidlig fra byen med familien. Han har fast arbeid som datatekniker og tjener bra. Kjell bodde hjemme hos foreldrene i en annen by da han fikk jobb i Trondheim, og han ventet ikke mange ukene før han fikk tilbud om bolig i Ungbo. Han bor i bogrupper med 3 andre i en fin bolig. Han setter mest pris på boligens beliggenhet og standard, samt den lave husleia. Bogruppa fungerer ikke alltid like bra, men han har god kontakt med Ungbo og er likevel fornøyd med å bo sammen med andre. Av negative ting som Kjell trekker frem er det ønske om større plass og eget bad, samt raskere reaksjon fra vaktmester. Det er få av hans venner som vet noe om Ungbo i det hele tatt. Selv fikk han kjennskap til Ungbo gjennom andre, men han visste ingenting om tiltaket da han søkte.

Arne 23 år er fra Trondheim, og studerer på høyskolen. Han lever av studielån og litt jobb på si. Da han søkte Ungbo hadde han egen leilighet, men husleia var for høy i forhold til inntekten. Han fikk vite om Ungbo gjennom venner, og at Ungbo hadde jevnlig kontakt med beboerne. Det tok bare noen uker før han fikk tilbud om bogrupper sammen med 6 andre. Han trives bra, og særlig er han fornøyd med sentral beliggenhet i tillegg til de lave bostiftene. Han benytter kontaktpersonen en sjelden gang om forhold som angår praktiske ting i boligen, og får den hjelpen han trenger. Arne fremhever også det positive i å bo sammen med andre. Hvis han ikke hadde fått tilbud gjennom Ungbo hadde han skaffet seg en hybel, noe han tror hadde gått greit.

Hilde 18 år er en av de yngste beboerne, er fra Trondheim og går for tiden på skole. Skolegangen finansieres delvis av stipend, delvis av foreldrene. Da hun fikk bolig i Ungbo hadde hun bodd på institusjon i over et år. Med konflikter i hjemme var det vanskelig for henne å bo hos foreldrene. Hilde fikk vite om Ungbo gjennom institusjonen hun bodde på, men visste ikke annet enn at Ungbo var et kommunalt boligtilbud til ungdom. Det tok ikke lang tid før Hilde flyttet inn i en bogrupper med 4 andre. Hun trives veldig bra i bogruppa, det er godt miljø og fin bolig. Hun er positiv til å ha en kontaktperson, men har ikke hatt noen grunn til å kontakte Ungbo selv fordi hun får den oppfølgingen hun mener hun har behov for. Det beste ved tiltaket synes Hilde er sikker bosituasjon, billig husleie og å bo sammen med annen ungdom. Hadde det ikke vært for Ungbo hadde hun bodd på institusjonen enda, tror hun.

Guro fyller snart 18 år og har nettopp fått tilbud om å flytte inn i bogrupper sammen med 6 andre. For tiden bor hun midlertidig i en liten hybelleilighet som Ungbo bruker som ventebolig. Guro er født i Trondheim, men har flyttet mye rundt med foreldrene sine. For noen år siden skilte mor og far lag, og moren og lillesøster flyttet til en annen kant av landet der mor etablerte seg med en ny mann. Det var en vanskelig tid for alle. Guro bodde en tid med faren sin i byen, men fordi faren hadde en problemfylt livssituasjon måtte Guro bo hos

mor og hennes nye familie. Dette fungerte dårlig, bl.a. fordi mor hadde små barn å ta seg av. Etter et par vanskelige år valgte Guro å komme tilbake til byen for å begynne på videregående. Det hun trengte var en stabil bosituasjon så hun kunne få ro til skolearbeid. For å klare seg økonomisk tar Guro av og til vakter på et hotell. I tillegg får hun stipend og litt støtte fra moren. Guro har endelig fått seg nye venner, etter mange år uten "rotfeste". Å bli invitert på søndagsmiddag hjem til klassekameraters foreldre, var noe av det hun satte mest pris på den første tiden på skolen. Det var desto mer sårende for henne å høre at vennene hennes misunnet henne en egen liten leilighet, fordi hun kunne gjøre hva hun ville og ikke hadde noen voksne som "maste" om alt mulig. Noen trakk også frem at hun fikk alt opp i hendene. Som Guro selv sa: "jeg skulle gitt alt for å bytte med dem, de har et hjem." Hun gleder seg til å flytte inn i bogruppe, hun savner tryggheten med å ha noen rundt seg.

Kapittel 5: Ungbo - forholdet mellom mål og praksis

I dette kapitlet skal det diskuteres nærmere hvordan Ungbotiltaket fungerer i forhold til intensjoner og behov i et forsøk på å gi noen føringer. Er modellen slik den fungerer i dag egnet for å hjelpe ungdom som har det problematisk til å få en bedre livssituasjon? Treffer tiltaket målgruppen? Hva kan eventuelt gjøres annerledes, hva bør satses på videre?

Dette vil belyses gjennom følgende temaer: Hvordan tiltaket organiseres, hvordan tiltaket gjøres kjent, hvilken gruppe ansees som vanskeligstilte, bogruppe som modell, omsorg og oppfølging og hvilken boform og boligtyper som egner seg best. Forskjellen i hvordan Ungbomodellen fungerer og praktiseres i de to byene vil komme fram under hvert tema, framhevet i kursiv.

Vi kommer også inn på hvilke andre boalternativer som ungdom har uten Ungbo, og sammenligner kostnadene mellom de ulike tiltak.

5.1 Organisering og struktur

5.1.1 Organisering av arbeidsoppgaver

Bokonsulentene i Ungbo har de samme arbeidsoppgavene, men ansvar for forskjellige adresser. Arbeidsoppgavene består av intervjuing av søkere, rapportskrivning, melding til tildelingsmøtet, sette sammen bogrupper, visning av boliger, oppfølging av bogrupper ved hjemmebesøk, samtaler på kontoret og samarbeid med andre instanser.

Det går mye tid til administrasjon og papirarbeid, og mange mener at de får for liten tid til å følge opp beboerne slik de ønsker. I *Trondheim* er bokonsulentene tillagt enkelte arbeidsoppgaver for kontoret (Bolig og Byfornyelseskontoret) generelt, noe som til tider tar mye tid i forhold til spesifikke oppgaver tilknyttet Ungbo.

Det bør vurderes om organiseringen av arbeidet særlig i *Oslo* bør bli mindre differensiert / mer spesialisert slik at bokonsulentene får bedre tid til å jobbe med beboerne. I januar 1998 overtok for øvrig 4 bokonsulenter arbeidet i søkerinntaket, en ny ordning som ble satt i gang på bakgrunn av ønsket om mer samarbeid og mer spesialisert arbeid. Det bør også vurderes om mer av det administrative arbeidet bør rasjonaliseres på en bedre måte, der målet må være å øke satsingen på beboerne.

I *Trondheim* har de ingen egen ekspedisjon eller mottak, og fører til at tilgjengeligheten ikke er tilfredsstillende. Ved å legge til rette for et bedre mottak ville man nå bedre ut til målgruppen og det ville bli enklere med personlig kontakt mellom søkere / beboere og medarbeiderne i Ungbo.

5.1.2 Samarbeid innad i Ungbo

Det er lagt opp til at bokkonsulentene i Ungbo skal ha et tett samarbeid med hverandre, både når det gjelder søkermottak og oppfølging av beboerne. I *Oslo* består samarbeidet av formell og uformell møtevirksomhet om tiltaket, men det foregår lite samarbeid når det gjelder bogrubbene. Enkelte steder er det to bokkonsulenter om en adresse, men som oftest er de alene om å følge opp beboere. Hver uke avholdes seksjonsmøter om beboersaker.

I følge medarbeiderne i *Oslo* savner de mer samarbeid om bogrubbene og beboerne, på samme måte som der to deler en adresse. En viktig begrunnelse for bedre samarbeid i bogrubbene er å unngå at dette arbeidet blir ”privatisert” og opp til den enkelte bokkonsulent. Gjennom økt samarbeid vil de oppnå en større felles bevissthet og holdning til arbeidet.

I *Trondheim* arbeider det færre bokkonsulenter og de samarbeider tettere enn i Oslo. Samarbeidet går ut på faste møter ukentlig, i tillegg til å gi hverandre råd og veiledning. Likevel savnes det mer samarbeid når det gjelder oppfølging.

5.2 Hvordan gjøres tiltaket kjent?

En forutsetning for at Ungbotiltaket skal fungere tilfredsstillende i forhold til målsettingen er at målgruppen nås. Et vesentlig spørsmål er derfor hvordan tiltaket gjøres kjent og om opplysninger om tiltaket når fram til målgruppen.

Målgruppen i Ungbo er ungdom mellom 17 og 23 år i Oslo og mellom 17 og 25 år i Trondheim. Hvem er det som får vite om Ungbo? Hvordan gjøres tiltaket kjent blant ungdommene og hva legges det vekt på når det informeres om tiltaket?

5.2.1 Markedsføres tiltaket godt nok?

Tiltaket er en kommunal ordning og i prinsippet åpent for all ungdom innen en viss aldersgruppe, og tiltaket bør derfor kunne forventes å være godt kjent blant målgruppen. I *Oslo* gjøres Ungbo kjent gjennom samarbeidspartnere som sosialkontoret og barnevernet, men tiltaket gjøres også kjent på enkelte messer og på skoler. I tillegg trykkes det opp brosjyrer som distribueres, samt at de setter inn annonser i aviser. Ungbo i Oslo har også hatt kampanje på Oslo Sporveier med plakater på trikker og busser, senest høst/vinter 1998/99. Et problem i markedsføringen er at dette skjer uregelmessig og sporadisk, og er avhengig av medarbeidernes kapasitet.

I *Trondheim* har de ingen aktiv markedsføring av tiltaket og heller ingen brosjyrer som opplyser om Ungbo. Ungbo gjøres kjent i stor grad via jungeltelegrafan.

Som vist i forrige kapittel fikk beboerne i stor grad kunnskap om Ungbo gjennom venner og kjente, og som bekrefter en mangelfull og sporadisk markedsføring av tiltaket. Dette gjelder særlig i *Trondheim*, der mange av beboerne kjente noen som bodde i Ungbo fra før. I følge Ungbokontoret begrunnes dette i stor grad med kapasitetsproblemer. I tillegg er det også en viss redsel for å gå ut til alle med opplysninger om tiltaket, fordi dette vil føre til en økning i søkermassen uten at de kan tilby flere ungdommer bolig.

Et unntak er de mest vanskeligstilte beboerne, de som allerede er i kontakt med offentlige / kommunale kontorer og andre samarbeidsetater. De får vite om tiltaket gjennom disse, og får ofte hjelp til å skrive søknader. Som oftest får også disse ungdommene en vurdering fra andre etater som ligger ved søknaden til Ungbo, som bidrar til å synliggjøre deres behov.

Det viser seg altså at markedsføringen av Ungbo er mangelfull og mest fokusert på de som har kontakt med samarbeidspartnere, og det bør satses mer aktivt på å gjøre tiltaket kjent blant ungdom generelt og særlig for de som ikke har kontakt med hjelpeapparatet fra før. Ungbo i *Trondheim* bør innarbeide dette i sine rutiner. Markedsføringen bør skje regelmessig. Selv om konsekvensen kan bli lange søkerkøer, vil dette i seg selv være viktig for å kunne dokumentere ungdommens behov for rimelige og gode botilbud.

5.2.2 Treffer tiltaket målgruppen?

Et sentralt spørsmål er om tiltaket når ut til målgruppen. Som målgruppe er tiltaket både rettet mot all ungdom som trenger bolig, men i tillegg er Ungbo særlig rettet mot vanskeligstilte ungdom. Hva informeres det om i tiltaket til søkere/beboere? Legges det vekt på at det er tilbud til vanskeligstilte?

I forrige kapittel så vi at de færreste visste noe om Ungbo annet enn at det var et kommunalt boligtilbud for ungdom, og som viser at ungdommen i liten grad har kunnskap om at tiltaket er et forebyggende tiltak med boligen som virkemiddel, og at det er spesielt for vanskeligstilte. En viktig begrunnelse for dette er i følge medarbeiderne å unngå stigmatisering av ungdom. Gjennom å ha et åpent tilbud til alle unngår man å ”skremme” bort potensielle søkere. Det er også av stor betydning at Ungbo ikke assosieres bare med ”problembarn”, og at søkere ikke tror de må ha problemer for å kunne bo i Ungbo. Her ser vi en diskrepans mellom holdninger og målsetninger på den ene siden, og praksis på den andre. Dersom dette hadde vært gjennomført, ville markedsføring av tiltaket vært gjort bedre for hele målgruppen, ikke bare for de mest vanskeligstilte slik det kom fram ovenfor.

Både i Oslo og i Trondheim legges det først og fremst vekt på at Ungbo er et rimelig kommunalt boligtilbud til ungdom generelt i en tre-års periode, og at det i tillegg omfatter oppfølging av den enkelte. Det opplyses også om plikter og regler, og om boligtyper.

I *Oslo* nyanseres i tillegg informasjonen i forhold til hvem som informeres: overfor myndighetene vektlegges tilbudet til vanskeligstilte og at det er et forebyggende tiltak, til ungdommen at det er et botilbud. De siste par årene er det i Oslo lagt mer vekt på at tilbudet er til vanskeligstilte ungdom også overfor målgruppen.

Til tross for at Ungbo markedsføres som et tilbud til all ungdom, så vi at søkerne særlig i Oslo, men også til en viss grad i Trondheim, er vanskeligstilte (dette kommer vi nærmere inn på i nedenfor). Det påpekes i *Oslo* at de ikke når fram til de ressurssterke ungdommene fra Oslo og Akershus slik de ønsker. I *Trondheim* kan vi se et annet mønster. Her når de fram til ressurssterke ungdom. Fordi Ungbo særlig i Trondheim stort sett gjøres kjent gjennom venner og kjente, ser vi en fare i at det rekrutteres for ensidig innen samme miljø i forhold til målgruppen, og at det blir for tilfeldig hvem som vet om tiltaket. Det blir den samme gruppen som rekrutterer hverandre.

Det kan se ut som om målgruppen treffer noe ulikt i de to byene, med mangel på "vanlige" ungdom i Oslo og med overvekt av "vanlige" søkere i Trondheim. Dette til tross for at hjelpeapparatet "tilfører" Ungbo vanskeligstilte ungdom med ekstra behov.

5.2.3 Bør tiltaket markedsføres som et tilbud til ungdom generelt eller bør det legges vekt på vanskeligstilte?

Et problem som reises er hvorvidt tiltaket skal gå åpent ut som et generelt tilbud til all ungdom eller om det skal fokuseres på vanskeligstilte ungdom spesielt. I følge Ungbomedarbeiderne er det en fordel å fortsatt legge vekt på at Ungbo er et boligtilbud for all ungdom. Begrunnelsen for dette er blant annet at tiltaket ikke bør assosieres med problem-belastede ungdom, verken for den potensielle søkergruppen eller for folk flest. Dersom man i markedsføring og informasjon retter tilbudet først og fremst til vanskeligstilte ungdom, vil dette i følge medarbeiderne føre til en negativ fokusering på hver enkelt søker både fra søkerne selv og i opptaksprosedyren.

I *Trondheim* har de den siste tiden fokusert på den yngste gruppen ungdom, og de har en helt bevisst holdning om at denne gruppen ikke selv må få inntrykk av at de er spesielle eller ansees som vanskeligstilte.

Det er her viktig å nyansere hva som menes med vanskeligstilte og "problembelastet" ungdom. Ungdom som henvender seg til Ungbo trenger et sted å bo fordi de av en eller flere årsaker har problemer med å få bolig på annen måte, fordi de har dårlig økonomi eller / og fordi de trenger kontakt med voksenpersoner. Selv om det ikke er et poeng i seg selv å fokusere på det negative ved ungdommens livssituasjon, er det likevel viktig å ha en bevisst holdning om hva Ungbotiltaket skal være og hvem som er målgruppen. Det oppleves nødvendigvis ikke negativt for ungdommen selv å være bevisst at de av ulike årsaker trenger en bolig i Ungbo. Flere av beboernes og søkerens bakgrunn tyder på at de ikke har / har hatt det lett. Materialet viser imidlertid at de ikke erfarer sin rolle som beboer i Ungbo problematisk i forhold til omgivelsene rundt, og det viser at en stor andel er eller var fornøyd med å få bo i Ungbo. Det kan derfor stilles spørsmål om det er grunnlag for å frykte at ungdommen i Ungbo ser på seg selv som en spesiell gruppe i forhold til andre.

Vi vil anbefale at tiltaket gjennom markedsføringen ikke legger skjul på at det først og fremst er et boligtilbud til ungdom som av ulike årsaker har problemer med å skaffe bolig gjennom det generelle boligtilbudet.

5.3 Hvem er de vanskeligstilte?

I Ungbos målsetting legges det vekt på at tiltaket er for både vanlige og vanskeligstilte ungdom, slik det også kommer frem i medarbeidernes forståelse av målet med Ungbo: "Ungbo er et sosialfaglig forebyggende arbeid for ungdom med bolig som virkemiddel og med spesielt ansvar overfor vanskeligstilte ungdom". "Gi rimelige boliger med trygg start i voksenlivet, spesielt er integrering av utsatt ungdom." Det fokuseres imidlertid mye på de vanskeligstilte, de med mest problemer, samtidig som et mindretall av dem i følge målsettingen får botilbud i Ungbo. Samtidig er det et mål å ikke ta inn for mange vanskeligstilte, fordi dette kan gå på bekostning av hele målsettingen med å forebygge. Dette gjelder særlig bogruppene. Det bør være en balanse mellom såkalt "vanlige" eller "normale"

ungdom uten andre problemer enn dårlig økonomi og liten betalingsevne, og med et behov for et rimelig sted å bo, og utsatt ungdom.

5.3.1 Hvordan skille mellom "vanlige" og vanskeligstilte ungdom?

Hvor lett er det å skille mellom vanskeligstilte og de andre ungdommene, og hvor går skillet? Er det nok å ha dårlig økonomi? Materialet har vist at den største gruppen beboere oppgir billige boutgifter i tillegg til et generelt ønske om å flytte hjemmefra som hovedårsak til å søke seg til Ungbo. I innledningen ble definisjonen av vanskeligstilte blant annet regnet som personer som har små muligheter for å skaffe egnet bolig selv på grunn av lav inntekt, og som ikke kan regne med snarlig bedring i økonomien. Definisjonen av vanskeligstilte på boligmarkedet viser seg her å være altfor vid i forhold til Ungbotiltaket, fordi det stort sett favner all ungdom som søker tiltaket.

Materialet har også vist at flere har en vanskelig situasjon og har, som vi allerede har vært inne på, ofte sammensatte problemer. Noe av dette fanges opp ved beboere som oppgir konflikter i hjemmet, eller beboere med innvandrerbakgrunn som trenger både bolig og sosial kontakt. Vi finner også ungdom uten fast bolig, ungdom som er svært unge og ungdom uten arbeid i denne gruppen. I forhold til Ungbo vil vanskeligstilte være de som av ulike årsaker ikke har mulig for å etablere eget boforhold i markedet. Dette kan være lav inntekt, språk eller utseende, innflytter eller innvandrere, sosiale ferdigheter, helse og lignende.

I materialet vårt er det vanskelig å skille klart mellom gruppene, fordi mye ikke fanges opp på svarskjemaene. På en annen side kan materialet tyde på at vi har fått mange vanlige ungdommer. Et kildekritisk problem er her at vi ikke får et helhetlig bilde av beboerne, og at mange ikke begrunner svarene godt nok.

Ved å se på søkermassen finner vi i *Oslo* de vanskeligstilte først og fremst blant ungdom med innvandrere – og flyktningbakgrunn, særlig unge gutter, en endring som kan sees særlig i løpet av de siste årene. I følge Ungbos årsberetning fra Oslo er økningen i andelen innvandrerungdom bekymringsfull, og det påpekes at denne gruppen ikke ser ut til å ha andre tilbud enn Ungbo (Årsberetning 1998:14). Denne gruppen viser seg å ha store problemer med å skaffe seg bolig på det ordinære boligmarkedet (Sipe 1998), og de fleste mangler et sosialt nettverk i Norge. I tillegg har det i følge medarbeiderne i Ungbo vært en økning i søknader fra ungdom med barnevernerfaring, og en tyngre gruppe ungdom med økonomiske, sosiale og/eller psykiske problemer.

I *Trondheim* sees en økning i yngre ungdom og flere fra psykiatrien med sammensatte problemer. De som betegnes som vanskeligstilte i Ungbo viser seg å ha en vanskelig sammensatt livssituasjon i tillegg til at de trenger bolig. I følge medarbeidere som arbeider i omsorgsseksjonen og som er nære samarbeidspartnere til Ungbo, er det en del særlig blant de yngste som har store problemer med å tilpasse seg en normal livssituasjon, men som ikke hører hjemme på en institusjon. Det kan være ungdom ned til 16 år der familiene har store problemer og foreldre og barn ikke kan bo sammen, det kan være rusproblemer eller atferdsproblemer.

Et forslag til kriteriet som kan bidra til å skille de vanskeligstilte fra de mindre vanskeligstilte er å ta utgangspunkt i økonomien, der de med lavest inntekt kommer inn.

Et spørsmål som kan stilles til beboergruppen i Ungbo er om de skiller seg ut i forhold til annen ungdom i etableringsfasen. Hadde de vanskeligere med å få bolig enn andre? Sliter disse ungdommene med større problemer enn ungdom flest? Det er vanskelig å vite noe om ungdom flest, men hovedinntrykket fra besvarelsene, fra medarbeidernes egne erfaringer og fra samarbeidsetatene er at en relativt stor andel ungdom nå er i en vanskelig situasjon. Dette har forverret seg i løpet av de par siste årene og blant annet går flere ungdom på sosialet nå enn tidligere.¹²

Et annet spørsmål er hvorvidt ungdommene ville klart seg uten Ungbo. Hvor ville de ha havnet? Hadde de fått andre tilfredsstillende boliger? Svarene fra beboerne viste at mange tror de ville havnet på gata, uten bolig, som bostedsløse eller fortsette i en tilfeldig bosituasjon, fordi det ikke finnes lignende tilbud med så lave boutgifter og med kontrakter av en viss varighet.

”Dere hjalp meg i en vanskelig situasjon og håper for all del at dere kan fortsette å hjelpe enda flere i framtiden.” (Kvinne 20 år, Oslo.)

”Mine tre år på Bakklandet var helt avgjørende for min livssituasjon.” (Mann 28 år, Trondheim.)

I følge medarbeidere blant Ungbos samarbeidspartnere, er alternativet enten hybelhus med relativt høye boutgifter, eller boliger på det private leiemarkedet. Et problem med for eksempel hybelhus, er mangel på personlig oppfølging som mange trenger, samt en opphopning av "belastede" ungdom som påvirker hverandre i negativ retning. Erfaringer viser at en del ikke blir boende mange månedene fordi de enten blir kastet ut på grunn av bråk eller fordi de ikke klarer å betale husleia.¹³ Forskjellen mellom sosialkontoret og Ungbos konsept er at Ungbo jobber med helheten, med miljøet rundt og ikke bare individet. Integrering står i fokus. Sosialkontorene er mer fokusert på individet.

5.3.2 Skal Ungbo begrense inntaket av studenter?

Undersøkelsen viser at flere av beboerne er studenter, noe som særlig gjelder *Trondheim*. Det kan diskuteres om studenter i så stor grad bør tilbys boliger gjennom Ungbo, og om ikke studenter bør finne bolig gjennom andre kanaler. Noe av forklaringen på antallet studenter i *Trondheim*, er i følge Ungbos medarbeidere at såkalt "alternativ" ungdom i *Trondheim* for 10-12 år siden fikk bolig i Ungbo i områder med saneringstruede hus, både for å utnytte alle tomme boliger, for å få et levedyktig bomiljø der og ikke minst for å ta vare på husene.¹⁴

I St.melding 49 om "Unge og vanskeligstilte på boligmarkedet" regnes studenter med blant gruppen vanskeligstilte på grunn av lave inntekter og høy gjeld (St.melding 49 1997/98). I Ungbo regnes studenter i flere sammenhenger som en relativt ressurssterk gruppe, og kan sees som en gruppe som faller litt på siden av Ungbos målgruppe. På en annen side er studenter like blakke og i like stor bolignød som mange andre ungdom, i tillegg har mange stor gjeld. Sett i forhold til målsettingen med Ungbo som legger vekt på bruk av gode rollemodeller for

¹² Opplysninger fra flere sosialkontor i Oslo, og fra Kirkens Bymisjon i Trondheim.

¹³ Opplysninger fra en av Ungbos samarbeidspartnere i Trondheim.

¹⁴ Opplysninger fra en Ungbomedarbeider i Trondheim.

den svakere grupper, vil også studenter være en viktig ressurs, og som viser seg å være viktig for å styrke bogrupperne.

Ungbo bør likevel se nærmere på andelen av studenter. Sett i forhold til den økende andelen av mer vanskeligstilte kan det virke noe "luksuriøst" å tilby boliger til studenter. Alternativet vil være å minske inntaket blant denne gruppen til fordel for andre mer vanskeligstilte ungdom. Inntak av studenter kan imidlertid lettere forsvares dersom Ungbomodellen endres til å for eksempel være et "isolert" tiltak som en del av et større og mer differensiert boligtilbud til ungdom, der det kan tilbys varierte boligtilbud. (Dette kommer vi tilbake til i konklusjonen.)

5.3.3 Bør andelen av vanskeligstilte øke?

En økende andel av vanskeligstilte ungdom viser seg å påvirke opptak og tildeling av bolig, noe som blir sett på som et stort dilemma blant medarbeiderne på Ungbokontorene. Særlig ungdom med innvandrerbakgrunn må vente lenger enn andre i søkerkøen. Dette forklares med at det ikke bør bo for mange innvandrere i hver bogrupper. Ungdom med innvandrerbakgrunn trenger ekstra oppfølging på grunn av mangel på nettverk, språk og lignende, og hensikten er at bogrupper skal fungere som et fundament for sosialisering og integrering. Likevel har beboere med innvandrerbakgrunn økt de senere årene.

En økning av andelen vanskeligstilte kan i verste fall føre til at målsettingen mislykkes. I målsettingen legges det blant annet vekt på selvstendiggjøring og å mestre egen livssituasjon. For å oppnå dette bør det ikke være for mange med "problemer". Bogruppernes funksjon og sammensetning skal fungere i forhold til målsettingen, der det legges vekt på bruk av rollemodeller for de svakeste. Dermed er det viktig at grupperne ikke presses i forhold til for mange problembelastede. Her er det igjen viktig å understreke at vanskeligstilte ikke er en avgrenset kategori, og ungdom med problemer på ett område kan ha store ressurser på andre områder.

Dersom Ungbo skal styrke andelen av vanskeligstilte, blir det en annen modell som må sees sammen med forholdet mellom bogrupper og enkeltboliger. Dersom det skal tas inn flere beboere med sammensatte problemer må Ungbo endre målsetting og praksis. Dette kan kanskje være mer rettferdig eller riktig i forhold til det reelle behovet som synes å vise seg i søkerkøen. På en annen side vil det bli vanskelig å opprettholde et ideal eller en modell der andre skal være rollefigurer. Hva blir i så fall alternativet? Blir det tyngre institusjoner med tett oppfølging av den enkelte, mer lik sosialomsorg?

Dersom andelen av de tyngste beboerne øker, vil dette medføre tettere oppfølging av bogrupperne og dermed flere ressurser, men vil også føre til en endring i målsetting der boligen skal være et middel. En alternativ modell er å bygge nye og egne boliger / hybler for tyngre grupper av vanskeligstilte med tettere oppfølging enn det Ungbomodellen praktiserer, der det sosiale og integrerende aspektet legges mer vekt på og der mer av ansvaret legges på ansatte og ikke på medbeboere.

5.4 Å bo sammen med andre – bogruppe som modell

5.4.1 Hvordan fungerer bogrupperne i forhold til intensjonen?

Ungbo kan ideelt sett sees som et redskap for å øke mestring av egen situasjon, og bogrupperne er ett av virkemidlene for å oppnå dette. Hvor sterkt står bogruppen i forhold til den enkeltes situasjon? Hvor mye tåler bogrupperne av belastninger før det rakner? Velges de ut på riktig måte, hvordan er sammensetningen av bogrupperne?

Fordi det er flere søkere som kan karakteriseres som vanskeligstilte, er det blitt mer problematisk å sette sammen grupper. Det er først og fremst den eksisterende bogruppen som tas hensyn til når nye beboere får plass, og det er opp til bokonsulentene å sette sammen grupperne på bakgrunn av den kjennskap han eller hun har til beboerne. Bogrupperne kan også komme med ønsker, og disse innfris dersom det er faglig dekning for det. Enkelte grupper kan ha stor belastning og trenger ”sterke” beboere, andre grupper fungerer godt, er stabile, og kan i følge konsulentene tåle en påkjenning. Det hender også at enkelte grupper bygges opp rundt en spesiell søker. Bogrupperne vurderes altså kontinuerlig for å se hvordan de fungerer og hva de kan tåle av ”belastninger”. I *Trondheim* fremheves det i tillegg at det ønskes spredning i alder og interesser, og det er et mål å rekruttere minst en person i hver gruppe som skal fungere som en slags administrator for det praktiske i boligen.

Mange av beboerne vil gjerne bo sammen med andre, men vil helst bo med likesinnede, med ungdom med samme livsstil og holdninger. Det å bli kjent med flere og få nye venner er av stor betydning for enkelte. Noen er innflyttere fra andre steder og mangler et sosialt nettverk i byen, andre forsøker å bryte med en turbulent fortid og vil etablere nye kontakter. Å bo i et fellesskap kan bety trygghet. Ønsket om å være en del av et fellesskap kan også sees i sammenheng med ungdomstiden, en fase i livet man er mer avhengig av andre for å bekrefte seg selv og forme sin egen identitet.

Det viser seg at forholdet mellom vanskeligstilte og vanlig ungdom i bogrupperne ikke er entydig, og samsvarer ikke alltid med hvordan de ble definert da bogruppen ble satt sammen. I følge medarbeiderne kan det like gjerne fungere dårlig mellom ”vanlig” ungdom, og disse kan være mer vanskeligstilte enn først antatt. Det er altså ikke gitt at vanlig ungdom er ”sterke” nok til å fungere like bra som forventet. Det fremheves imidlertid at ”bogruppermodellen er veldig positivt utviklende dersom det er overvekt av sosiale, utadvendte og pålitelige ungdommer som er motivert for å gi og ta i et fellesskap”, og at de ”opplever stor forståelse blant ungdom for at enkelte har det problematisk”.

Gjennom intervjuer med Ungbos samarbeidsetater kom det fram at særlig en del av de yngste finner trygghet i å bo sammen med andre. Dette gjelder først og fremst ungdom med sammensatte problemer. Enkelte har angst for å bo eller være alene og må ha noen rundt seg. For disse beboerne er bogrupperne eneste alternativet for å kunne klare en bosituasjon uten å være på institusjon.

Til tross for at en del av beboerne er skeptiske til å bo sammen med andre og at bogrupperne ikke alltid fungerer, er det viktig å opprettholde bogrupper som modell særlig med tanke på de yngste og på de svakeste beboerne.

5.4.2 Hvor stort press tåler bogrupperne?

I forrige kapittel så vi at noen beboere har dårlige erfaringer med problembefoere, og derfor er skeptiske til bogrupperne. De påpeker at ressursvake beboere bør få bedre og tettere oppfølging av Ungbo, og at bogruppa som helhet lider under at enkelte har problemer. Spesielt nevnes rus- og atferdsproblemer blant enkelte som er vanskelig å takle for resten av bogruppa.

Det kan stilles spørsmål om det settes særlig høye krav til beboere som bor i bogrupper i Ungbo sett i forhold til andre boformer. Beboere velges ut som modeller for vanskeligstilte ungdom. Hvor mange problembelastede beboere kan en bogruppe tåle før det går ut over de andre i gruppen? En fare ved å øke andelen av beboere med sammensatte problemer er at det oppnås en uønsket effekt ved at gruppen støter ut og tar avstand fra de svakeste istedenfor å integrere, slik hensikten er. Det skjer en utstøtning istedenfor integrering. Dersom grupperne presses for mye kan det også føre at til de ”sterkeste” flytter ut. En annen konsekvens er at de som tilsynelatende er ressurssterke lettere påvirkes i negativ retning hvis de bor i grupper med for mange problembelastede ungdom. Følgende tilbakemeldinger viser noe av problemet:

”Det er litt synd at man må ha vanskeligstilte ungdommer inn i bogrupperne. Det fører så lett til at deres problemer synliggjøres for andre, og hva skal vi gjøre da? Tenk på hvis du observerer at en kamerat / venninne du bor sammen med stjeler og oppbevarer tyvegods i ditt hjem. Hva gjør du da? Rusproblemer er heller ikke så lett å ta fatt i. Tross alt er vi fremmede for hverandre. Skal vi bryte inn i deres liv? Eller sladre til Ungbo? Det er et stort ansvar for de som bor sammen med slike!” (Kvinne 24 år, Oslo.)

”Man bør være enda strengere mot de som bryter regler, stjeler andres saker, og ikke tar hensyn til andre beboere. De bør flytte ut. De er ikke trygge å bo sammen med og ikke til å stole på, de vil vi ikke ha.” (Kvinne 20 år, Oslo.)

”Jeg synes dere burde passe bedre på bogrupperne. Jeg er en jente som er veldig ordentlig, har aldri være borti noe tull, og ble plassert sammen med to tidligere stoffmisbrukere. Den ene drev fortsatt på. En lot dama si bo der fast, og skaffet seg, noe jeg var veldig allergisk mot. (...) Jeg måtte flytte ut det siste halvåret. På meg virker det som om tilbudet deres ikke bør tilbys ungdom som klarer seg utmerket i samfunnet og ikke har problemer.” (Kvinne 20 år, Oslo.)

”Sammensetningen i bogrupperne er veldig dårlig, dette bør endres. Jeg opplevde å bo sammen med 4 17-åringer, jeg var selv 23 år. Når flere av dem hadde problemer, psykiske, arbeidsledige etc, ble det mye ekstra. Jeg ønsket å bo sammen med andre som holdt på med liknende ting. Jeg skulle studere i Oslo. jeg var ikke klar over at Ungbo tok inn beboere med særlige problemer (barnevernet for eksempel, og dette ble det heller ikke opplyst om da jeg flyttet inn.” (Kvinne 25 år, Oslo.)

”I bofellesskapet jeg bodde var det noen som stjal mat og andre ting, og det var to som også enkelte ganger var borti stoff. Vi andre i gruppen tok dette opp med Ungbo flere ganger uten at det ble gjort noen ting. Det eneste som ble gjort var å sende ut flere advarsler til den personen det gjaldt. Noe mer ble aldri foretatt. Til

slutt måtte jeg bare flytte ut fordi tingene mine ble stjålet og fordi det ikke lenger var noe trivelig å bo der.” (Mann 24 år, Oslo.)

Besvarelsene både fra medarbeidere og beboere tyder på at bogrupperne bør følges opp bedre, og at medarbeiderne i Ungbo bør bli mer lydhøre for klager og bråk. Sammensetningen av bogrupperne bør evalueres bedre fortløpende, med raskere endringer i gruppene dersom det oppstår misnøye. Dette behovet vises særlig i *Oslo*. I *Trondheim* ser sammensetningen av bogrupperne ut til å fungere bedre. Det er viktig å holde fast ved at andelen av ungdom med store problemer bør begrenses i bogrupperne.

5.5 Omsorg og oppfølging

I Ungbomodellen er det tatt utgangspunkt i at bosituasjonen har stor innflytelse på livssituasjonen for øvrig, og som er Ungbos kjerneområde. En god bosituasjon knyttes opp til stabile og trygge kontrakter over en tre-års periode, noe som vil føre til bedre forutsetninger for å takle for eksempel skolegang og arbeidsliv. Et sentralt virkemiddel for en god og trygg bosituasjon er også personlig oppfølging av beboerne. Hensikten med oppfølging av beboerne er blant annet at de senere skal kunne klare seg selv i en vanlig bosituasjon. Ungbotiltaket samsvarer med en velferdspolitisk målsetting, og kan sees i sammenheng med forebygging. I forebyggende tiltak skal det manøvreres mellom rammer og omsorg på den ene siden, og selvstendighet og frihet på den andre. Det må skapes gode rammer for uavhengighet, frihet og ansvar.

5.5.1 Ungbo som et forebyggende tiltak

Sentralt i forebygging står *inkludering*. Inkludering karakteriserer i følge pedagogen Ole Petter Askeheim den norske offentlige ungdomspolitikken i dag (Askheim 1994:247). Inkludering skjer gjerne i tette, trygge nærmiljøer, og målene er å fremme deltakelse og integrasjon. De unge skal gis ansvar og oppgaver. I en Stortingsmelding fra 80-tallet heter det at: ”Ungdomspolitikken bør ha som formål å forebygge problemer blant ungdom gjennom å stimulere naturlig deltakelse fra ungdommen i samfunnet” (St.meld. nr. 19 1982/83:8). Inkludering som mål viser seg imidlertid å være generelt problematisk i forhold til dagens ungdom. Ungdom marginaliseres sterkere i dag enn tidligere i forhold til sentrale samfunnsarenaer gjennom en forlenget ungdomstid, marginalisering på arbeidsmarkedet, lenger utdanning (lenger i skoleverket), lenger avhengighet av foreldrene. Vi ser dermed en klarere polarisering og ekskludering enn inkludering (Askheim 1994:247). Større krav til utdanning øker negative konsekvenser som ikke å klare seg på skolen, arbeidsløshet og det er lettere å falle gjennom. Nærmiljøene fungerer heller ikke som arena for ungdommen. Som vi tidligere har sett ut fra søkerne til Ungbo, kan det merkes en tendens til flere vanskeligstilte og flere ungdom med sammensatte problemer nå enn tidligere. Erfaringene fra Ungbo tilsier også at beboerne trenger mer oppfølging nå enn før. Det viser seg at behovet er stort for tiltak som kan påvirke og bidra til inkludering, og forebygging på tiltaksnivå blir i følge Askheim en metode for inkludering.

Det ligger også et element av kontroll i forebyggende tiltak. Kontrollen forkler seg som noe annet og positivt (eks. behandlingstiltak) for å høste legitimitet. Dermed kan det også lett skje en diagnostisering eller en klientifisering av en gruppe som en belastet eller vanskeligstilt

gruppe. Sett ut fra denne synsvinkelen kan vi finne en formyndertanke, om hvordan samfunnet vil bli hvis det ikke gripes inn.

Hvordan kan Ungbo sees i forhold til forebygging og inkludering? Ungbo som tiltak kan betraktes som et forebyggende tiltak, der inkludering er et mål og der vi finner en viss grad av kontroll. Men kontrollen har et positivt innhold fordi det gjennom å kontrollere beboere bidrar til å forhindre ytterligere kriser for den enkelte, ved å gå inn med hjelpetiltak i form av bolig og oppfølging i en vanskelig eller ustabil livssituasjon.

En modell med omsorg og oppfølging i bosituasjonen for vanskeligstilte er i de siste årene blitt mer og mer aktuelt å anvende både i kommunale og i private tiltak, der også integreringstanken har stått sentralt. For eksempel har stiftelsen Kirkens Bymisjon drevet hybelhus fra tidlig på 1970-tallet, der hensikten har vært å gi et botilbud til mennesker i en problematisk livssituasjon. Botilbudet omfatter også personlig oppfølging, og fungerer som rehabilitering for denne gruppen beboere. Samtidig har ca. 1/3 av boligene vært leid ut på det åpne marked, til beboere som ikke har problemer. Hensikten med å blande vanskeligstilte med vanlige beboere er at de vanskeligstilte skal komme i kontakt med og omgås vanlige beboere, og som kan sees som et ledd i ”å ansvarliggjøre beboerne for eget liv og den påbegynte rehabiliteringsprosess”, og å ”gi beboerne trygge rammer, struktur og rom for egen utvikling, som bidrar til at den enkelte tør å ta i bruk de ressurser, positive erfaringer og interesser vedkommende har” (Bymisjon 1/1999). Nestleder i Byutviklingskomiteen, Kari Pahle, uttaler at ”Oslo kommune er svært opptatt av å tilrettelegge et boligtilbud for folk med sosiale problemer...Særlig ideen med å blande folk med og uten problembelastning virker interessant” (Bymisjon 1/1999).

5.5.2. Fungerer oppfølgingen i forhold til beboernes behov?

Hvordan skjer oppfølgingen av beboerne og fungerer den i forhold til behovet? I Ungbos mandat skal beboerne følges opp med jevnlig besøk av en bokonsulent. Dette varierer avhengig av både bogruppene, enkelte beboere og avhengig av medarbeidernes praksis. Oppfølging viser seg også å variere mellom de to byene.

I *Oslo* driver de hovedsakelig oppfølging i bogrupper der gruppen som helhet er det sentrale, og har i mindre grad individuell oppfølging av enkeltbeboere i bogruppene. Dette sees an etter behov, og varierer i intensitet. Bogruppene besøkes ca. en gang i måneden, og det sendes ut brev en uke i forveien om besøk. Når det gjelder beboere i leilighetene viser det seg også her å variere fra svært liten eller ingen oppfølging/kontakt til tett oppfølging i perioder. I følge medarbeiderne i Oslo er beboerne i leilighetene overlatt mye til seg selv, bokonsulentene kjenner beboerne dårlig og kan ofte ikke hjelpe av den grunn. Oppfølgingen av beboere skjer både ved møter på Ungbokontoret og ved hjemmebesøk.

Til tross for at oppfølging av beboerne er en sentral del av virksomheten til Ungbo, og som skiller fra andre boligtiltak, viser det seg at hjelpen i *Oslo* i praksis er basert på frivillighet, og at beboere kan unndra seg hjelp. Enkelte møter sjelden opp på møtene. Unntaket kan sees i forhold til de vanskeligstilte ungdommene som får hyppigere og mer forpliktende oppfølging enn de andre. Praksisen her er imidlertid ikke helt entydig. Enkelte medarbeidere mener at det ikke gjøre forskjell, og at det er vanskelig å gripe fatt i.

I *Trondheim* er kontakt med bokkonsulenten obligatorisk, og beboerne har plikt til å møte på beboermøter. I bogrubbene er det faste husmøter hver sjettede uke eller hver annen måned, i tillegg til at både beboerne og bokkonsulentene kan be om møter. Oppfølgingen handler mye om å gi råd og veiledning i forhold til det å bo, konfliktløsninger i bogruppe eller i forhold til naboer, råd og bistand om økonomi eller praktiske ting i boligen. Det er beboernes egne behov som er retningsgivende for oppfølging. I *Trondheim* intensiveres oppfølging for de med spesielle behov, og de inngår også et mer forpliktende samarbeid med andre hjelpeinstanser, for eksempel med Omsorgstasjonen for barn og unge som er med på å følge opp de aller yngste beboerne. Det handler om sammensatte områder som omfatter boligsituasjon (Ungbo), arbeid, skole og fritid.

Medarbeiderne i *Oslo* mener at flere av beboerne får for liten oppfølging i forhold til behovet, og ser et særlig behov for tettere oppfølging av enkelte ungdom. Det er i første rekke de vanskeligstilte som får for lite oppfølging, og behovene er ofte større en det som kan dekkes av Ungbo. Av og til må de dra inn andre hjelpeinstanser og samarbeidspartnere. I *Trondheim* påpekes dette som en utvikling de senere årene fordi de har fått en større andel av beboere med mer sammensatte problemer.

Oppfølging og mangel på dette relateres først og fremst til ressurskapasitet, og det er mangel på ressurser som ofte oppgis som årsak til at enkelte beboere ikke får den hjelpen de trenger. Det bør stilles større krav til obligatorisk oppmøte for beboerne også i *Oslo*. Dersom det praktiseres stor grad av frivillighet ved å møte bokkonsulentene, faller noe av mest sentrale ved Ungbomodellen bort.

Det bør også vurderes om Ungbo skal endre rutiner med oppfølging av enkeltindivider som kan falle utenfor i gruppemøter. Særlig fremheves erfaringer fra Ungbos hjelpeinstanser at de yngste har behov for mer oppfølging.

5.5.3 Har beboerne behov for voksenkontakt?

Oppfølging og voksenkontakt står som det mest sentrale i Ungbomodellen, og som skiller det fra andre boligtilbud. Er det slik at beboerne i Ungbo trenger mer enn et sted å bo? Klarer de seg uten oppfølging? I følge beboerne er de fleste positive til å ha en kontaktperson i Ungbo, men det er i stor grad hjelp til praktiske ting i bosituasjonen de helst etterspør hos bokkonsulenten.

Få av beboerne i vårt materiale så behov for personlig oppfølging. Det kan sees som en bevisst eller ubevisst strategi for å kanalisere personlige problemer over på praktiske, håndgripelige ting, og som kommer inn som et kildekritisk dilemma i undersøkelsen.

Svarene kan tolkes både i retning av at beboerne svarer dette i spørreskjemaene for ikke å "utlevere" seg selv som en med problemer, og i lys av de faktisk ikke har innsikt i sin egen situasjon og mener de ikke har behov for mer hjelp og oppfølging enn andre ungdommer. De fleste søkte Ungbo først og fremst fordi de trengte bolig. Ved å sammenligne med Nordahls undersøkelse fra 1985 søkte rundt halvparten av de unge boliger kun med tanke på å få tak i bolig, og ikke noe annet (Nordahl 1985). Dette kan tyde på at de ikke ser på seg selv som spesielle annet enn at de trenger et sted å bo. Beboerne er ikke en enhetlig gruppe og at de heller ikke identifiserer seg med vanskeligstilte eller svake. Beboerne er enkeltindivider som ser seg selv som hjelpetrengende først og fremst i forhold til en bosituasjon.

Ved å se nærmere på den yngste gruppen beboere er det flere som uttrykker behov for voksenkontakt, og som handler om noe mer enn å få hjelp til praktiske ting i boligen. Enkelte skiller seg ut som spesielt krevende. Dette gjelder i følge medarbeiderne særlig ungdom med psykiske problemer, ungdom med tidligere barnevernserfaring og en del innvandrere. Enkelte innvandrere, særlig enslige flyktninger, er vanskelig å gripe fatt i og sklir ofte unna. I tillegg kommer ungdom med rusproblemer, og tungt kriminelt belastede ungdom. Beboere med mangelfulle boevner innebærer mye ekstrajobbing overfor bogruppe og nabolag.

”Fordi vi etter hvert har såpass mange som krever mye og når kapasiteten ikke blir større, heller mindre, får ikke de som virkelig trenger det tilbud fort nok eller kanskje ikke i det hele tatt. Vi kan ikke ha grupper med for mange vanskeligstilte”.

Medarbeiderne fyller en sentral rolle for særlig de yngste. Flere av beboerne er i konflikt med foreldrene sine, men har god kontakt med personene i Ungbo og opplever å kunne snakke om ting de ikke kunne ta opp med foreldrene. Mangel på voksenkontakt blant ungdom i dag er økende, noe medarbeiderne i Ungbo merker. Ungbo fyller derfor et behov hos mange ungdom, særlig blant den yngste gruppen.

Opplysninger fra Ungbos samarbeidsetater bekrefter dette inntrykket. I følge flere ansatte er tilbudet om en fast voksenkontakt ofte en forutsetning for at de aller yngste kan bo ”for seg selv”. Ungdom ned til 16 års alderen har i Ungbo fått et godt alternativ til å bo hjemme hos foreldre under svært vanskelige og konfliktfylte forhold. Ofte kan det være nok at ungdommen bor i Ungbo et års tid, for så å flytte hjem hvis hjemmesituasjonen er blitt bedre.¹⁵

Uttalelsene nedenfor bekrefter hvor viktig en voksenperson kan være for ungdom i en ”turbulent” fase:

”Jeg hadde en svært vanskelig tid med mine foreldre, fikk enorm støtte hos dere. Jeg klarte å åpne meg og forteller mer enn jeg har klart hos andre. Fikk veldig fortrolighet med kontaktpersonene.” (Kvinne 28 år, Trondheim.)

”Det er et greit tiltak for ungdommer som trenger litt ”styring” enda, og bor for første gang hjemmefra.” (Kvinne 25 år, Trondheim.)

”Veldig grei kontaktperson i Ungbo. Har alltid vært behjelpelig med forskjellige ting. Jeg har bodd både sammen med andre og alene. Likte best å ha egen leilighet, med andre Ungbo-leiere rundt meg. Skal nå flytte ut av Ungbo og gruer meg litt, for det var ganske trygt. Du hadde noen du kunne spørre om hjelp.” (Kvinne 22 år, Trondheim.)

”Ungbo er et tiltak som jeg bare har hatt positiv erfaring med. Selv har jeg anbefalt Ungbo til alle jeg visste trengte bolig. Ungbo er et tiltak som ikke må kuttes ned på, for nettopp bolig er utrolig viktig for ungdom som forbereder seg til voksenlivet. Ungbo ble mitt stabile og trygge holdepunkt i en heller ny, ukjent og til dels kaotisk hverdag. Alle heder til Ungbo!” (Kvinne 25 år, Oslo.)

¹⁵ Dette gjelder spesielt for familier som går i familierapi og der hele familien får oppfølging for å løse konflikter.

”Veldig bra tiltak! Har en kontakt jeg er kjempefornøyd med; ungdommelig, grei og hører etter.” (Kvinne 22 år, Oslo.)

”De som arbeidet i Ungbo var fantastiske, og jeg tenker enda at de kan stå som modeller for hvordan jeg vil være når jeg er voksen.” (Kvinne 31 år, Trondheim.)

Hva skjer når bogrupperne ikke fungerer og når noen har ekstra behov for hjelp? Følges det opp med sanksjoner når beboere ikke følger reglene? I følge beboerne særlig i Oslo viser det seg at det ikke alltid er samsvar mellom oppfølging fra Ungbo og behovet i bogrupperne:

”Jeg synes de sier en ting på intervjuet, som for eksempel at de ikke godtar narkotika, og når de får melding om det blir ingenting gjort. Jeg synes også at de tar lite hensyn til de andre i bogrupperne når det ikke går bra med en i gruppa. Ting som står på kontrakten, som skal være grunn til utkastelse lar de gå, og tenker ikke på de som må bo med personen.” (Kvinne 20 år, Oslo.)

”For å være helt ærlig har jeg ikke noe positiv erfaring med Ungbo. De har ikke praktisert noe av reglene de forteller på intervjuet. De tar ikke hensyn til at enkeltpersoner ødelegger for bogrupperne... Bokkonsulentene skulle ha vist mye mer interesse for bogrupperne og ta et skikkelig tak i ting som skjer.” (Kvinne 23 år, Oslo.)

Flere nevner at bobesøk forekommer sjelden hvis det ikke er spesielt behov for det, noe som erfares som et savn:

”I utgangspunktet er det et godt tiltak. Men det virker som om jo mindre du gjør, jo mindre bryr Ungbo seg. Det blir en slags sovepute for mange. I mitt tidligere Ungbo-kollektiv var jeg ute for episoder der mine samboere brukte narkotika, vasket aldri etter seg, ble kastet ut av hybel men flyttet inn i stuen. Alt dette ble meldt fra til Ungbo uten at noe skjedde. Dette trekker mitt helhetsinntrykk betraktelig ned.” (Kvinne 23 år, Oslo.)

For å endre på tiltaket foreslås det å være ”enda strengere mot de som bryter regler, stjeler andres saker, de som ikke tar hensyn til andre beboere bør flytte ut. De er ikke trygge å bo sammen med og ikke til å stole på. De ønsker vi ikke å ha.”

Til tross for at vi finner relativt store variasjoner mellom hvordan de unge selv oppfatter egen situasjon, er det imidlertid liten tvil om at oppfølging av en voksenperson i bosituasjonen er noe av det viktigste ved tiltaket.

5.5.4 Hva kan gjøres annerledes med oppfølging av beboerne?

Det foreslås fra medarbeiderne selv å differensiere oppfølgingen av beboerne, med en mer direkte kontakt med beboerne som har ekstra behov. En mer direkte oppfølging vil ikke nødvendigvis øke behovet for flere ressurser. Tiden brukes mer på de som trenger det, og kan reduseres tilsvarende i forhold til den generelle informasjonen som de i følge medarbeiderne bruker mye tid på.

En måte å styrke oppfølging på, er å fange bedre opp behovet ved innflytting i samarbeid med beboere. En annen måte er å gi veiledning i grupper, for eksempel til enslige forsørgere og til beboere med innvandrerbakgrunn. Det foreslås også mer forpliktende samarbeid med arbeidsplass, skole og helse og sosialsektoren. Ungbo er et spesielt tilbud som omfatter oppfølging av den enkelte. Dette er noe som burde vært gjort klarere både i forhold til medarbeiderne og beboere. Ved en større bevisstgjøring ville kanskje delen om oppfølging bli en klarere og bedre del av virksomheten. For å kunne gjennomføre det vil Ungbo måtte legge større vekt på dette i markedsføringen av seg selv.

5.6 Boform og boligtype

5.6.1 Hvilken boform fungerer best i Ungbo?

Det legges relativt mye tid i arbeidet med å finne den riktige boligtypen for beboerne. I følge medarbeiderne lærer beboerne best av jevn gamle velfungerende modeller. Å bli kjent med nye personer utenfor et tett vennemiljø er ofte redningen for en del ungdom og begynnelsen på en positiv endringsprosess. Dessuten er det å mestre egen bosituasjon av stor betydning, og 2-3 års erfaring i bogrupper er en viktig ballast. Det handler både om trivsel og tilhørighet, og mestring i forhold til det å bo med andre, med naboer og et miljø. Det er viktig å lykkes i denne fasen.

Til tross for at bogrupper er en betydningsfull modell for integrering, er det ikke gitt at bogrupper alltid er det beste. Medarbeiderne har her ulike syn, og som gjenspeiler forskjell i boligtilbudet i de to byene. Hva som er den beste boformen er avhengig av beboernes behov, og særlig varierer det etter alder. Enkelte mener at bogrupper er best for de yngste beboerne, og leiligheter er best for de som er eldre. For de yngste vil bofellesskap med eldre og mer erfarne ungdom være viktig i forhold til videre bokarriere, fordi det blant annet gir en mulighet til læring fra andre ungdommer når det gjelder boferdigheter, hensyn til naboer og lignende. Noen mener også at i bogrupper er det lettere å fange opp problemer fordi problemene hos en beboer blir synlig svært tidlig i bokarrieren når vedkommende bor tett sammen med andre. Tiltak og tilbud om hjelp kan da settes inn tidlig og beboer får mer tid i trygge omgivelser. Dessuten kan gruppa fungere som et stabiliserende element og bogrupper får mest oppfølging. Andre mener at det er lettere å følge opp enkeltpersoner i leilighetene enn i bogrupper, fordi man kommer tettere på beboerne. Tett oppfølging i bogrupper er vanskeligere. Praksis er at de som defineres som mest vanskeligstilte får tildelt leilighet.

Et dilemma som oppstår ved oppfølging av beboere i leiligheter, er når man overstiger grensen for det private. Medarbeiderne er hjemme i leiligheten, der "alle" rom er private. I bogrupper foregår møtene i fellesrommet, en halvoffentlig sone i forhold til beboernes egne hybler. I leilighetene kan det være vanskeligere å følge opp fordi medarbeiderne lettere føler at de overstiger grensene for beboernes privatliv. Det er en vanskelig balanse mellom å følge opp beboere og tilby ulike former for hjelp på den ene siden, og det å gå inn i beboernes private hjem på den andre. På en annen side er det nettopp beboerne i leiligheter som trenger tett oppfølging, mens praksis særlig i *Oslo* viser at dette ikke følges opp godt nok. Det blir et paradoks at disse beboerne ikke bor sammen med andre nettopp for å kunne lære av andre. I *Trondheim* fungerer dublettboligene som en mellomting mellom bogrupper og det å bo for seg selv.

Diskusjonen ovenfor har vist at modellen med gode forbilder ikke alltid fungerer etter intensjonen, og noen får en mer ustabil og utrygg tilværelse enn det de hadde tidligere. Funnene tyder likevel på at bogrupper er det mest egnede boformen for den yngste gruppen, mens de eldste vil kunne klare seg bra i egne leiligheter. En rekke kompliserende faktorer spiller imidlertid inn, som personlige problemer, behov for god forbilder og lignende. Det er viktig at Ungbo fortsatt kan tilby et differensiert boligtilbud, men bør revurdere praksis om å tilby leiligheter til de mest vanskeligstilte uten at det skjer tettere oppfølging og uten at det dannes et nettverk rundt.

For enkelte beboere har Ungbo tett samarbeid med andre etater om oppfølging. Opplegget for oppfølging kan tilrettelegges av Ungbo eller Ungbo går inn i et opplegg der søker allerede har oppfølging. Da blir Ungbos rolle å skaffe egnet bolig og å følge opp bosituasjonen.

5.6.2 Hvor stor betydning har fellesskapet?

I materialet kommer det fram et behov for flere private arealer med for eksempel egne bad til hver hybel, og flere fellesrom slik at valgene er større i forhold til å være med i fellesskapet og det sosiale. Vi ser her en konflikt mellom det kollektive og det private. Hvor mye felles legges det opp til for hver enkelt i bogruppa? Hva forventes av holdninger og innstilling til fellesskapet? Hva er forskjellen mellom å bo i en bogruppe i Ungbo og i et kollektiv?

Kollektive boformer kan sees med utgangspunkt i en ideologi om fellesskap, solidaritet og samhold, en ideologi som sto sterkt særlig blant ungdom særlig på 1970-tallet. Hensikten med den kollektive boformen var ofte noe mer enn å spare boutgifter og en praktisk deling av fellesrom. Mange hadde også felles bakgrunn og livsstil. Er det en lignende ideologi som vi finner igjen i Ungbomodellen? Forskjellen er i dag at kollektive boformer baseres mer på praktiske ordninger enn tanken om fellesskap. Det kan likevel tyde på at fellesskap står sterkt som et ideal i bogrupperne i Ungbo, fordi det legges vekt på bruk av rollemodeller som et ledd i det terapeutiske opplegget for vanskeligstilte.

En stor forskjell mellom Ungbos bofellesskap og de andre former for kollektiv er graden av frivillighet. I Ungbo har man ikke særlig valg. I *Oslo* plasseres man i bogruppe dersom ikke helt spesielle forhold tilsier at de trenger egen leilighet. Et annet argument for å tilby plasser i bogrupper i tillegg til tanken om gode rollemodeller er økonomi. Det er langt billigere å drive bogrupper med 5-6 personer i en boligenhet enn i egne små leiligheter/boenheter.

Vi kan sammenligne den kollektive boformen som Ungbo representerer med hospitser, som ville være alternativet for en del av ungdommene dersom de ikke hadde fått plass i Ungbo. Hospitserne kan også karakteriseres som en kollektiv boform, der beboerne har mye kontakt og deler fellesrom. Det er imidlertid store forskjeller mellom Ungbo og hospitserne. Mens Ungbo har en oppbyggende form, der beboerne "hjelpes" til å stå på egne ben senere, er hospitser nedbrytende for hele livssituasjonen. Undersøkelser viser at beboere på hospitser i stor grad rekrutteres til "dårlige vaner" av medbeboere (Ulfrstad 1998). Videre utsikter for en stabil bosituasjon er heller dårlig, i motsetning til Ungbo der bosituasjonen skal danne grunnlag for en videre boligkarriere.

Fellesskap kan ha stor betydning dersom rammene rundt er gode og trygge, og under kontroll. I motsatt tilfelle kan fellesskap i et dårlig miljø føre til at beboerne lett blir negativt påvirket og kan i verste fall ende opp "på gata".

5.6.3 Hvilke boform ønsker beboerne selv?

Beboerne selv ønsker seg først og fremst egen leilighet. I følge medarbeiderne er det kun enkelte som søker bogrupper, ofte de mest ressurssterke ungdommene. Ser vi på svarene fra tidligere beboere, viser det seg imidlertid at rundt 1/3 hadde nytte av erfaringene de fikk ved å bo i bogrupper og mange fikk nye venner. Kommentarene sier: ”Fikk erfaring med å leve blant nye mennesker”, ”Som ny i Oslo er Ungbo midt i blinken for å skaffe seg et sosialt nettverk”, ”Fikk erfaring med å takle nye folk”, ”Lærte å ta ansvar”.

Vanskeligstilte ungdom som har eller har hatt en problematisk livssituasjon med bakgrunn i rus, vanskelige hjemmeforhold og lignende, viser seg å ha et sterkt ønske om å bo sammen med andre og som ikke vil bo alene. Disse sliter ofte med angst, og ensomhet blir sett på som en trussel. Ønsket om å ha andre rundt seg gjelder blant annet ungdom som har bodd på institusjon eller hatt jevnlig tilsyn.¹⁶

Til tross for at bogrupper ikke alltid fungerer etter intensjonen for beboerne i sin helhet, bør bogrupper som boform fortsatt være det sentrale i Ungbomodellen videre, noe som erfaringene fra tidligere beboere og de mest vanskeligstilte i stor grad bekrefter.

5.6.4 Boligens standard som virkemiddel

Den fysiske standarden på boligene varierer fra å være relativt nye / nyoppusset til å være i svært dårlig forfatning. Noen av boligene viser seg også å være små i forhold til antall beboere, der både fellesareal og hyblene er trange. Hvordan bør den fysiske standarden på boligen være? Er lav standard på boliger et poeng i seg som et ledd i å bli selvstendig eller bør boligene være av god standard?

Med lav standard kan beboerne skape sitt eget ved oppussing og vedlikehold. Spørsmålet er om dette har noen pedagogisk verdi og om beboerne får med ansvar. En hypotese er at den fysiske standarden sammen med utformingen av boligen fører mer til sosial handling enn sammensetningen av beboerne, og at det dermed er viktig med fysisk tilrettelegging. Ungbos medarbeidere er delt i sitt syn på boligstandard. I *Oslo* mener de fleste at Ungbo bør kvitte seg med de dårligste boligene blant annet fordi det blir gjort lite for å bedre standarden. Det viser seg at de som bor i gamle gårder / boliger ikke har kapasitet eller ressurser til å endre på boligen selv. Ideen om leiligheter med lav standard kan være et etterslep etter den tiden da søkerne ønsket å bo slik (for eksempel ungdom fra Blitz-miljøet). Søkermassen har nå endret seg, og de fleste ungdommene vil bo med bedre standard og i bedre strøk enn tidligere. Enkelte av medarbeiderne mener imidlertid at dårlig standard er et poeng i seg selv fordi det er lærerrikt for ungdommene, men at dette krever mer ressurser.

Et viktig aspekt som trekkes inn er sammenhengen mellom beliggenhet og boligstandard. Det viser seg at de dårligste boligene ofte ligger i de mest belastede strøkene, noe særlig Ungbo i Oslo ønsker å gå bort fra. I *Trondheim* viser det seg at boliger med lav standard er mer attraktive nettopp fordi de ligger i bestemte strøk av byen som er populære, og boligene pusses opp av beboerne. Mange spør etter boliger de selv kan sette sitt preg på. Her vises det altså forskjeller mellom Oslo og Trondheim.

¹⁶ Opplysninger fra Ungdomsbasen, Omsorgstasjonen for barn og unge og Kvamsgrind-kollektivet i Trondheim.

Som det gikk fram av forrige kapittel var det svært få av beboerne som kunne tenke seg bolig med lav standard, særlig i Oslo. Mange mente spørsmålet var irrelevant og at svarene var selvsagte. I Trondheim mente flere beboere at lav standard var bra for selv å kunne sette sitt preg på boligen. Materialet kan tolkes dit hen at mange unge bryr seg om hvordan det ser ut rundt dem og hvordan de materielle omgivelsene er. Flere reagerer for eksempel på skittent kjøkken, skitne gulv, uhygieniske bad etc. Som vi har sett klager også beboerne en del på det fysiske vedlikeholdet i boligene, og mener at reparasjoner og utskiftninger tar usedvanlig lang tid. En annen tolkning er at beboerne er "godt" vant hjemmefra, og har ingen erfaring med å bo med lav standard, eller med boliger de selv bør pusse opp for å få det trivelig. Enkelte besvarelser kan illustrere dette:

"Oppussingen og vedlikeholdet er elendig. Gamle, utbrukte innredninger gir et dårlig miljø. Blir vi lovet forbedringer, tar dette usedvanlig lang tid og blir som regel aldri noe av." (Mann 25 år, Oslo.)

"Ungbo er et meget bra tilbud, men det bør absolutt bli bedre standard på leilighetene." (Kvinne 20 år, Oslo.)

Materialet levner liten tvil om at boligene Ungbo bør ha bra standard, og at lav standard kun bør tilbys unntaksvis til ungdom som selv ønsker dette.

5.6.5 Hvordan fungerer kontakten med nabolaget?

Et av målene med Ungbo er å legge til rette for at beboerne skal fungere i et vanlig bomiljø, i et nabolag. Hvordan fungerer Ungbo som en del av bomiljøet for øvrig og hvilke erfaringer finner vi? Hvor isolert er Ungbo i forhold til miljøtiltak ellers?

Det viser seg at beboerne ofte ikke har noen å henvende seg til i nabolaget og savner ofte kontakt med andre beboere rundt dem. I følge medarbeiderne burde det vært bedre kontakt. Problemet er at mange borettslag setter foten ned fordi Ungbo har vært i kontakt med dem før, og de har negativ erfaring med Ungbo. Det gjøres lite aktivt for å integrere Ungbo bedre i eksisterende bomiljø. Ser vi for eksempel på flyktningboliger er kontakten med borettslag eller nabolaget ofte god, fordi kontakt utad er en del av integreringstanken, og dette følges opp og er ofte satt i system. Et spørsmål er om ikke dette også kunne gjøres bedre i forhold til Ungbo.

Erfaringer fra *Trondheim* har ført til at de har kvittet seg med bogrupper i borettslag, og istedenfor satset på egne hus. Det viser seg at det er begrenset hvem som kan bo i borettslag, og det er ikke alltid like heldig å plassere ungdomsgrupper sammen med familier. Tilsvarende erfaringer har enkelte borettslag i *Oslo* som har Ungboleiligheter. Det viser seg at forholdet mellom ungdommene i Ungbo og resten av beboerne ofte tilspisser seg, og konfliktene oppstår særlig i forhold til barnefamilier. Fester, høy musikk og ungdom (venner) som kommer og går "til alle døgnets tider" skaper utrygghet.

Praksisen med å satse på egne Ungbohus går mot integreringstanken i Ungbo, der noe av hensikten skal være å kunne lære seg å bo sammen med andre i et borettslag. På en annen side bør ikke integrering utad i bomiljøet være det viktigste ved Ungbo. Det bør derfor etter hvert vurderes en større satsning på egen hus.

5.7 Hvilke andre alternativer har beboerne uten Ungbo?

Ungbo tilbyr bolig med subsidiert leie i egen bolig eller bokollektiv, og med tilgang til miljøarbeider. Ungbotiltaket skiller seg altså ut fra andre kommunale boligtiltak ved at de kan tilby rimelige boliger med voksenoppfølging av beboerne. Tilbudet er imidlertid begrenset med relativt få plasser i forhold til behovet. Hva er alternativet til Ungbo, hvor havner de som ikke får Ungboplass?

For mange av ungdommene blir alternativet til Ungbo boliger på det åpne markedet. Noen vil klare seg relativt bra til tross for at prisene for enkle hybler i hybelhus gjerne er mer enn det dobbelte enn det koster å leie i Ungbo. Erfaringer viser imidlertid at kostnadene på boliger ofte blir så høye at ungdommene etter kort tid må finne seg noe annet, slik det viser seg at en del av beboerne i Ungbo har erfart. Dermed blir bosituasjonen ofte ustabil, og som går ut over andre arenaer som jobb og skolegang.

For de vanskeligstilte er situasjonen prekær. Hospitser, som for noen vil være det eneste alternativet, er ingen god boligløsning for ungdom (eller for noen). De er overlatt til seg selv, samtidig som de bor tett opp til andre beboere som ofte lever på "skråplanet" og der det er lett å la seg påvirke. Denne boligformen bærer preg av å være midlertidig og ustabil.

For noen er det å fortsatt bo hjemme en dårlig løsning. Det viser seg at forholdene kan være vanskelige i mange hjem, og forholdet mellom foreldre og barn er problematisk. Forholdet mellom foreldre og barn sliter, og foreldrene blir konfliktpartnere og ikke støttepartnere slik de burde være.

Blant enkelte av de tyngst belastede ungdommene vil alternativet være å bo under andre omsorgsinstitusjoner inntil de blir "voksne" og ikke lenger kan bo i tiltak beregnet for ungdom i en viss aldersgruppe.

Det er ingen tvil om at det er de yngste og de mest vanskeligstilte som mangler gode alternativer til Ungbo.

5.7.1 Hva koster Ungbo i offentlige midler?

Det er vanskelig å gi eksakte priser på hva Ungbotiltaket koster det offentlige pr beboer eller boenhet fordi boligene varierer i standard, størrelse og alder, og dermed også i kostnader. Det skal her gis en oversikt over hvordan husleie beregnes i Ungbo og hvordan prisene er i forhold til markedsleie.

Ungbo i *Oslo* leier boliger av Oslo kommunale boligbedrift, som hovedsakelig har kjøpt andelsleiligheter i OBOS og USBL med øremerkede midler for fremskaffelse av ungdomsboliger og med tilskudd fra Husbanken. Boligene har varierende standard. Husleien beregnes ut fra faktiske utgifter som innleie, strøm m.m., i tillegg til vedlikeholds- og administrasjonsgebyr samt avskrivningsgebyr der boligene er møblert. I gjennomsnitt er husleien for en hybel i bogruppe i Oslo kr 1865.

Anslått markedspris på boligene som Oslo kommunale boligbedrift leier ut, varierer i forhold til boligenes standard. Husleienivået i de nyrehabiliterte boligene er relativt dyre da de

beregnes etter kostnadsdekkende/markedsnivå. Husleien varierer mellom kr 943 og kr 4930. Gjennomsnittlig husleie for 93 boliger kommer på kr 2300. I egne forvaltningseiendommer i kommunale trehus og leiegårder som er rehabilitert/nybygget opererer Ungbo med husleier mellom kr 1300 og kr 4320.

I *Trondheim* er det Trondheim Bygg og Eiendom som beregner sine forretningsmessige husleier for alle boliger som Ungbo disponerer, etter politisk vedtatte retningslinjer. De kommunale utleieboligene skal være selvfinansierende. Husleien for boliger i Ungbo fastsettes til et sjablongbeløp. Der Ungbos husleie (sjablongbeløpet) er lavere enn de reelle kostnadene, går Bolig- og byfornyelseskontoret inn med subsidier. Der TBE's husleie er lavere enn Ungbos sjablongbeløp betaler ungdommen den husleie som TBE setter. All husleie betales direkte til TBE.

Følgende eksempler viser prisnivået på ulike typer boliger i Ungbo Trondheim: En sentrumsnær hybel i bofellesskap på rundt 12 kvm har i Ungbo en husleie på kr 1250 pr måned, med en antatt markedsleie på rundt 1800 kr. Husleie for en to-roms leilighet på 56-50 kvm med alminnelig standard i kommunalt nybygg, er satt til kr 2200 uten strøm i Ungbo, kr 3500 – 3900 i TBE, og med antatt markedsleie på mellom kr 4000 og 5000. I disse leilighetene subsidierer Bolig- og byfornyelseskontoret mellom kr 1300 og 1700 kr. Tilsvarende for en to-roms leilighet i en rehabilitert gård nær sentrum er mellom kr 1900 og 2100 i husleie både fastsatt fra TBE og for Ungbos beboere. Antatt markedsleie er mellom kr 4000 og 5000.

Hvordan er forholdet mellom antatt markedsverdi og husleieinntekter fra beboere i Ungbo? Dersom boligene hadde vært leid ut på den åpne marked, hadde kommunene "tjent" et sted mellom kr 1000 og 2000 på de mest attraktive boligene. Gjennom Ungbos boligtilbud er de isteden med på å "subsidiere" mellom kr 2000 og 3000 kr i måneden pr bolig for de mest attraktive.

Ungbo i Oslo mottok i 1998 7,6 millioner i kommunal støtte. Fordelt på antall boenheter som var 463, tilsvarer dette ca 16 414 kr pr boenhet i året, eller ca 1370 kr i måneden pr boenhet. Ungbo i Trondheim mottok ca 1 million kr i tillegg til lønn for fire ansatte, rundet oppad til 1,2 millioner, til sammen 2,2 millioner. Fordelt på 226 boenheter blir dette ca 9735 kr pr boenhet, eller ca 810 kr i måneden pr boenhet.

Fordi kommunen kan sies å "tape" på at boligene ikke leies ut på det åpne markedet, kan vi legge til ca 2500 kr i måneden pr plass, som tilsvarer offentlige kostnader på rundt *kr 3900 i Oslo og kr 3300 i Trondheim*.

Hva koster andre tiltak? Innen rusomsorgen, som kan betraktes blant de mest kostbare tiltakene, koster plassene i bokollektiv rundt *1500 pr døgn* eller rundt *40 000 kr pr måned*, fordelt på fylkeskommunale midler og midler fra innsøkende kommune.¹⁷

Plasser innen barnevernet er også svært kostbare, der de dyreste plassene kan komme opp i rundt *7000 kr pr døgn*. Innen psykiatrien vil prisene fort komme opp i *2000 kr pr døgn*.¹⁸

Hospitasplasser koster mellom 10 000 og 14 000 kr i måneden.

¹⁷ Opplysninger hentet fra Kvamsgrind-kollektivet i Trondheim.

¹⁸ Opplysninger hentet fra Ungdomsbasen i Trondheim

Kostnadene mellom institusjonsplasser og Ungbotiltaket er ikke sammenlignbare blant annet fordi tiltakene driver sin virksomhet på forskjellig måte. Ungbo har bosituasjonen som det sentrale mens institusjoner driver stor grad av behandling og rehabilitering. Ungbo får også inn inntekter gjennom husleier. Likevel er det viktig å synliggjøre disse tallene fordi ungdom i den vanskeligstilte gruppen ikke ville hatt andre alternativer enn å fortsatt bo innen barnevern, psykiatrien eller rusomsorgen dersom de ikke hadde fått plass i Ungbo. Med Ungbo får de en mulighet til å komme inn i en bosituasjon som gir dem muligheter til å klare seg selv videre. Som tidligere vist, har det vært en forutsetning for mange av de mest vanskeligstilte at Ungbo tilbyr personlig oppfølging.

Kapittel 6: Konklusjon og anbefalinger

6.1 Ungbotiltaket som modell

Det levnes liten tvil om at det er et stort behov for en Ungbomodell og at tiltaket er viktig å satse på videre. En tungtveiende begrunnelse for at Ungbo bør fortsette som et tilbud til vanskeligstilte ungdom er en forventet økning i antall unge som skal etablere seg på boligmarkedet de nærmeste årene (St.melding 49 1997-1998).

Det mest betydningsfulle med tiltaket er de subsidierte husleiene, trygg kontrakt samt miljøarbeid med oppfølging av beboerne. Disse faktorene står helt sentralt sett både i forhold til en boligpolitisk og en sosialpolitisk tankegang. Tiltaket bidrar til å gi gode og trygge botilbud for unge som av ulike årsaker har problemer med å skaffe seg et sted å bo. Sentralt står også boligen som ramme rundt ungdommens livssituasjon ellers.

Det finnes så vidt vi vet ingen tilsvarende boligtilbud. Alternativene særlig for de mest vanskeligstilte vil være ulike former for institusjonsplasser eller tilfeldige og midlertidige boliger for de som ikke kommer inn under andre omsorgs- eller hjelpeinstanser. Forskjellen mellom Ungbo og andre tiltak er at andre i liten grad kan tilby en bosituasjon i trygge rammer sammen med andre og / eller med oppfølging, der boligen og bosituasjonen sees i sammenheng med hele livssituasjonen. Andre alternativer vil være hospitser og hybelhus der de unge er overlatt til seg selv og sine medbeboere, og som i liten grad er tilfredsstillende boforhold for noen.

Et relevant spørsmål er om Ungbomodellen med bogrupper og oppfølging av beboere kan anvendes som en modell for vanskeligstilte på boligmarkedet generelt, slik det er antydnet i St. melding nr. 47, pkt. 6.4 og 6.5. I innstilling fra kommunalkomiteen om boligetablering for unge og vanskeligstilte 1998-1999 uttrykkes det ønske om å opprette spesielle bokollektiv for utsatte grupper som er avhengig av oppfølging fra sosialetaten. Bokollektiv karakteriseres som velegnet både for å gi botrening og oppfølging (St.melding nr 47 1997-1998).

Ungbomodellen kan ansees som en godt egnet modell også for andre beboere som trenger sosial og miljømessig oppfølging, og kan omfatte både oppfølging i egen leiligheter / hybler og i bogrupper. Personer med særlig oppfølgingsbehov kan være bostedsløse eller beboere med behov for heldøgns pleie, personer med rus – og /eller psykiatriske problemer, samt flyktningegrupper. Graden av oppfølging vil avhenge av den enkeltes behov, og det er viktig at tilbudet differensieres i forhold til livssituasjon og familiesituasjon. For at bogrupper skal kunne fungere best mulig bør det satses på relativt tett individuell oppfølging av de ”svakeste”, i tillegg til oppfølging i grupper. Det innebærer blant annet at graden av oppfølgingsbehov vil variere fra bogruppe til bogruppe, og innad i gruppene. Det er videre viktig å tilby oppfølging i form av veiledning og samtaler med beboerne som skal fungere som gode ”rollemodeller” for de svakeste, slik at det er åpenhet omkring deres ”rolle” i bogruppene.

I Ungbomodellen står integrering sentralt, som omfatter både ytre og indre integrering (Oppfølging av vanskeligstilte kommunale leietakere 1998). Indre integrering er relatert til sammensetning av beboerne, der de som bor sammen fungerer best mulig i forhold til hverandre. Ytre integrering menes integrering i et eksisterende bomiljø. Det er viktig å påpeke

at integreringen også er ment å foregå i forhold til et bomiljø / borettslag, og at det dermed tilrettelegges for at denne prosessen skal bli vellykket.

6.2 Sentrale funn i undersøkelsen

Funnene indikerer både positive og negative sider ved Ungbomodellen, hvordan Ungbo er organisert og hvilken nytte beboerne har / har hatt av Ungbo. Følgende punkter gjelder for begge Ungbokontorene dersom ikke annet er spesifisert.

- Ungbo har en for dårlig og tilfeldig *markedsføring* av tiltaket.
- Organiseringen innad i Ungbo bærer preg av at retningslinjer, mål og metoder ikke alltid er klare og entydige for medarbeiderne. Praksis og retningslinjer endres underveis, og praksis varierer fra medarbeider til medarbeider. Retningslinjene blir ikke alltid oppdatert og nedfelt i skriftlige beretninger, målsettinger og rapporter. *Det kan derfor synes uklart for medarbeidere hva som er gjeldende retningslinjer og målsettinger.*
- Medarbeiderne ønsker *mer samarbeid* innad på kontorene, og mer forpliktende samarbeid med andre samarbeidsinstanser.
- Tiltaket viser seg å være særlig *viktig for den yngste gruppen ungdom*, fordi det gis trygghet i form av personlig oppfølging og omsorg. De yngste mangler ofte nære omsorgspersoner som fyller samme rolle som medarbeiderne i Ungbo, og behovet for voksenkontakt kan se ut til å øke for mange unge. Dette kan forklares blant annet med oppløste hjem, samlivsbrudd og nye parforhold der ungdommene i familien ikke helt finner sin plass. *Ungdom som rett og slett ikke er ønsket hjemme lenger kan man finne igjen i søkerkøen eller blant beboerne i Ungbo.*
- Tiltaket er best egnet til å hjelpe *de med moderate problemer* framfor de med mer omfattende problemer, noe som blant annet kan sees i forhold til bo- og livssituasjon senere. Blant tidligere beboere ser vi i all hovedsak at tiltaket har vært positivt, men en liten gruppe på rundt 15% har fremdeles en vanskelig livssituasjon.
- Slik tiltaket fungerer i dag, gis det *ikke god nok oppfølging av de svakeste*. Dette gjelder først og fremst i *Oslo*. Som vist kan de med mest problemer bidra til å ødelegge for andre. Den tyngste gruppen beboere viser seg i stor grad å kreve så mye at det går ut over andre i bogruppene.
- Flertallet av brukerne er positive til bokonsulentene og oppfølgingen selv om dette ikke har en entydig positiv innflytelse på beboernes situasjon.
- Evalueringen tyder på at det bør være *færre beboere i bogruppene*, og at problemer innad i gruppene øker med antall beboere. Dette gjelder særlig i *Oslo*, som har bogrupper med opptil 7 – 8 beboere. Det ser ut til at bogruppene i *Trondheim* fungerer bedre.
- Det viser seg å være altfor *få boliger* i forhold til etterspørsel. Ungbo kunne med fordel hatt mange flere boliger å tilby, både leiligheter og bogrupper. Det kan synes som om etterspørselen er blitt mer differensiert nå enn tidligere (*Trondheim*), ved at det på den ene

siden øker etterspørsel etter bare boliger (billige boliger), på den andre siden øker etterspørselen etter boliger med oppfølging.

- Flere har behov for å bo *lengre enn 3 år* fordi det er vanskelig å finne egnet bolig etter botiden i Ungbo.
- Tiltaket er *billigere* enn alternative plasser i hospitser eller plasser innen omsorgssektoren og institusjoner.

6.3 Kildekritiske bemerkninger

Materialet i denne evalueringen er først og fremst basert på besvarelser fra brukere og ansatte i Ungbo Oslo og Trondheim. Det er i fremstillingen lagt vekt på å sammenligne de to byene for å få fram kontraster, samt styrke og svakheter ved Ungbomodellen. Det har vist seg at Oslo og Trondheim på mange måter er forskjellige. For det første er det stor forskjell på kontorenes størrelse og struktur, og for det andre er det forskjell i boligtyper og antall beboere i de to byene. Dessuten vises det forskjeller i typen beboere, som gjenspeiler ulikt behov. Byene er dermed ikke helt sammenlignbare.

Et annet moment er at spørrelistematerialet representerer flere brukere i Ungbo Trondheim enn i Oslo, fordi vi valgte å sende ut til et likt antall i de to byene. Dermed er svarene fra Trondheim mer representative enn Oslo i forhold til registrerte ungdom i Ungbo.

Det er også grunn til å påpeke at besvarelsene sannsynligvis gjenspeiler gruppen ungdom som har det minst problematisk, og at de mest vanskeligstilte ikke har svart på undersøkelsen. Dermed kan det være en viss skjevhet i forhold til gruppen ungdom som helhet. Det er imidlertid trukket inn andre kilder (statistikker og rapporter) for å synliggjøre også de mest vanskeligstilte.

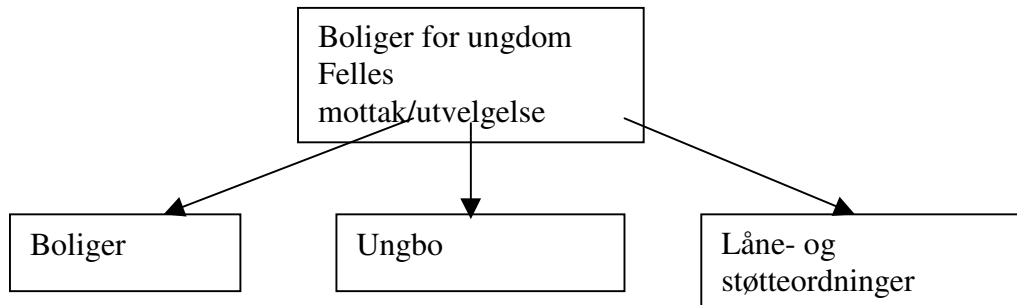
Når det anvendes spørrelister som kildegrunnlag for informantenes egne vurderinger og erfaringer, legges det begrensninger på hvilke svar vi kan få fordi spørsmålene er bundet til svarkategorier. Det er viktig at svarene derfor vurderes etter alternativene som oppgis på skjema. For å kunne behandle svarene kvantitativt har det vært nødvendig med denne typen spørsmål. Vi har likevel i størst mulig grad ønsket å fange opp egne vurderinger og formuleringer, og har derfor i tillegg hatt åpne svarkategorier til samtlige spørsmål i skjemaet. Dette har vært et viktig korrektiv til vår problemformulering og vi har fått verdifull informasjon fra informantene. I tillegg har vi intervjuer med beboere som gir gode representasjoner av brukerne.

6.4 Forslag til alternativ modell og endringer av Ungbo

Det er nødvendig med en større satsing på boliger til ungdom. Vi tenker oss en alternativ modell der Ungbo blir en integrert del av et bredere boligtilbud til ungdom, med flere alternative tilbud. Vi forslår at det bygges ut et *felles mottak for ungdom generelt* som trenger egen bolig. Under dette mottaket kan det tilbys utleieboliger for ungdom, enten i bofellesskap, hybler eller leiligheter, og som ikke omfattes av booppfølging. Det kan videre tilbys låne -/ bostøtteordninger, og boligformidling. Som en egen seksjon kan Ungbo tilby boliger /

bogrudder med sosialfaglig oppfølging for den yngste gruppen beboere eller for de mest vanskeligstilte.

Forutsetningen for at en slik modell med felles mottak for ungdom skal kunne fungere er at det kommunale boligtilbudet økes.

Ved en slik alternativ modell vil man kunne:

- Nå ut til flere ungdom enn det Ungbo gjør i dag ved å tilby boliger til ungdom generelt, ved at tilbudet differensieres mer mellom et rent boligtilbud og boliger med oppfølging.
- Fortsette å gi tilbud om oppfølging for de yngste ungdommene og / eller de med en vanskelig livssituasjon.
- Unngå at søkerne føler seg "vanskeligstilte" fordi tilbudet markedsføres som et tilbud til all ungdom.
- Markedsføre tiltaket under et felles tiltak for ungdom som trenger bolig.

Forslag til endringer:

Ungbo som modell vil fortsatt spille en sentral rolle under et større, felles boligtiltak for ungdom. Evalueringen viser imidlertid at enkelte ting ikke fungerer tilfredsstillende eller er klare i Ungbo slik det er nå og bør derfor endres.

- Ungbo bør holde aldersgrensen oppad på 23 år fordi det er viktig å satse på de yngste. Dette bør endres i Trondheim fordi den yngste gruppen er mest utsatt og har det dårligste tilbudet ellers.
- Det bør satses mer på oppfølging av beboere i spesielle grupper utover bare bogrupperne, der for eksempel grupper med spesielle behov får felles veiledning, i tillegg til individuell oppfølging. Dette kan bidra til å redusere oppfølgingen av beboere / bogrudder som klarer seg bra, og det kan dermed spares ressurser ved å kanalisere oppfølgingen bedre til de grupperne som trenger det. Disse grupperne kan omfatte ungdom med innvandrerbakgrunn / flyktninger, alenemødre eller arbeidsledige.
- Ungbo bør styrke boligtilfanget med egne Ungbohus, med ulike typer boliger både for bogrudder og for egne leiligheter. Dette gir fleksible ordninger der det kan foretas omrokninger internt, og oppfølging og møter med beboere kan foregå på forskjellige

nivåer avhengig av om det er dugnader og fellesskap i huset, ordensregler, eller det handler om individuelle samtaler. Videre kan oppfølging av beboerne skje på en mer rasjonell og differensiert måte: det kan arrangeres husmøter/fellesmøter med alle beboere som omhandler praktiske forhold, det kan arrangeres fellesmøter med enkelte grupper beboere, eller ved personlig besøk i leilighetene. Selv om denne modellen ikke medfører kontakt med andre i nabolaget, viser erfaringene at dette ikke er en prioritert oppgave og en sentral del av Ungbo, og det gjøres lite aktivt for å integrere Ungbo i borettslaget og eksisterende bomiljøer.

- Det bør vurderes å ha færre beboere i de største bogruppene, til tross for at dette i perioder kan medføre at færre får plass i Ungbo. Begrunnelsen er at gruppene viser seg å fungere bedre der det er færre beboere.
- Miljøarbeiderne bør ha mindre administrasjon / papirarbeid og bruke tiden mer på beboeroppfølging. Dette innebærer en større differensiering av arbeidsoppgavene på kontorene, der miljøarbeiderne får mulighet til en tettere oppfølging og bedre kontakt med beboerne. Vi anbefaler at det foretas en nærmere evaluering av selve miljøarbeidet og oppfølgingen av beboerne, fordi dette ikke er klart nok dokumentert og synliggjort i denne evalueringen.
- Markedsføring av tiltaket må bedres, men vil i forhold til den foreslåtte modellen komme inn under en felles markedsføring av et kommunalt boligtilbud for ungdom.

Litteratur og referanser

- Askheim, Ole Petter 1994: Forebyggingens tapte ære. I *Nordisk sosialt arbeid* 4/1994.
- Ehn, Billy og Orvar Löfgren 1982: *Kulturanalys*. Malmø: Gleerups.
- Giddens, Anthony 1990: *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Gulbrandsen, Ole og Thorbjørn Hansen 1985: *Nye husholdninger og boligbehovet*. Byforskningsprogrammet. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gulbrandsen, Ole m.fl. 1992: *Ungdom og bolig*. Prosjektrapport 112. Oslo: Byggforsk.
- Gulløy, Elisabeth m.fl. 1998: *Levekår og forbruk blant studenter 1998*. Notater. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Hansen, Thorbjørn og Lillin Knudtzon 1997: *Lav inntekt og boforhold*. Prosjektrapport 210. Oslo: Byggforsk.
- Heggen, Kåre 1996: Ungdom og lokalmiljø - forankring eller fråkopling? I Øia (red.): *Ung på 90-tallet*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag as/UNGforsk, s. 201-215.
- Hyttemoen, Ken Henry: *Lang fartstid i Ungbo. Spørreundersøkelse blant beboere i Ungbo som har tre års botid eller mer*. Ungbo Oslo.
- Lappegård, Trude og Lars-Marius Ulfrstad 1997: *Katalog over hjelpeapparatet for bostedsløse*. Byggforsk.
- Lieberg, Mats 1993: Ungdomerna, staden och det offentliga rummet. I Fornäs m.fl. (red): *Ungdomar i skilda sfärer*. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag, s. 187-235.
- Melucci, Alberto 1992: Youth Silence and Voice. In Fornäs and Bolin (ed.): *Moves in Modernity*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International, p. 51-73.
- Nordahl, Berit 1985: *Materialstruktur, forvaltningsmessig praksis og dagligliv i kommunale gjennomgangsboliger*. Hovedfagsoppgave i sosiologi, UiO.
- Sahlin, Ingrid 1992: *Ungdomsprojekt. Retorik och praksis*. BRÅ-PM (Brottsforebyggende rådet) 1992:1, Stockholm.
- Sandberg, Ola og Rolf Svensson 1997: *Så vill studenterna bo*. Stockholm: Byggdok.
- Sipe, Nancy 1998: *Lengsel etter et hjem*. Upublisert manus. Oslo kommune:Ungbo.
- Søholt, Susanne 1999: *Om lovgivning og diskriminering på boligmarkedet*. Byggforsknotat 33.
- Ulfrstad, Lars-Marius 1997: Bostedløshet i Norge. Prosjektrapport 216. Byggforsk.
- Werner, Karla 1988: *Mer än tak över huvudet*. T2:1988. Stockholm: Byggforskningsrådet.
- Werner, Karla 1991: *Staden som livsrum*. T5:1991. Stockholm: Byggforskningsrådet.
- Øia, Tormod 1996: Ung og innvandrere. I Øia (red.): *Ung på 90-tallet*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag as/UNGforsk, s. 13-29.
- Øistensen, Bård 1998: *Boligetablering*. Prosjektrapport 232. Oslo: Byggforsk.
- BO (Boligsak og boligsamvirke 7/98. Utg. NBBL.
- Boligen 9/98, 10/98, 2/99. Utg: Boligselskabernes Landsforening, Danmark.
- Bymisjon 1/99. Magasin fra Kirkens Bymisjon.
- Beboerstatistikk Ungbo i Oslo 1996.
- Hansen, Thorbjørn 1992: Problemnotat om Ungbo.
- Oppfølging av vanskeligstilte kommunale leietakere 1998*. Rapport forprosjekt. Oslo kommune, Byrådsavdelingen for eldre og bydelene.
- Stortingsmelding nr. 49 1997-98: Om boligetablering for unge og vanskeligstilte*.
- Strategisk plan for Ungbo 1995-1998. Ungbo i Oslo, 1995.
- Ungbo i Trondheim. Oversikt over oppbygging og utvikling av Ungbo i tiden 1985-1996. Trondheim 1997.
- Årsberetning 1998. Ungbo i Oslo.

Norges byggforskningsinstitutt
Postboks 123 Blindern, N-0314 OSLO

Mai 1998

UNDERSØKELSE OM UNGBO

Norges byggforskningsinstitutt (Byggforsk) er i samarbeid med Ungbo i Oslo og Trondheim i gang med en undersøkelse om kommunens boligtilbud til ungdom (Ungbo). Undersøkelsen finansieres av Kommunal- og regionaldepartementet. Hensikten med undersøkelsen er å få mer kunnskap om hvordan Ungbo fungerer som et boligtilbud til ungdom.

I den forbindelse er det svært viktig å få fram brukernes synspunkter. Derfor henvender vi oss til deg. Enten du bor, har bodd eller har søkt uten å ha fått bolig i Ungbo, har du erfaringer som har betydning for undersøkelsen. Vi ber deg derfor om å fylle ut vedlagte spørreskjema. Svarene behandles konfidensielt og skal brukes til statistiske formål.

Det foreligger ingen registrering av hvem som svarer på spørreskjema. Du vil etter et par uker motta en puring enten du har svart eller ikke. Dersom du har svart, ser du bort fra puringen. Det er selvfølgelig frivillig å svare, men kvaliteten på analysen blir bedre jo flere som svarer.

Vedlagt finner du en frankert svarkonvolutt med adresse til Byggforsk. Det utfylte spørreskjemaet legges i denne og returneres til oss så snart som mulig, men innen 2. juni.

Vi takker på forhånd for hjelpen!

Hvis du har spørsmål om undersøkelsen kan du kontakte:

Ingar Lundereng, Ungbo	72547771
Anne Lise Bye, Ungbo	72547063
Ida Paxal, Ungbo	72547377
Marit Ekne Ruud, Byggforsk	22965500

Vennlig hilsen

Marit Ekne Ruud

Norges byggforskningsinstitutt
Postboks 123 Blindern, N-0314 OSLO

September 1998

UNDERSØKELSE OM UNGBO

Norges byggforskningsinstitutt (Byggforsk) er i samarbeid med Ungbo i Oslo og Trondheim i gang med en undersøkelse om kommunens boligtilbud til ungdom (Ungbo). Undersøkelsen finansieres av Kommunal- og regionaldepartementet. Hensikten med undersøkelsen er å få mer kunnskap om hvordan Ungbo fungerer som et boligtilbud til ungdom.

I den forbindelse er det svært viktig å få fram brukernes synspunkter. Derfor henvender vi oss til deg. Enten du bor, har bodd, står som søker eller har søkt uten å ha fått bolig i Ungbo, har du erfaringer som har betydning for undersøkelsen. Vi ber deg derfor om å fylle ut vedlagte spørreskjema. Svarene behandles konfidensielt og skal brukes til statistiske formål.

Det foreligger ingen registrering av hvem som svarer på spørreskjema. Du vil etter et par uker motta en purring enten du har svart eller ikke. Dersom du har svart, ser du bort fra purringen. Det er selvfølgelig frivillig å svare, men kvaliteten på analysen blir bedre jo flere som svarer.

Vedlagt finner du en frankert svarkonvolutt med adresse til Byggforsk. Det utfylte spørreskjemaet legges i denne og returneres til oss så snart som mulig.

Vi takker på forhånd for hjelpen!

Hvis du har spørsmål om undersøkelsen kan du kontakte:

Sissel Edborg, Ungbo	22082870
Marit Ekne Ruud, Byggforsk	22965500

Vennlig hilsen

Marit Ekne Ruud

SPØRRESKJEMA TIL BEBOERE I UNGBO

LITT OM DEG SELV

1. Hvilket år er du født?

2. Kjønn

Mann:

Kvinne:

3. Hvor er du født?

4. Hvor lenge har du bodd i Trondheim?

<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------

5. Sivilstatus

- Bor alene
 Samboer
 Har vært samboer

6. Antall barn:

7. Bor de hos deg til daglig?

- Ja
 Nei

8. Hva slags utdanning har du?

Sett ett kryss

- Grunnskole
 1-2 årig yrkesfag
 Videregående skole
 Høyskole/Universitet
 Annet, hva:

9. Hva gjør du for tiden?

Kryss av for det som passer

- I arbeid, fast ansatt. Hva slags? _____
 I arbeid, midlertidig. Hva slags? _____
 Går på skole/universitet
 Arbeidsledig
 Arbeidsmarkedstiltak
 Hjemmeværende
 Annet, hva:

10. Hvor lenge har du vært i arbeid, under utdanning, arbeidsledig eller hjemmeværende?

Sett ett kryss

- Under 3 måneder
 Under 1 år
 Mellom 1 og 2 år
 Over 2 år

11. Hva er dine inntektskilder?

Kryss av for det som passer

- Arbeid
 Studielån
 Stipend
 Arbeidsledighetstrygd
 Sosialhjelp
 Forsørget av foreldre
 Barnebidrag
 Attføring
 Annet, hva:

12. Omtrent hvor mye penger har du å rutte med pr. måned når eventuell skatt er betalt?

Sett ett kryss

- Under 2000 kr
- Mellom 2000 og 4000 kr
- Mellom 4000 og 6000 kr
- Mellom 6000 og 8000 kr
- Over 8 000 kr

13. Hvor mye betaler du i husleie pr. måned? _____

14. Har du gjeld?

Hvor mye tilsammen: _____

15. Betaler du barnebidrag, evt. hvor mye pr. måned? _____

BOSITUASJON FØR DU FIKK BOLIG I UNGBO

16. Hvordan bodde du da du tok kontakt med Ungbo første gang?

Sett ett kryss

- I egen leilighet
- I egen hybel
- Delte leilighet med andre
- Delte hybel med andre
- Hos foreldre
- Hos andre slektninger/venner/bekjente
- På hospits/hybelhus
- I institusjon, fengsel e.l.
- Tilfeldig hos andre

17. Hvor lenge bodde du sånn?

Sett ett kryss

- Under 3 måneder
- Under 1 år
- Mellom 1 og 2 år
- Over 2 år

18. Hvorfor trengte du ny bolig?

Kryss av for det som passer

- Var i konflikt med utleier
- Klarte ikke å betale husleia, var for dyrt
- Flyttet til Trondheim uten noe sted å bo
- Gården jeg bodde i skulle rives/utbedres/selges
- Var i konflikt med foreldrene
- Foreldrene flyttet hver for seg/til andre steder
- Kunne ikke lenger bo hos venner/slektninger
- Andre grunner:

KJENNSKAP TIL UNGBO

19. Hvor fikk du vite om Ungbo?

Kryss av for det som passer

- Fikk informasjon på boligkontoret/sosialkontoret
- Gjennom venner/slektninger
- Fikk informasjon fra aviser/radio/TV
- Fra skole/utdanningsinstitusjon
- Brosjyre/plakat
- Annet, hva:

20. Hva visste du om Ungbo da du søkte bolig?

Kryss av for det som passer

- At det er et kommunalt boligtilbud til ungdom
- At det er et boligtilbud til ungdom som har det spesielt vanskelig på boligmarkedet eller i sin livssituasjon
- At det er relativt rimelige boutgifter
- At de tilbyr hybler i bofellesskap
- At Ungbo har ansatte som har jevnlig kontakt med beboerne
- Ingenting
- Annet, hva:

21. Hvor lenge måtte du vente på bolig etter at du hadde søkt Ungbo?

Sett ett kryss

- Under 2 måneder
- Mellom 2 og 6 måneder
- Mellom 6 måneder og 1 år
- Over 1 år, hvor lenge:

NÅVÆRENDE BOSITUASJON

22. Hvor lenge har du bodd i Ungbo nå?

Sett ett kryss

- Under 6 måneder
- Mellom 6 måneder og 1 år
- Mellom 1 og 2 år
- Mellom 2 og 3 år
- Utvidet botid, hvor lenge:

23. Hvilken type bolig bor du i?

Sett ett kryss

- Egen leilighet/hybelleilighet
- Bogruppe, hvor mange bor du sammen med? _____
- Annet, hva:

Ungbo tilbyr både relativt nye boliger med god standard og boliger i gamle gårder med lav standard. Boliger med lav standard har beboerne selv lov til å male/pusse opp etter egen smak. Boligenes beliggenhet varierer mellom sentrum, gamle bystrøk og i boligfelt utenfor byen.

24. Hvordan er den fysiske standarden på boligen du leier?

Kryss av for det som passer

- Veldig bra
 - O.K.
 - Dårlig
 - Annet, hva:
-

25. Vil du helst leie en bolig med god eller en med lav/dårlig standard?

Sett ett kryss

- En med god standard, hvorfor? _____
 - En med lav standard, hvorfor? _____
 - Annet, hva:
-

26. Hvordan ligger boligen i forhold til byen?

Sett ett kryss

- Sentralt i sentrum
 - I nærheten av sentrum
 - Utenfor byen
 - Annet, hva:
-

27. Hvor ville du helst bo hvis du kunne velge?

Sett ett kryss

- Sentralt i sentrum
 - I nærheten av sentrum
 - Utenfor byen
 - Annet, hva:
-

28. Liker du deg der du bor?

Sett ett kryss

- Veldig bra
 - Ganske bra
 - Sånn passe
 - Dårlig
 - Liker meg ikke i det hele tatt
-

29. Hvis du liker deg, hvorfor gjør du det?

Kryss av for det som passer

- Godt miljø i bograppa
- Godt miljø i nabolaget
- Har god kontakt med Ungbo
- Bra bolig/beliggenhet
- Det er billig å bo her
- Annet, hva:

30. Hvis du ikke liker deg, hvorfor gjør du ikke det?

Kryss av for det som passer

- Bogruppas sammensetning fungerer dårlig
 - Dårlig miljø i nabolaget
 - Mye støy og uro
 - For mye kontakt med Ungbo
 - For liten kontakt med Ungbo
 - Ikke fornøyd med boligen/beliegenhet
 - Praktiske ting fungerer ikke
 - Annet, hva:
-

TILTAK KNYTTET TIL UNGBO

Ungbo har en fast kontaktperson til hver beboer som omfatter både praktisk hjelp og personlig oppfølging.

31. Hva synes du om å ha en kontaktperson i Ungbo tilknyttet boligen?

Sett ett kryss

- Det er veldig bra
 - Det er O.K.
 - Det er unødvendig
 - Har ingen mening om det
 - Annet, hva:
-

32. Har du kontaktet Ungbo for å få råd/veiledning?

Sett ett kryss

- Ja, ofte
 - Ja, av og til
 - En sjelden gang
 - Nei
-

33. Hvis ja, hvorfor?

Kryss av for det som passer

- Forhold som angår miljøet i bogruppera/leiligheten
 - Praktiske ting i boligen
 - Hvordan søke bolig/boliglån
 - Skaffe jobb/skoleplass
 - Få kontakt med sosialkontoret
 - Oppfølging av husleia
 - Annet, hva:
-

34. Hvis nei, hvorfor ikke?

Kryss av for det som passer

- Jeg klarer det praktiske selv
 - Jeg løser opp i konflikter selv
 - Vil ikke ha noen som kontrollerer meg
 - Annet, hva:
-

35. Får du den hjelpen du trenger?

Sett ett kryss

- Ja
 - Nei
 - Annet, hva:
-

36. Hva mener du er det beste ved Ungbo-tiltaket?

Kryss av for det som passer

- Sikker leiekontrakt/stabil bosituasjon
 - Billig husleie
 - Bo sammen med annen ungdom
 - Bli kjent med ungdom fra andre miljøer
 - Personlig oppfølging/omsorgsfunksjonen
 - Få råd om praktiske ting som å søke bolig, økonomisk støtte, konfliktløsning etc.
 - Ikke noe jeg vil framheve
 - Annet, hva:
-

37. Hva liker du dårligst ved Ungbo-tiltaket?

Kryss av for det som passer

- For kort botid
 - Må bo sammen med andre man ikke kjenner
 - For liten plass
 - Savner eget bad
 - For mye kontroll fra Ungbo
 - Ikke noe jeg vil framheve
 - Annet, hva:
-

38. Er det noe du mener Ungbo bør forandre på?

Kryss av for det som passer

- Tettere oppfølging av de enkelte beboerne
 - Bedre kontroll med bogruppa
 - Mindre oppfølging av de enkelte beboerne
 - Mindre kontroll med bogruppa
 - Bedre standard på boligene
 - Færre beboere i bogruppa
 - Flere beboere i bogruppa
 - Flere egne leiligheter
 - Raskere reaksjon fra vaktmester
 - Ingenting, er bra slik det er
 - Annet, hva:
-

39. Hvilke forventninger hadde du til Ungbo da du flyttet inn?

Kryss av for det som passer

- At jeg kunne få hjelp til å skaffe jobb
 - At jeg kunne få hjelp til å søke lån/økonomisk støtte
 - At jeg kunne få hjelp til personlige problemer
 - At noen kunne passe på meg/bry seg om meg
 - Ingen forventninger
 - Vet ikke
 - Annet, hva:
-

40. Synes du det så langt har vært bra å bo i Ungbo?

Sett ett kryss

- Ja
 - Nei
 - Vet ikke
-

41. Hvor tror du at du hadde bodd nå hvis du ikke hadde fått tilbud gjennom Ungbo?

Sett ett kryss

- Bodd hjemme hos foreldre
 - Bodd hos venner
 - Bodd på hospits/hybelhus
 - Bodd på institusjon
 - Hadde funnet en annen leilighet
 - Hadde funnet en annen hybel
 - Vet ikke
 - Annet, hva:
-

42. Hvordan tror du det hadde fungert?

Sett ett kryss

- Det hadde gått bra
 - Det hadde gått dårlig
 - Det hadde vært veldig vanskelig
 - Vet ikke
 - Annet, hva:
-

43. Hvilke reaksjoner får du av andre når du forteller at du bor i Ungbo?

Kryss av for det som passer

- Ingen spesielle reaksjoner
- De vet ikke hva Ungbo er
- De tror det er et kommunalt botilbud
- De tror det er et tilbud for ungdom med problemer
- De tror det er en institusjon
- Andre ting:

FREMTIDIG BOSITUASJON

44. Hvilken type bolig ønsker du deg videre når du må flytte ut av Ungbo?

Kryss av for det som passer

- Kjøpe egen leilighet
 - Leie leilighet
 - Bo i kollektiv
 - Leie hybel
 - Flytte hjem til foreldre
 - Annet, hva:
-

45. Hvilke av disse alternativene tror du er realistisk?

Sett ett kryss

- Kjøpe egen leilighet
 - Leie leilighet
 - Bo i kollektiv
 - Leie hybel
 - Flytte hjem til foreldre
 - Annet, hva:
-

46. Hvordan skal du skaffe penger til boligen?

Kryss av for det som passer

- Søke lån i banken
 - Søke lån i kommunen
 - Søke tilskuddsordning i kommunen
 - Låne/garanti av foreldre
 - Låne av andre slektninger/venner
 - Gå på sosialkontoret
 - Vet ikke
 - Annet, hva:
-

47. Andre ting som du vil fortelle om Ungbotiltaket?

Takk for at du tok deg tid til å svare på spørsmålene!

SPØRRESKJEMA TIL TIDLIGERE BEBOERE I UNGBO

LITT OM DEG SELV

1. Hvilket år er du født?

19

2. Kjønn

Mann:

Kvinne:

3. Hvor er du født?

4. Hvor lenge har du bodd i Oslo?

5. Sivilstatus

- Bor alene
 Samboer
 Har vært samboer

6. Antall barn:

7. Bor de hos deg til daglig?

- Ja
 Nei

8. Hva slags utdanning har du?

Sett ett kryss

- Grunnskole
 1-2 årig yrkesfag
 Videregående skole
 Høyskole/Universitet
 Annet, hva:

9. Hva gjør du for tiden?

Kryss av for det som passer

- I arbeid, fast ansatt. Hva slags? _____
 I arbeid, midlertidig. Hva slags? _____
 Går på skole/universitet
 Arbeidsledig
 Arbeidsmarkedstiltak
 Hjemmeværende
 Annet, hva:

10. Hvor lenge har du vært i arbeid, under utdanning, arbeidsledig eller hjemmeværende?

Sett ett kryss

- Under 3 måneder
 Under 1 år
 Mellom 1 og 2 år
 Over 2 år

11. Hva er dine inntektskilder?

Kryss av for det som passer

- Arbeid
 Studielån
 Stipend
 Arbeidsledighetstrygd
 Sosialhjelp
 Forsørget av foreldre
 Barnebidrag
 Attføring
 Annet, hva:

12. Omtrent hvor mye penger har du å rutte med pr. måned når eventuell skatt er betalt?

Sett ett kryss

- Under 2000 kr
- Mellom 2000 og 4000 kr
- Mellom 4000 og 6000 kr
- Mellom 6000 og 8000 kr
- Over 8 000 kr

13. Hvor mye betaler du i husleie pr. måned? _____

14. Har du gjeld? _____

Hvor mye tilsammen: _____

15. Betaler du barnebidrag, evt. hvor mye pr. måned? _____

BOSITUASJON FØR DU FIKK BOLIG I UNGBO

16. Hvordan bodde du da du tok kontakt med Ungbo første gang?

Sett ett kryss

- I egen leilighet
- I egen hybel
- Delte leilighet med andre
- Delte hybel med andre
- Hos foreldre
- Hos andre slektninger/venner/bekjente
- På hospits/hybelhus
- I institusjon, fengsel e.l.
- Tilfeldig hos andre

17. Hvor lenge bodde du sånn?

Sett ett kryss

- Under 3 måneder
- Under 1 år
- Mellom 1 og 2 år
- Over 2 år

18. Hvorfor trengte du ny bolig?

Kryss av for det som passer

- Var i konflikt med utleier
- Klarte ikke å betale husleia, var for dyrt
- Flyttet til Oslo uten noe sted å bo
- Gården jeg bodde i skulle rives/utbedres/selges
- Var i konflikt med foreldrene
- Foreldrene flyttet hver for seg/til andre steder
- Kunne ikke lenger bo hos venner/slektninger
- Andre grunner:

KJENNSKAP TIL UNGBO

19. Hvor fikk du vite om Ungbo?

Kryss av for det som passer

- Fikk informasjon på boligkontoret/sosialkontoret/bydelen
- Gjennom venner/slektninger
- Fikk informasjon fra aviser/radio/TV
- Fra skole/utdanningsinstitusjon
- Brosjyre/plakat
- Annet, hva:

20. Hva visste du om Ungbo da du søkte bolig?

Kryss av for det som passer

- At det er et kommunalt boligtilbud til ungdom
- At det er et boligtilbud til ungdom som har det spesielt vanskelig på boligmarkedet eller i sin livssituasjon
- At det er relativt rimelige boutgifter
- At de tilbyr hybler i bofellesskap
- At Ungbo har ansatte som har jevnlig kontakt med beboerne
- Ingenting
- Annet, hva:

21. Hvor lenge måtte du vente på bolig etter at du hadde søkt Ungbo?

Sett ett kryss

- Under 2 måneder
- Mellom 2 og 6 måneder
- Mellom 6 måneder og 1 år
- Over 1 år, hvor lenge:

BOSITUASJONEN I UNGBO

22. Hvor lenge bodde du i Ungbo?

Sett ett kryss

- Under 6 måneder
- Mellom 6 måneder og 1 år
- Mellom 1 og 2 år
- Mellom 2 og 3 år
- Utvidet botid, hvor lenge:

23. Hvilken type bolig bodde du i?

Sett ett kryss

- Egen leilighet/hybelleilighet
- Bogrupper, hvor mange bodde du sammen med? _____
- Annet, hva:

24. Hvordan likte du deg i Ungbo?

Sett ett kryss

- Veldig bra
 - Ganske bra
 - Sånn passe
 - Dårlig
 - Likte meg ikke i det hele tatt
-

25. Hvis du likte deg, hvorfor gjorde du det?

Kryss av for det som passer

- Godt miljø i bogrupper
 - Godt miljø i nabolaget
 - Fikk god oppfølging av Ungbo
 - Bra bolig/beliggenhet
 - Det var billig å bo der
 - Annet, hva:
-

26. Hvis du ikke likte deg, hvorfor gjorde du ikke det?

Kryss av for det som passer

- Bogrupperas sammensetning fungerte dårlig
 - Dårlig miljø i nabolaget
 - Mye støy og uro
 - For mye kontakt med Ungbo
 - For liten kontakt med Ungbo
 - Ikke fornøyd med boligen/beliggenheten
 - Praktiske ting fungerte ikke
 - Annet, hva:
-

27. Har du holdt kontakten med noen av de du bodde sammen med i Ungbo?

Sett ett kryss

- Ja
 - Nei
 - Annet, hva:
-

TILTAK KNYTTET TIL UNGBO

Ungbo har en fast kontaktperson til hver beboer som omfatter både praktisk hjelp og personlig oppfølging.

28. Hva syntes du om å ha en kontaktperson tilknyttet boligen?

Sett ett kryss

- Det var veldig bra
 - Det var O.K.
 - Det fungerte dårlig
 - Har ingen mening om det
 - Annet, hva:
-

29. Kontaktet du Ungbo for å få råd/veiledning?

Sett ett kryss

- Ja, ofte
 - Ja, av og til
 - En sjelden gang
 - Nei
-

30. Hvis ja, hvorfor?

Kryss av for det som passer

- Forhold som angikk miljøet i bogrupper
 - Praktiske ting i boligen
 - Hvordan søke bolig/boliglån
 - Skaffe jobb/skoleplass
 - Kontakte sosialkontoret
 - Oppfølging med husleia
 - Annet, hva:
-

31. Hvis nei, hvorfor ikke?

Kryss av for det som passer

- Jeg klarte det praktiske selv
 - Jeg løste opp i konflikter selv
 - Ville ikke ha noen som kontrollerte meg
 - Annet, hva:
-

32. Fikk du den hjelpen du trengte?

Sett ett kryss

- Ja
 - Nei
 - Annet, hva:
-

33. Hva mener du var det beste ved Ungbo-tiltaket?

Kryss av for det som passer

- Sikker leiekontrakt/stabil bosituasjon
 - Billig husleie
 - Bo sammen med annen ungdom
 - Bli kjent med ungdom fra andre miljøer
 - Personlig oppfølging fra bokonsulent
 - Få råd om praktiske ting som å søke bolig, økonomisk støtte, konfliktløsning etc.
 - Ikke noe jeg vil framheve
 - Annet, hva:
-

34. Hva likte du dårligst ved Ungbo-tiltaket?

Kryss av for det som passer

- For kort botid
- Måtte bo sammen med andre jeg ikke kjente
- For liten plass
- For mye kontroll fra Ungbo
- Ikke noe jeg vil framheve
- Annet, hva:

36. Er det noe du mener Ungbo burde forandre på?

Kryss av for det som passer

- Tettere oppfølging av de enkelte beboerne
 - Bedre kontroll med bogrupper
 - Mindre oppfølging av beboerne
 - Mindre kontroll med bogrupper
 - Bedre oppfølging av vedlikehold
 - Bedre standard på boligene
 - Færre beboere i bogrupper
 - Flere beboere i bogrupper
 - Flere egne leiligheter
 - Raskere reaksjon fra vaktmesteren
 - Ingenting, det var bra slik det var
 - Annet, hva:
-

37. Hvilke forventninger hadde du til Ungbo da du flyttet inn?

Kryss av for det som passer

- At jeg kunne få hjelp til å skaffe jobb/skoleplass
 - At jeg kunne få hjelp til å søke lån/økonomisk støtte
 - At jeg kunne få personlig oppfølging og at noen kunne bry seg om meg
 - Ingen forventninger
 - Vet ikke
 - Annet, hva:
-

38. Var det sånn du forventet?

Kryss av for det som passer

- Ja, omtrent som forventet
 - Bedre enn forventet
 - Ikke så bra som forventet
 - Annet, hva:
-

39. Har din erfaring fra Ungbo vært til hjelp i din nåværende situasjon?

Sett ett kryss

- Ja
 - Nei
 - Vet ikke
-

40. Hvis ja, på hvilken måte?

Kryss av for det som passer

- Lærte hvordan jeg skulle skaffe meg bolig
- Lærte hvordan jeg skulle søke finansieringsstøtte til bolig
- Jeg fikk positiv erfaring med å leve i et fellesskap
- Bosituasjonen ga meg stabilitet så jeg kunne fortsette skolegang/studier
- Bosituasjonen ga meg mulighet til å skaffe arbeid
- Jeg fikk nye venner
- Annet, hva:

41. Hvis nei, hvorfor ikke?

Kryss av for det som passer

- Fikk ikke fast bolig etter at jeg bodde i Ungbo
 - Bogrupper fungerte ikke, mye konflikter
 - Vanskelig å bryte med mitt gamle miljø
 - Er fremdeles arbeidsledig
 - Annet, hva:
-

NÅVÆRENDE BOSITUASJON

42. Hvor lenge er det siden du flyttet ut av Ungbo?

Sett ett kryss

- Under 6 måneder
 - Mellom 6 måneder og 1 år
 - Mellom 1 og 2 år
 - Over 2 år
-

43. Hvordan bor du nå?

Sett ett kryss

- I egen leilighet
 - I egen hybel
 - Deler leilighet med andre
 - Deler hybel med andre
 - Hjemme hos foreldre
 - Hos andre slektninger/venner/kjente
 - På hospits/hybelhus
 - I institusjon, fengsel e.l.
 - Bor midlertidig hos andre
-

44. Hvis du bor for deg selv, eier eller leier du boligen?

Sett ett kryss

- Eier
 - Leier
 - Annet, hva:
-

45. Hvordan fikk du tak i boligen?

Sett ett kryss

- Svarte på annonser i avisen
 - Satte inn annonser i avisen
 - Satte opp lapper i nærmiljøet
 - Gjennom familie
 - Gjennom venner og kjente
 - Gjennom sosialkontoret
 - Gjennom Ungbo
 - Annet, hva:
-

46. Fikk du hjelp til å søke bolig?

Kryss av for det som passer

- Ja, av Ungbo
 - Ja, av sosialkontoret
 - Ja, av venner og kjente
 - Nei
 - Annet, hva:
-

47. Hvordan skaffet du penger til boligen?

Kryss av for det som passer

- Etableringslån
 - Boligtilskudd
 - Bostøtte
 - Sosialhjelp
 - Økonomisk hjelp fra foreldre
 - Egen finansiering
 - Annet, hva:
-

48. Fikk du hjelp til å søke økonomisk støtte/lån?

Kryss av for det som passer

- Ja, av Ungbo
 - Ja, av sosialkontoret
 - Ja, av venner og kjente
 - Nei
 - Annet, hva:
-

49. Klarer du å betale de månedlige boutgiftene?

Sett ett kryss

- Ja, det går greit
 - Det er ofte vanskelig
 - Nei
 - Annet, hva:
-

50. Andre ting du vil fortelle om Ungbotiltaket?

Takk for at du tok deg tid til å svare på spørsmålene!

SPØRRESKJEMA TIL SØKERE I UNGBO

LITT OM DEG SELV

1. Hvilket år er du født?

19

2. Kjønn

Mann:

Kvinne:

3. Hvor er du født?

4. Hvor lenge har du bodd i Trondheim?

5. Sivilstatus

- Bor alene
 Samboer
 Har vært samboer

6. Antall barn:

7. Bor de hos deg til daglig?

- Ja
 Nei

8. Hva slags utdanning har du?

Sett ett kryss

Grunnskole

slags? _____

1-2 årig yrkesfag

slags? _____

Videregående skole

Høyskole/Universitet

Annet, hva:

9. Hva gjør du for tiden?

Kryss av for det som passer

I arbeid, fast ansatt. Hva

I arbeid, midlertidig. Hva

Går på skole/universitet

Arbeidsledig

Arbeidsmarkedstiltak

Hjemmeværende

Annet, hva:

10. Hvor lenge har du vært i arbeid, under utdanning, arbeidsledig eller hjemmeværende?

Sett ett kryss

Under 3 måneder

Under 1 år

Mellom 1 og 2 år

Over 2 år

11. Hva er dine inntektskilder?

Kryss av for det som passer

Arbeid

Studielån

Stipend

Arbeidsledighetstrygd

Sosialhjelp

Forsørget av foreldre

Barnebidrag

Attføring

Annet, hva:

12. Omtrent hvor mye penger har du å rutte med pr. måned når eventuell skatt er betalt?

Sett ett kryss

- Under 2000 kr
- Mellom 2000 og 4000 kr
- Mellom 4000 og 6000 kr
- Mellom 6000 og 8000 kr
- Over 8 000 kr

13. Hvis du har boutgifter, hvor mye betaler du pr. måned? _____

14. Har du gjeld?

Hvor mye tilsammen: _____

15. Betaler du barnebidrag, evt. hvor mye pr. måned? _____

NÅVÆRENDE BOSITUASJON

16. Hvordan bor du nå?

Sett ett kryss

- I egen leilighet
- I egen hybel
- Deler leilighet med andre
- Deler hybel med andre
- Hos foreldre
- Hos andre slektninger/venner/bekjente
- På hospits/hybelhus
- I institusjon, fengsel e.l.
- Tilfeldig hos andre
- I Ungbos ventebolig

17. Hvor lenge har du bodd sånn?

Sett ett kryss

- Under 3 måneder
- Under 1 år
- Mellom 1 og 2 år
- Over 2 år

18. Hvorfor trenger du ny bolig?

Kryss av for det som passer

- Er i konflikt med utleier
- Klarer ikke å betale husleia/er for store boutgifter
- Flyttet til Trondheim uten noe sted å bo
- Gården jeg bor i skal rives/utbedres/selges
- Er i konflikt med foreldrene
- Foreldrene flyttet hver for seg/til andre steder
- Kan ikke lenger bo hos venner/slektninger
- Andre grunner:

19. Prøver du å skaffe deg bolig på andre måter enn gjennom Ungbo?

Kryss av for det passer

- Prøver å kjøpe
 - Prøver å leie
 - Prøver hos andre venner/bekjente
 - Nei
-

20. Hvis nei, hvorfor ikke?

Kryss av for det som passer

- Vet ikke hvordan jeg skal få tak i bolig
 - Får ikke finansieringsstøtte
 - Det finnes få aktuelle boligtilbud
 - Det har ikke vært aktuelt før
 - Det er for dyrt
 - Annet, hva:
-

21. Hvis ja, hvorfor får du ikke tak i annen bolig?

Kryss av for det som passer

- Det er for dyrt
 - Får ikke lån/økonomisk støtte
 - Finner ikke noe som passer
 - Utleierne vil ikke leie ut til meg
 - Annet, hva:
-

22. Hvis ja, hva gjør du for å skaffe deg annen bolig?

Kryss av for det som passer

- Svarer på annonser i aviser
 - Setter inn annonser i aviser
 - Spør venner og kjente
 - Går til sosialkontoret
 - Slår opp lapper i nærmiljøet
 - Annet, hva:
-

23. Hvis du har boutgifter, klarer du å betale dem?

Sett ett kryss

- Ja, det går greit
 - Det er ofte vanskelig
 - Nei
 - Annet, hva:
-

KJENNSKAP TIL UNGBO

24. Hvor fikk du vite om Ungbo?

Kryss av for det som passer

- Fikk informasjon på boligkontoret/sosialkontoret
 - Gjennom venner/slektninger
 - Fikk informasjon fra aviser/radio/TV
 - Fra skole/utdanningsinstitusjon
 - Brosjyre/plakat
 - Kjenner noen som bor i Ungbo
 - Annet, hva:
-

25. Hva vet du om Ungbo?

Kryss av for det som passer

- At det er et kommunalt boligtilbud til ungdom
 - At det er et boligtilbud til ungdom som har det spesielt vanskelig på boligmarkedet eller i sin livssituasjon
 - At det er relativt rimelige boutgifter
 - At de tilbyr hybler i bofellesskap
 - At Ungbo har ansatte som har jevnlig kontakt med beboerne
 - Ingenting
 - Annet, hva:
-

26. Hva er hovedgrunnen til at du søker Ungbo?

Sett ett kryss

- Som en av flere muligheter for å få et sted å bo
 - Ønsker å bo sammen med annen ungdom
 - Det blir lagt vekt på personlig oppfølging
 - Andre søker for meg
 - Er i akutt bolignød
 - Billige boutgifter
 - Annet, hva:
-

27. Hvor lenge har du stått som søker i Ungbo?

Sett ett kryss

- Under 2 måneder
 - Mellom 2 og 6 måneder
 - Mellom 6 måneder og 1 år
 - Mellom 1 år og 1 ½ år
 - Over 1 ½ år
-

28. Hva slags bolig i Ungbo ønsker du deg hvis du får velge?

Kryss av for det som passer

- Egen leilighet, vil helst bo for meg selv
 - Bofellesskap, vil helst bo sammen med andre
 - Vet ikke
 - Annet, hva:
-

29. Hvilke forventninger har du til Ungbo?

Kryss av for det som passer

- At jeg kan få hjelp til å skaffe jobb
 - At jeg kan få hjelp til å søke lån/økonomisk støtte
 - At jeg kan få hjelp til personlige problemer
 - At noen kan passe på meg/bry seg om meg
 - At jeg får nye venner
 - Ingen forventninger
 - Vet ikke
 - Annet, hva:
-

30. Andre ting som du vil fortelle om?

Takk for at du tok deg tid til å svare på spørsmålene!

SPØRRESKJEMA TIL TIDLIGERE SØKERE AV UNGBO

LITT OM DEG SELV

1. Hvilket år er du født?

2. Kjønn

Mann:

Kvinne:

3. Hvor er du født?

4. Hvor lenge har du bodd i Trondheim?

5. Sivilstatus

- Bor alene
 Samboer
 Har vært samboer

6. Antall barn:

7. Bor de hos deg til daglig?

- Ja
 Nei

8. Hva slags utdanning har du?

Sett ett kryss

Grunnskole

slags? _____

1-2 årig yrkesfag

slags? _____

Videregående skole

Høyskole/Universitet

Annet, hva:

9. Hva gjør du for tiden?

Kryss av for det som passer

I arbeid, fast ansatt. Hva

I arbeid, midlertidig. Hva

Går på skole/universitet

Arbeidsledig

Arbeidsmarkedstiltak

Hjemmeværende

Annet, hva:

10. Hvor lenge har du vært i arbeid, under utdanning, arbeidsledig eller hjemmeværende?

Sett ett kryss

Under 3 måneder

Under 1 år

Mellom 1 og 2 år

Over 2 år

11. Hva er dine inntektskilder?

Kryss av for det som passer

Arbeid

Studielån

Stipend

Arbeidsledighetstrygd

Sosialhjelp

Forsørget av foreldre

Barnebidrag

Attføring

Annet, hva:

12. Omtrent hvor mye penger har du å rutte med pr. måned når eventuell skatt er betalt?

Sett ett kryss

- Under 2000 kr
 Mellom 2000 og 4000 kr

tilsammen: _____

- Mellom 4000 og 6000 kr
 Mellom 6000 og 8000 kr
 Over 8 000 kr

13. Hvis du har boutgifter, hvor mye betaler du pr. måned? _____

14. Har du gjeld?

Hvor mye

15. Betaler du barnebidrag, evt. hvor mye pr. måned? _____

NÅVÆRENDE BOSITUASJON

16. Hvordan bor du nå?

Sett ett kryss

- I egen leilighet
 I egen hybel
 Deler leilighet med andre
 Deler hybel med andre
 Hos foreldre
 Hos andre slektninger/venner/bekjente
 På hospits/hybelhus
 I institusjon, fengsel e.l.
 Tilfeldig hos andre

17. Hvor lenge har du bodd sånn?

Sett ett kryss

- Under 3 måneder
 Under 1 år
 Mellom 1 og 2 år
 Over 2 år

Hvis du bor for seg selv eller deler leilighet/hybel med andre skal du svare på spørsmålene 18 - 23.

18. Hvordan fikk du tak i boligen?

Sett ett kryss

- Svarte på annonser i avisen
 Satte inn annonser i avisen
 Satte opp lapper i nærmiljøet
 Gjennom familie
 Gjennom venner og kjente
 Gjennom sosialkontoret
 Annet, hva:

19. Måtte du vente lenge før du fikk tak i bolig?

Sett ett kryss

- Nei, fikk bolig nesten med en gang
 - Ventet inntil 3 måneder
 - Ventet inntil ½ år
 - Ventet inntil 9 måneder
 - Ventet i omtrent 1 år
 - Ventet over 1 år
-

20. Fikk du hjelp til å søke etter bolig?

Kryss av for det som passer

- Ja, av sosialkontoret
 - Ja, av foreldre
 - Ja, av venner og kjente
 - Nei
 - Annet, hva:
-

21. Hvordan skaffet du penger til boligen?

Kryss av for det som passer

- Etableringslån
 - Boligtilskudd
 - Bostøtte
 - Sosialhjelp
 - Økonomisk hjelp fra foreldre
 - Egen finansiering
 - Annet, hva:
-

22. Fikk du hjelp til å søke økonomisk støtte/lån?

Kryss av for det som passer

- Ja, av sosialkontoret
 - Ja, av venner og kjente
 - Ja, av foreldre
 - Nei
 - Annet, hva:
-

23. Hvis du har boutgifter, klarer du å betale dem?

Sett ett kryss

- Ja, det går greit
 - Det er ofte vanskelig
 - Nei
 - Annet, hva:
-

24. Er du for tiden på jakt etter ny bolig?

Sett ett kryss

- Ja
 - Nei
 - Annet, hva:
-

25. Hvis ja, hvorfor?

Kryss av for det som passer

- Er i konflikt med utleier
 - Klarer ikke å betale husleia
 - Gården jeg bo i skal rives/utbedres/selges
 - Er i konflikt med foreldrene
 - Foreldrene skal flytte hver for seg/til andre steder
 - Kan ikke lenger bo hos venner/slektninger
 - Trenger billigere bolig enn det jeg har
 - Har ingen fast bolig
 - Annet, hva:
-

26. Vil du søke Ungbo igjen?

Sett ett kryss

- Ja
 - Nei
 - Vet ikke
 - Annet, hva:
-

KJENNSKAP TIL UNGBO

27. Hvor fikk du vite om Ungbo?

Kryss av for det som passer

- Fikk informasjon på boligkontoret/sosialkontoret
 - Gjennom venner/slektninger
 - Fikk informasjon fra aviser/radio/TV
 - Fra skole/utdanningsinstitusjon
 - Brosjyre/plakat
 - Kjenner noen som bor/bodde i Ungbo
 - Annet, hva:
-

28. Hva vet du om Ungbo?

Kryss av for det som passer

- At det er et kommunalt boligtilbud til ungdom
 - At det er et boligtilbud til ungdom som har det spesielt vanskelig på boligmarkedet eller i sin livssituasjon
 - At det er relativt rimelige boutgifter
 - At de tilbyr hybler i bofellesskap
 - At Ungbo har ansatte som har jevnlig kontakt med beboerne
 - Ingenting
 - Annet, hva:
-

29. Hva var hovedgrunnen til at du søkte Ungbo?

Sett ett kryss

- Som en av flere muligheter for å få et sted å bo
 - Det eneste alternativet for å kunne få et sted å bo
 - Ønsket å bo sammen med annen ungdom
 - Det ble lagt vekt på personlig oppfølging
 - Andre søkte for meg
 - Var i akutt bolignød
 - Billige boutgifter
 - Annet, hva:
-

30. Hvor lenge sto du som søker i Ungbo?

Sett ett kryss

- Under 2 måneder
 - Mellom 2 og 6 måneder
 - Mellom 6 måneder og 1 år
 - Mellom 1 år og 1 ½ år
 - Over 1 ½ år
-

31. Hvorfor sluttet du å søke Ungbo?

Kryss av for det som passer

- Fordi jeg fikk annen bolig
 - Fordi jeg glemte å fornye søknaden
 - Fordi jeg flyttet hjem til foreldrene
 - Fordi jeg flyttet til institusjon
 - Fikk foreløpig flytte inn hos venner/familie
 - Annet, hva:
-

32. Andre ting du vil fortelle om Ungbo eller din bo/livssituasjon?

Takk for at du tok deg tid til å svare på spørsmålene!

Byggforsk: Evaluering av Ungbo

SPØRSMÅL TIL ANSATTE VED UNGBO

Ungbo som arbeidsplass

1. Hva er ditt arbeidsområde i Ungbo og hva går arbeidet ut på?
2. Er dere flere som arbeider med det samme (felles arbeidsoppgaver) og hvordan fungerer eventuelt samarbeide med andre kollegaer?
3. Er det noe med ditt arbeidsfelt/arbeidsoppgaver som kunne vært organisert annerledes?

Ungbomodellen - mål og målgruppe

4. Hva er formålet med Ungbo?
5. Hvem er målgruppen?
6. Har dette forandret seg i løpet av de siste årene, eventuelt hvordan?

7. Hvordan vurderer du forholdet mellom Ungbos målsetting og praksis?

8. Hvilke sider ved Ungbos målsetting mener du er det viktigste?

Markedsføring av Ungbo

9. Gjennom hvilke kanaler og på hvilke steder informeres det om Ungbo?

10. Hvilke type informasjon er det snakk om? (Brosjyrer, løpesedler, hefter etc)

11. Hva legges det mest vekt på når det informeres om Ungbo?

12. Hvordan vurderer du forholdet mellom informasjon/markedsføring og målgruppen?

13. Tror du at man unngår stigmatisering av de vanskeligstilte ved at disse kanaliseres gjennom det generelle tilbudet?

14. Hva kunne eventuelt vært gjort annerledes med informasjon og «markedsføring»?

Om søkerne og praksis ved opptak

15. Er det spesielle grupper ungdom som peker seg ut i søkermassen?

16. Har dette eventuelt konsekvenser for hvordan søkerne velges ut, evt, hvordan?

17. Har dette forandret seg i løpet av de siste årene?

18. Hvem tas mest hensyn til når bogrupper dannes, er det de nye eller er det de som allerede bor der?

19. Hvem synes du det skal tas mest hensyn til når bogrupper dannes/det kommer en ny beboer?

20. Hvordan er utvelgelsen i forhold til målsettingen for Ungbo?

21. Hva vet søkerne om Ungbo når de kalles inn til intervju?

22. Hva spørres det om/informeres det om i intervjuene med søkerne, og hvordan stiller de seg til tilbudet om personlig oppfølging?

Boligtilbudet

23. Hva synes du om standarden på boligene som Ungbo har og hva mener du eventuelt kunne vært annerledes?

24. Synes du at det er et poeng i seg selv med lav boligstandard der beboerne kan skape noe selv og der leien er tilsvarende lav, eller bør boligene være av en viss standard?

25. Hvilke av boligtilbudene som Ungbo har mener du fungerer best i forhold til Ungbos intensjoner?

26. Hvilke av boligtilbudene mener du fungerer best i forhold til beboernes egne preferanser og behov?

27. Er det spesielle grupper som får den ene typen boligtilbud fremfor andre, eventuelt hvorfor?

28. Hvordan fungerer forholdet mellom vanskeligstilte og «vanlig» ungdom innad i bogruppene/dublettene?

29. Tror du at riktig valgt boligtype har betydning for videre bokarriere, evt. hvordan?

Oppfølging av beboerne

30. Hvilken type oppfølging får beboerne av dere i Ungbo og hvordan gjennomføres dette i praksis?

31. Synes du at oppfølgingen fungerer i forhold til beboernes behov?

32. Hva kunne eventuelt vært gjort annerledes?

33. Dersom du jobber direkte med beboerne: hva slags tilbakemelding får du om det tilbudet som dere i Ungbo gir?

- 34. Har du inntrykk av at tilbudet har en positiv effekt for de ungdommene som hadde det spesielt vanskelig før de fikk bolig gjennom Ungbo? Kan du eventuelt gi noen eksempler?**
- 35. Er det bestemte grupper blant beboerne som skiller seg ut som spesielt krevende eller som har spesielle behov i forhold til resten?**
- 36. Settes det inn spesielle tiltak for disse ungdommene, eventuelt hvilken type tiltak?**
- 37. Kan det merkes noen forskjell på effekten av tiltak (f.eks. med personlig oppfølging) mellom beboerne i bogrupper og i leilighet?**
- 38. Dersom du jobber som bokkonsulent: fortell litt om hvordan besøkene foregår, hvor ofte, om hvilke temaer som opptar beboerne, om beboerne følger opp avtaler, hvilke type problemer de fleste sliter med m.m.**

Egen vurdering av Ungbo-tiltaket

39. Hvordan vurderer du Ungbo-tilbudet i forhold til etterspørsel?

40. Hvordan vurderer du Ungbo-tilbudet i forhold til beboernes behov?

41. Hvordan vil du selv vurdere Ungbo slik det fungerer i dag og hva burde eventueltvært gjort bedre/annerledes?

